

UZ 15. OBLJETNICU JAVNOG BILJEŽNIŠTVA U RH

Drage kolegice i kolege,
članovi HJK!

U ime djelatnika stručnih službi HJK i svoje osobno želim vam čestitati Dan javnih bilježnika koji se ove godine prigodno obilježava na 15. godišnjicu uvođenja javnobilježničke službe u pravni sustav Republike Hrvatske.

Toga dana, prije jedno i pol desetljeće, imenovani su prvi javni bilježnici i time označili ustrojavanje javnobilježničke službe u našoj državi. Dana 21. studenog 1997. u prostorijama HJK Zagrebu, Račkog 10, tako su po prvi put službeno obilježeni Dani javnih bilježnika, a na temelju odluke Upravnog odbora da se taj dan obilježi kao Dan javnih bilježnika i da se svake godine održi prigodna svečanost.

Obilježavanje tog dana prigoda je da se prisjetimo našega zajedničkog 15-godišnjeg puta, ali ujedno i prilika da se prisjetimo kako ova današnja generacija ima čast biti slijednik tisućugodišnje tradicije javnog bilježništva (notarijata) u hrvatskome pravnom sustavu. Gotovo svaki statut priobalnih i otočkih gradova iz 13. stoljeća (npr., grada Korčule iz 1214. i splitski iz 1240.) vrlo opširno govori o ulozi notara, njegovim pravima, dužnostima, značenju i honoriranju njegovih usluga. Prekid od 53 godine nije mogao umanjiti značaj tog instituta i na nama je, kao nositeljima javnobilježničke službe, da svojim radom svakodnevno ukazujemo na kontinuitet i potrebu postojanja javnobilježničke službe u Republici Hrvatskoj.

Nakon primanja HJK u Međunarodnu uniju latinskog notarijata, 31. svibnja 1997., tadašnji predsjednik Međunarodne unije latinskog notarijata, Hugo Perez Montera, uputio je pismo predsjedniku Vlade RH, Zlatku Mateši, u kojem upozorava da hrvatski javni bilježnici još uvijek nemaju potpunu nadležnost u izradi i izdavanju privatnih isprava. U tom pismu se ističe kako je izrada privatnih isprava temeljna funkcija notara i da oni postoje kako bi, kao povjerenici države, izrađivali dokumente istinitog sadržaja, perfektno forme koji će imati dokaznu snagu javnog akta, a koje ne može izrađivati ni jedna druga slobodna profesija. Predsjednik H. P. Montera je također istaknuo da se notarijat bez privatnih isprava ne može smatrati cjelovitim te da je upoznat o dobroj volji nadležnog ministarstva da se stanje promjeni, što je i rezultiralo da je Hrvatska javnobilježnička komora primljena u Međunarodnu uniju latinskog notarijata, unatoč grubog narušavanja temeljnog načela tog notarijata (pismo od 11. srpnja 1997.).

U ovih 15 godina vidljivo je da je Ministarstvo pravosuđa prepoznalo značaj pisma predsjednika Međunarodne unije latinskog notarijata te je nadležnost javnih bilježnika i proširilo na način da nitko od prve generacije bilježnika nije na početku rada mogao pretpostaviti koje će sve poslove u budućnosti obavljati. Aktivnu i pozitivnu ulogu Ministarstva pravosuđa u oblikovanju javnobilježničke službe s ponosom su isticali javni bilježnici u međunarodnim susretima naše Komore, a takva se kreativnost od Ministarstva očekuje i pri donošenju novih propisa, posebice predstojećih izmjena Zakona o javnom bilježništvu.

Također, u ovoj prigodi mora se naglasiti kako su u petnaest godina postojanja javnobilježničku službu priznali i uvažavali suci, državni odvjetnici i odvjetnici te im se na tome zahvaljujemo.

Stalno napredovanje i kontinuitet u radu javnobilježničke službe u Republici Hrvatskoj zasluga je svih članova HJK, koji su svjesni kako nastojanje na kontinuitetu i profesionalno obavljanje javnobilježničke službe tu službu stavlja uz bok naprednih europskih notarijata. Posebno treba istaknuti i zahvaliti se onim članovima HJK koji su u posljednjih 15 godina sudjelovali u radu tijela Komore i njezinih povjerenstava kao i njezinome prvom predsjedniku, kolegi Anti Iliću, koji je dvanaest godina bio na čelu Hrvatske javnobilježničke komore te mu pripada posebno mjesto u njezinoj povijesti.

Kao sadašnji predsjednik HJK do kraja svog mandata inzistirat ću na poštivanju kontinuiteta u radu Komore i profesionalnom odnosu njezinih članova prema tijelima HJK, jer jedino takav pristup može službi pružiti stabilnost i nove kompetencije.

Ove godine Dani javnih bilježnika prigodno će se, u skladu s odlukom Upravnog odbora, obilježiti u novim službenim prostorijama Komore, koje su potpuno dovršene. Ta činjenica ovogodišnjim susretima javnih bilježnika daje posebne čari. Novi prostor, između ostalog, predstavlja rezultat kontinuiteta u radu naše službe i izgrađen je doprinosom svih članova HJK. Bez današnjih novih prostorija sa suvremenom predavačkom dvoranom, u budućnosti se ne bi mogao očekivati kvalitetan rad stručnih službi, tijela Komore i edukacija te informiranje njezinih članova. Na taj način novi poslovni prostor HJK postaje stvarni bilježnički dom.

Poštovane kolegice i kolege, dragi prijatelji, zahvaljujem svima na dosadašnjoj svekolikoj potpori u radu i sudjelovanju u ostvarivanju mnogih aktivnosti. Želim vam da budete ponosni na sve ono što ste do sada u službi postigli te istodobno da svakodnevno pridonosite povjerenju građana i afirmaciji pravnog sustava Republike Hrvatske.

Osjećajte se ugodno u ozračju naše skromne ali vrijedne 15. obljetnice, koju obilježavamo u okviru tradicionalnih Dana javnih bilježnika.

U Zagrebu, listopada 2009.

Predsjednik HJK
Ivan Maleković

Dr. sc. Ivan Šimonović, ministar pravosuđa

Javnobilježnička služba odgovorila je na sve postavljene izazove

U prigodi 15. obljetnice javnobilježničke službe u Republici Hrvatskoj razgovarali smo s ministrom pravosuđa dr. sc. Ivanom Šimonovićem o radu bilježnika, njihovim novim ovlastima, suradnji s Ministarstvom pravosuđa i ostalim pitanjima javnog bilježništva

Gospodine Šimonović, kako ocjenjujete petnaestogodišnje djelovanje javnobilježničke službe?

Danas u Hrvatskoj djeluje 312 javnih bilježnika. U javnobilježničkim uredima javnobilježničku službu obavljaju i 175 javnobilježničkih prisjednika, 96 javnobilježničkih savjetnika, 105 vježbenika kao i drugo stručno osoblje.

Djelovanje javnih bilježnika u proteklom razdoblju od 15 godina pokazalo je da se ova služba dokazala i opravdala potrebu uvođenja u pravni poredak Republike Hrvatske. Javni bilježnici svojom stručnošću i radom stekli su povjerenje građana, omogućili djelotvorniju pravnu pomoć i pružali sigurnost građanima u zaštiti njihovih prava.

Uz obavljanje javnobilježničke službe i ovlasti koje javnim bilježnicima proizlaze iz Zakona o javnom bilježništvu, u proteklom razdoblju njihove ovlasti su proširene donošenjem izmjena i dopuna Zakona o nasljeđivanju i Ovršnog zakona. Javnim bilježnicima dane su nove ovlasti i to prvenstveno postupanje u ovršnim predmetima na temelju vjerodostojne isprave i postupanje u nespornim ostavinskim postupcima. Ove vrlo značajne ovlasti proizašle su iz namjere zakonodavca da sudove rastereti velikog broja ovih predmeta, a što se u praksi pokazalo opravdanim, jer su javni bilježnici svladali sve zadaće koje su pred njih stavljene. Javni bilježnici značajnu ulogu imaju i u primjeni Zakona o trgovačkim društvima i to posebno u postupku osnivanja trgovačkih društava kao i njihovih statusnih promjena.

Značajnu ulogu u djelovanju javnobilježničke službe sve ovo vrijeme imala je Hrvatska javnobilježnička komora kao organizacija javnih bilježnika, koja skrbi da javni bilježnici stručno i savjesno obavljaju svoju dužnost i pri tome čuvaju ugled i čast javnih bilježnika, kao osoba javnog povjerenja.

Kakva je Vaša ocjena današnjeg značenja javnobilježničke službe u Republici Hrvatskoj?

S obzirom na izazove koji su postavljeni pred javnobilježničku službu, ova služba zauzima značajno mjesto u pravnom poretku naše zemlje, jer obavlja značajne poslove koje joj daje Zakon o javnom bilježništvu. Posebno značajne ovlasti javnim bilježnicima proizlaze iz Zakona o trgovačkim društvima, Ovršnim zakonom i Zakonom o nasljeđivanju.

Svojim djelovanjem ova služba odgovorila je na sve postavljene izazove, rasteretila sudove određenih poslova i pružila građanima sigurnu i brzu pravnu zaštitu.

Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske prati i pritužbe na rad javnih bilježnika. Koje su najčešće pritužbe i u kojem dijelu su one osnovane?

Ministarstvo pravosuđa sukladno Zakonu o javnom bilježništvu nadzire i prati rad javnih bilježnika. U tijeku proteklih 15 godina građani su se Ministarstvu pravosuđa obraćali s pritužbama na rad pojedinih javnih bilježnika. Ministarstvo pravosuđa je podnesene pritužbe dostavljalo Hrvatskoj javnobilježničkoj komori radi provjere navoda u tim pritužbama i radi poduzimanja stegovnih postupaka protiv javnog bilježnika. Ukupno je do sada provedeno 5 stegovnih postupaka radi povreda službene dužnosti, utvrđeno je 30 lakših povreda službene dužnosti zbog neurednosti u obavljanju javnobilježničke službe, a 3 javna bilježnika su razriješana zbog počinjenja kaznenog djela temeljem pravomoćne kaznene presude.

Pritužbe na rad javnih bilježnika odnosile su se na neurednost u obavljanju javnobilježničke službe kao i na obračun visine nagrade za javnobilježničku uslugu, a što je najčešće sa strankom koja je podnijela pritužbu i raspravljeno, tako da je stranka dobila potpunu informaciju i objašnjenje na svoju pritužbu.

Temeljem zakonskih ovlasti u narednom razdoblju Ministarstvo pravosuđa zajedno s Hrvatskom javnobilježničkom komorom organizirat će i provesti nadzor nad radom javnobilježničkih ureda u cilju uklanjanja određenih nepravilnosti u postupanju javnih bilježnika i ujednačavanja javnobilježničke prakse.

Koliko su se sudovi rasteretili prenošenjem nadležnosti na javne bilježnike u ostavinama i ovrhama na temelju vjerodostojne isprave?

Novelom Ovršnog zakona iz 2005. godine, javni bilježnici direktno su dobili ovlast za postupanje u ovrhama na temelju vjerodostojne isprave. Time su sudovi rasterećeni za vrlo velik broj ovršnih predmeta, što je bitno utjecalo na rad sudova u pogledu njihove ažurnosti i rješavanja drugih predmeta.

U okviru reforme pravosudnog sustava izmjenom Zakona o nasljeđivanju iz 2003. godine javni bilježnici dobili su i novu ovlast i to postupanje u nespornim ostavinskim predmetima. Prema tom Zakonu javni bilježnici postupaju kao sudski povjerenici, što je također znatno rasteretilo sudove tako da su, npr. u 2008. godini, sudovi javnim bilježnicima povjerali u rad približno 60.000 ostavinskih predmeta. Javni bilježnici u 2008. godini riješili su ukupno 51.976 ostavinskih predmeta.

Hrvatska javnobilježnička komora od 2003. godine vodi registar oporuka koji će biti usklađen i dostupan s europskom mrežom oporuka nakon punopravnog članstva RH u EU-u.

Postoji li potreba da se i neki drugi poslovi povjere javnim bilježnicima radi daljnjega rasterećenja sudova?

S obzirom da javni bilježnici do sada uspješno obavljaju zakonom povjerene poslove, ima puno opravdanja da se javnim bilježnicima povjere i neki drugi poslovi. Međutim, prenošenjem dodatnih ovlasti na javne bilježnike potrebno je razmotriti u širem kontekstu mjere i aktivnosti reforme pravosuđa radi daljnjeg rasterećenja sudova. Ovo pitanje zahtjeva širu raspravu u stručnoj javnosti.

Kako ocjenjujete suradnju Hrvatske javnobilježničke komore s Ministarstvom pravosuđa Republike Hrvatske?

Suradnja Hrvatske javnobilježničke komore i Ministarstva pravosuđa u proteklom razdoblju je vrlo dobra i temelji se na stručnosti i uvažavanju zakonskog okvira kojim je određeno djelovanje javnobilježničke službe. Ministarstvo pravosuđa u okviru svojih nadležnosti, posebno surađuje s Hrvatskom javnobilježničkom komorom u provedbi Zakona o javnom bilježništvu i to u postupku imenovanja i razrješenja javnih bilježnika, praćenja rada Hrvatske javnobilježničke komore odnosno praćenja rada svakog javnog bilježnika, kao i na području ujednačavanja javnobilježničke prakse.

Hrvatska javnobilježnička komora i Ministarstvo pravosuđa već u jesen 2009. će nastaviti svoju suradnju putem radne skupine za izradu izmjena i dopuna Zakona o javnom bilježništvu, kao i za izradu podzakonskih općih akata s područja javnog bilježništva.

Kakvu suradnju očekujete od Pravosudne akademije i Hrvatske javnobilježničke akademije u svezi sa Zakonom o vježbenicima u pravosudnim tijelima i pravosudnom ispitu?

Zakonom o vježbenicima u pravosudnim tijelima i pravosudnom ispitu propisana je obveza vježbeničke prakse i za javnobilježničke vježbenike. Javnobilježnički vježbenici dužni su radi stručnog obrazovanja provesti najmanje 160 sati na sudu, a teoretski dio stručnog obrazovanja javnobilježnički vježbenici u trajanju od 150 sati provode prema programu koji je Hrvatska javnobilježnička komora dužna usuglasiti s programom izobrazbe u Pravosudnoj akademiji Ministarstva pravosuđa. Stručna obuka javnobilježničkih vježbenika predstavlja značajan iskorak u njihovom stručnom usavršavanju jer imaju mogućnost, osim javnobilježničkog ureda, obaviti i praksu na sudu, što će im sigurno pomoći za polaganje pravosudnog ispita.

Koja je Vaša poruka članovima Hrvatske javnobilježničke komore?

Poštovani kolege, vaš rad iznimno cijenim. Želim vam puno uspjeha u zajedničkim naporima za što bolje pravno uređenje Lijepe Naše!

Branko Hrvatin, predsjednik Vrhovnog suda RH

Jačati povjerenje građana u pravni sustav

O radu javnih bilježnika, javnobilježničke službe općenito, pitanju pokrivenosti, zatim o iskustvima u svezi s kvalitetom javnobilježničkih isprava, rasterećenju sudova povjeravanjem javnim bilježnicima ostavinskih predmeta, kao i javnobilježničkim rješenjima o ovrsci na temelju vjerodostojne isprave te o drugim pitanjima s ovog područja, u prigodi 15. obljetnice javnog bilježništva u RH, ukratko je s predsjednikom Vrhovnog suda Republike Hrvatske **Brankom Hrvatinom**, razgovarao glavni urednik časopisa „Javni bilježnik“ **Vladimir Marčinko**.

V. Marčinko: Kakva je Vaša ocjena petnaestogodišnjega djelovanja javnobilježničke službe?

B. Hrvatin: Ocjenu o djelovanju javnobilježničke službe davao sam u više navrata, najčešće prilikom javnih istupa vezanih uz određene domaće ili međunarodne skupove koje organizira Hrvatska javnobilježnička komora. Tada sam javno rekao, a sada ću to ponoviti, kako je očito da se javnobilježnička služba definitivno inkorporirala u naš pravni sustav. Također, sam se upitao kako je moguće da smo u prethodnom razdoblju, prije osnivanja javnobilježničke službe, uopće mogli funkcionirati bez te tradicionalne službe, koja je na našim područjima postojala i prije. Već to govori o mojoj ocjeni djelovanja javnobilježničke službe u proteklom, iako relativno kratkom, razdoblju. Sam početak javnobilježničke službe svakako je bio vrlo težak. Trebalo se susreti s novim izazovima, no uz djelovanje Komore, Ministarstva a rekao bih isto tako i pravosuđa u svojoj širini, uspjelo se. Pravosuđe, a posebice u njemu sudstvo naglašavam prvenstveno zbog toga što je velik broj kadrova u samom osnivanju javnobilježničke službe potekao upravo iz sudačkih redova. Tada smo, s jedne strane bili nezadovoljni zbog toga što smo gubili dobar kadar, ali to se s druge strane pokazalo dobrim zato jer je javnobilježnička služba zaživjela na dobrim temeljima. Naravno, u službu su se uključili i dobri pravnici iz drugih dijelova našega pravnoga sustava koji su pridonijeli jačanju službe. Važno je naglasiti kako je i sama Komora od početka djelovala na način da vodi računa o daljnjem razvoju javnobilježničke službe, pa je i zbog toga ona postala respektabilna služba, što pokazuje i znatan broj poslova koje joj je prenio u nadležnost sudski sustav.

V. Marčinko: Pitanje o pokrivenosti - podemo li od toga da je određeni broj javnobilježničkih mjesta nepopunjen, kakvo je Vaše mišljenje budući da je očito kako građani imaju potrebu za javnobilježničkim uslugama u tim mjestima? Ocijenite, molim Vas, današnje značenje javnobilježničke službe u RH?

B. Hrvatin: Prilikom pregleda rada naših sudova uočili smo da u onim dijelovima Hrvatske, odnosno u općinama gdje

nije osnovana javnobilježnička služba, dolazi do određenih problema te da tu nije došlo do rasterećenja sudova upravo onom vrstom posla koji je prepušten javnim bilježnicima. Smisao prepuštanja posla nije samo u rasterećenju, nego i u boljem servisu građana, jer sudovi tada rade upravo ono što moraju raditi, sporne poslove. Cilj je da se što veći broj nespornih poslova prenese upravo na javnobilježničku službu. Kako shvaćam javnobilježničku službu upravo kao službu javnog povjerenja, koja s jedne strane jamči javno povjerenje građana u sustav, ali isto je tako ona djelatnost koja jamči građanima da najbliže svome mjestu prebivališta mogu ostvariti i određene pravne poslove, neprijeporno je ovaj broj nepopunjenih javnobilježničkih mjesta još relativno velik. Vidimo to, recimo, u radu sudova koji su u ostavinskim predmetima još uvijek u nekim dijelovima opterećeni neprijepornim ostavinama. Mislim da je zadaća i obveza Ministarstva i HJK osigurati popunu javnobilježničkih mjesta gdje je god to moguće. Sada je u mentalitetu našega građanina da kod javnoga bilježnika ostvaruje određene pravne poslove te tada, ukoliko se to negdje može a negdje ne, dolazi do neravnopravnosti. Znači to da valja popuniti i otvoriti javnobilježničke urede i u onim dijelovima koji nisu atraktivni zbog, budimo otvoreni, mogućnosti manjih zarada. To pitanje zarada u ovim slučajevima trebaju riješiti Ministarstvo pravosuđa i Komora.

V. Marčinko: Javnobilježničke isprave mogu biti i predmet spora. Kakva su iskustva u svezi s kvalitetom javnobilježničkih isprava?

B. Hrvatini: Postojanje pojedinačnih sporova nije dovelo u sumnju kvalitetu javnobilježničkih isprava. Na Vrhovnom sudu RH završava relativno mali broj takvih predmeta, a putem izvanredne revizije, koja je uvedena posljednjom novelom Zakona o parničnom postupku, sigurno će rasti i broj takvih predmeta. Ponavljam, tih predmeta nema u takvoj mjeri da bi uopće moglo dovesti u sumnju kvalitetu isprava. Više se sporovi vode oko nekih činjeničnih pitanja s jedne strane, a s druge strane najčešće smo u samom početku imali krivotvorenja isprava od strane stranaka.

V. Marčinko: U kojoj su mjeri sudovi rasterećeni povjerenjem javnim bilježnicima ostavinskih predmeta, kao i javnobilježničkim rješenjima o ovrsci na temelju vjerodostojne isprave?

B. Hrvatini: To su dva velika segmenta u koje se zakonski interveniralo i dobro je da se krenulo. Iskustva pokazuju kako se pogodilo i u vrsti predmeta, a svakako je došlo i do rasterećenja sudova, poglavito što se tiče ovrha na temelju vjerodostojne isprave. Javnobilježnička služba definitivno vrlo dobro obavlja taj posao, naravno, ima problema u dostavi. Tih problema imaju i sudovi jer postoje određeni problemi u dostavi tih rješenja strankama, ali to ne ovisi ni o sudu niti o javnom bilježniku, ovisi dakako o organizaciji dostave putem pošte ili na drugi način. Znači, za zaključiti je da smo u tim predmetima bitno rasteretili sudove upravo od nespornoga posla. Što se tiče postotaka predmeta koji se vraćaju na sudove radi prigovora, a to je manje od 10%, tada se vidi kako je to dovelo do rasterećenja sudova.

Što se tiče ostavine imamo dva zapažanja, jedno - da je definitivno došlo do smanjenja broja ostavinskih predmeta pred svim sudovima, osim onih sudova gdje javnobilježnička služba nije osnovana. Međutim, primijetili smo da u nekim sudovima na području gdje postoji javnobilježnička služba postoji najprije smanjenje a zatim porast broja ostavinskih predmeta. Tada smo se upitali što je tome razlog, i vidjeli smo da se pojavljuje određeni broj sporova u ostavinskim predmetima, iako za te sporove nije bilo velikih razloga. Zaključak je da su građani izbjegavali plaćanje javnobilježničke nagrade odnosno pristojbi i svega onoga što je vezano uz javnobilježničku službu. Daljnjim razmatranjem vidjeli smo da kad taj predmet dođe na sud, više spora nema.

Nadalje, što se tiče dodjele ostavinskih predmeta u rad javnim bilježnicima, za sada nismo uočili bilo kakve prigovore da se pogoduje bilo kome. Poštuju se pravila koja smo uveli, to znači da se ravnomjerno, prema određenom rasporedu,

Branko Hrvatini i Vladimir Marčinko

predmeti dodjeljuju sa suda svakom javnom bilježniku, pa zbog toga očito i nema prigovora. Ono što smo uočili jest činjenica da kod ovrhe na temelju vjerodostojne isprave stranke koriste zakonsku odredbu da same biraju javnog bilježnika kojemu će povjeriti taj posao, odnosno koji će donijeti rješenje o ovrsci na temelju vjerodostojne isprave. Tu nemamo isti princip dodjele predmeta, koji je s jedne strane razumljiv, budući da se radi o privatnoj stranci, privatnoj inicijativi i izboru javnog bilježnika. No svakako se postavlja pitanje o mogućnosti pojedinih javnih bilježnika odgovoriti zahtjevu da godišnje obrađuju iznimno velik broj takvih predmeta od jednog ili relativno malog broja ovrhovoditelja, a isto tako da redovito obavljaju poslove vezane uz druge stranke koje se pred njima pojavljuju s drugom vrstom predmeta.

V. Marčinko: Postoji li potreba da se i neki drugi poslovi povjere javnim bilježnicima radi daljnjeg rasterećenja sudova?

B. Hrvatini: Mislim da kod daljnjih reformi pravnog sustava moramo težiti rješenjima da se sudovi dalje rasterete od nespornih predmeta te da sudovi sude u najtežim predmetima a da se drugi povjere. Također, tu je i reforma ovršnog postupka gdje se razmišlja o povjerenju posla privatnim ovršiteljima. Postoji li kod tih poslova mogućnost prenošenja poslova u nadležnost javnih bilježnika, to se tek treba vidjeti.

V. Marčinko: Kako ocjenjujete odnos javnih bilježnika, javnobilježničkih prisjednika, savjetnika i vježbenika prema sucima i ima li kakvih pritužbi u svezi s tim?

B. Hrvatini: Ocjena je da nema nekih većih problema. Je li to sada uzrokovano onim što smo prije spomenuli da je velik broj sudaca koji znaju kakva je težina sudačkoga posla pristupio u javnobilježničku službu, pa postoji poštovanje i respekt prema sudačkom zvanju. Ali, isto tako činjenica je da je danas došlo do nove generacije javnih bilježnika, dakle, do odgoja velikog broja javnobilježničkih prisjednika, a ostao je odnos jednog međusobnog uvažavanja i povjerenja.

V. Marčinko: Budući da ste bili i autor i pratite časopis Javni bilježnik, imate li možda kakvih sugestija vezanih uz uređivanje?

B. Hrvatini: Časopis pratim redovito jer mi se dostavlja. Ono što je dobro u tom časopisu je svakako velik broj stručnih tema koji se uvijek javljaju, dakle, uvijek se ide *in concreto*. Uz prve brojeve su bili cijeli separati za područja rada javnih bilježnika koji su davali smjernice javnim bilježnicima u kojem pravcu postupati. Također, mislim da je ovaj izbor suradnje sudstva, javnog bilježništva i u manjoj mjeri odvjetništva - vrlo dobar.

V. Marčinko: I na kraju, kakva bi bila Vaša poruka članovima Hrvatske javnobilježničke komore?

B. Hrvatini: Javni bilježnici trebaju nastaviti raditi upravo na način na koji rade, znači da budu osobe od javnog povjerenja, potpuno neovisni i nepristrani te da jačaju povjerenje građana u cijeli pravni sustav, stalno radeći na vlastitom usavršavanju.

Ante Ilić, javni bilježnik u Zagrebu

Javnobilježnička služba postaje nezaobilazni preduvjet pravne sigurnosti i prevencije sudskih sporova

Kada je prije 5 godina (čini se kao da je prošlo kao 5 dana) povodom 10-godišnjeg jubileja javnog bilježništva pisan prikaz za naš časopis, naglasak je stavljen na novu službu koja se polako, ali sigurno uključuje u pravni sustav Republike Hrvatske. Danas se više ne može govoriti o novoj i mladoj službi jer je proces involviranja u znatnoj mjeri proveden, s time da nikad ne može biti u potpunosti definiran. Dinamika pravnog života uvijek otvara nove prostore koji zahtijevaju pravnu regulaciju, a ukoliko se radi o nespornim odnosima među građanima ili pravnim osobama, nastupaju javni bilježnici.

Imenovanje prvih javnih bilježnika

Trebalo je imati hrabrost i jasnu viziju da se krene u projekt osnivanja javnobilježničke službe, a tadašnji ministar pravosuđa **Ivica Crnić** i njegov zamjenik **Miroslav Šeparović** imali su jedno i drugo. Odluka da se te 1994. godine, nakon gotovo 50 godina prekida, ponovo ustroji jedna nova služba, uz odobravanje u politici i struci, naišla je i na protivljenje i sumnje je li u jednom uređenom pravnom sustavu oportuno uvoditi nešto novo i neprovjereno.

Jože Drnovšek, Ivica Crnić, dr. Georg Wiessmann, Aleksandra Micelli i Ante Ilić

Sumnjičavost je bila motivirana činjenicom što bi poslove iz nadležnosti sudova i državne uprave trebalo povjeriti javnoj službi u privatnoj organizaciji, a poznato je kakav je svojedobno vladao odnos prema privatnome. Nakon upoznavanja sa stanjem u demokratskim europskim zemljama, otpori su malo pomalo nadjačani i godine 1993. donesen je Zakon o javnom bilježništvu, da bi u studenom sljedeće godine prvih 150 javnih bilježnika položilo svečanu prisegu.

Bilo bi nepravедno ne spomenuti velik doprinos kolege **Bože Matovine**, čija su djela podzakonski propisi iz područja javnog bilježništva.

Početak je kao i svaki, bio mukotrpan, posao se svodio na ovjeru potpisa, da bi krajem godine zaživjela primjena propisa Zakona o trgovačkim društvima. Javnobilježnički uredi su prestali biti mjesta gdje su se isključivo ovjerali potpisi i preslike. Postalo je očito da se u uredima

Božo Matovina

obavljaju mnogo složeniji poslovi koji itekako pridonose pravnoj sigurnosti u gospodarskom, ali i u svekolikom građanskopravnom poslovanju. Došla je do izražaja osnovna odrednica utkana u temelje javnobilježničke službe, a to je preventivna uloga javnih bilježnika koji uređuju nesporne društvene odnose na način pravne perfekcije forme i sadržaja.

Ovršni zakon iz 1996. znatno je proširio javnobilježničke nadležnosti i omogućio pretežnom broju ureda solidnu financijsku bazu, bez koje je nezamisliva uloga nepristranih povjerenika, a ne zastupnika stranaka.

Nakon višegodišnjih upornih nastojanja Komore, uspjelo se uvjeriti nadležno stručno tijelo o nužnosti povjerenjavanja javnim bilježnicima rješavanje ostavinskih predmeta. Prvenstveno zahvaljujući podršci i razumijevanju pokojnog **dr. Jadranka Crnića**. Tom velikom stručnjaku, pravniku najvećeg ugleda i prijatelju naše službe dugujemo zahvalnost. Kolegica **Jožica Matko Ruždjak** je kao član radnog tijela za donošenje novog

Dr. sc. Jadranko Crnić

Zakona bila zadužena za izradu teksta u dijelu Zakona koji se odnosi na javne bilježnike, što je obavila na visokostručan i najbolji mogući način, te koristim ovu priliku da joj se oda dostojno priznanje. Na isti način bila je uključena na izradi dijela teksta izmjene i dopune Ovršnog zakona.

Znatan doprinos pravnoj sigurnosti je osnivanje Hrvatskog upisnika oporuka, sa svrhom da jamči odlazak imovine u prave ruke, bez dugotrajnih i mukotrpnih sporova, toliko prisutnih u području primjene propisa Zakona o nasljeđivanju.

U intervjuu danom dnevniku Vjesnik od 25. rujna 2004., Ivica Crnić, ali sada kao predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske, ponovo je učinio hrabri korak i založio se da se povjeri javnim bilježnicima u ovršnom postupku donošenje rješenja na temelju vjerodostojne isprave. Objasnio je da godišnje kroz sudove prođe nekoliko stotina tisuća ovršnih postupaka, što zahtijeva odgovarajući administrativni aparat. Smatra kako nema razloga da se ta prva faza ovrhe ne povjeri javnim bilježnicima, a sud nastupa samo u slučaju kada se uloži prigovor.

Ponovo se javljaju otpori, kako u stručnoj tako i široj javnosti, a jedan od prigovora bio je da bi preuzimanjem ovrha javni bilježnici dobili preširoke ovlasti. Simptomatično je da su postojale sumnje u opravdanost tog projekta i u redovima samih javnih bilježnika. Smatrali su da bi preuzimanje tih poslova bilo protivno samoj suštini javnobilježničke službe kao nepristranih povjerenika stranaka. Kada je zakon konačno stupio na snagu i počeo se primjenjivati, pokazali su se samo pozitivni učinci i sve su sumnje vrlo brzo prestale.

Sa svakom novom nadležnošću, javnobilježnička služba sve dublje ulazi u pravni sustav i postaje ono zbog čega je i osnovana, postaje nezaobilazni preduvjet pravne sigurnosti i prevencije sudskih sporova.

Kao što je već rečeno, život uvijek stvara nove društvene odnose koje treba pravno urediti, te javnom bilježništvu predstoje novi izazovi. Tu prvenstveno predstoji povjeravanje poslova provedbe isprava iz područja nekretnina u zemljišnim knjigama. Kao i uvijek do sada, gaji se nepovjerenje prema javnom bilježništvu. Međutim, prije ili kasnije, nadamo se prije, morat će se prihvatiti kao nužnost uređenje pristupa gruntovnim knjigama na način da poslove mogu obavljati samo visokostručne, posebno educirane osobe. Tu se može očekivati podrška i od strane samih sudova koji, osim stranaka, najviše trpe zbog nestručno sastavljenih isprava koje moraju provoditi.

Realno je očekivati da će i u izvanparničnim postupcima javni bilježnici dobiti nove nadležnosti jer se u cijeloj Europskoj

zajednici provodi projekt 'pravo bez suda', a naša služba je upravo i osnovana u tu svrhu.

Za proteklih 5 godina naša služba je s 252 javna bilježnika povećana na 312, sa 108 javnobilježničkih prisjednika na 176, a djeluje i 95 javnobilježničkih savjetnika koji su uvedeni kao suradnici javnobilježničkih ureda izmjenama i dopunama Zakona 2007. godine.

Javnobilježnička komora pokrenula je inicijativu i stavila konkretne prijedloge za doradu Zakona o javnom bilježništvu, što je 2007. godine provedeno u život.

Kupljene su i opremljene nove prostorije sa svrhom da omoguće slobodan razvoj službe, što u stiješnjenim uvjetima bivšeg prostora nije bilo moguće.

Radi stalnoga, permanentnog obrazovanja, što je nužno u svakoj struci pa tako i u našoj, počela je s radom

Prof. dr. sc. Mihajlo Dika

2008. godine Javnobilježnička akademija koja, uz agilno Povjerenstvo za stručno usavršavanje, čini velike napore u razvoju naše službe. U današnjem dinamičnom dobu nužno je slijediti društveni razvoj i biti dovoljno stručno educiran da se može prihvatiti i visokostručno obavljati svaki novopovjereni posao. Do sada smo to mogli i nema razloga da tako ne bude i ubuduće.

Članovi upravnih odbora i sva naša povjerenstva dala su nezaobilazan doprinos prosperitetu našega javnog bilježništva u zemlji i inozemstvu. To ne bi bili moguće bez požrtvovnih entuzijasta koji su nesebično podarili sebe, svoje znanje, energiju i vrijeme nauštrb svojih poslova, kako bi razvoj struke usmjerili u pozitivnom pravcu. Latini su autori aforizma 'Tko stagnira degradira', odnosno, kako bi mi rekli, 'Tko se ne razvija, nazaduje' i te poslovice stalno treba imati na umu.

Ovdje posebno valja istaknuti i doprinos **prof. dr. Mihajla Dike**, koji je od trenutka kada mu je povjerenje pisanje nacrtu Zakona o javnom bilježništvu još davne 1993. pa do danas, svoje ogromno stručno znanje stavio u korist razvoja i napretka naše službe.

Međutim, u tijeku tih 15 godina bilo je i tamnih tonova i teških trenutaka jer se, nažalost, u više navrata pokazalo da smo sami sebi najveći neprijatelji. No to je za neki drugi tekst, jer obljetnice moraju odisati vedrinom i optimizmom.

Kada će netko drugi za 5 godina pisati prikaz povodom 20-godišnjeg jubileja, nadam se da će članak zračiti barem istom dozom optimizma kao i ovaj.

PETNAEST GODINA JAVNOG BILJEŽNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ - IZ FOTO ARHIVE HJK

Stjepan Ivanišević, ministar pravosuđa RH (2000.-2001.)

Vesna Škare Ožbolt i Ivica Crnić

Ante Ilić i Ivan Maleković

Ivica Crnić, Slavica Perić, Ante Ilić, Margarita Mladineo-Gazija, Miljenko Kovač i Aleksandra Micelli

Imenovanje novih javnih bilježnika 18. ožujka 2008.

Kod predsjednika Vrhovnog suda RH Branka Hrvatina (28. veljače 2007.), Petar Ujević, Mario Včelik, Branko Hrvatinić, Petar Barbarić, Barica Novosel i Vladimir Marčinko

Denis Krajcar, Zvezdana Rauš-Klier, Ante Ilić i Jadranka Borčić

Izborna skupština HJK u hotelu Sheraton, 21. 4. 2007.

PETNAEST GODINA JAVNOG BILJEŽNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ - IZ FOTO ARHIVE HJK

Sjednica Heksagonale u Dubrovniku, 7. rujna 2007.

Prof. dr. Zoran Parać, akademik Jakša Barbić i doc. dr. Hrvoje Markovinović

Ante Ilić i Slavko Remenić

Vladimir Marčinko, Jadranka Borčić, Olga Sokolić-Ožbolt i Jagoda Vajdić Sevsšek

Članovi Upravnog odbora u razdoblju 2004. - 2007.

Ljeko Torbašinović, Ivan Maleković, Jadranka Borčić i Petar Žanko

Zoja Puljiz, Mileta Preradović, Aleksandra Micelli i Vlasta Kurtović

Božo Matovina, Antun Palarić i Branko Hrvatini

Denis Krajcar, javni bilježnik u Puli

Hrvatsko javno bilježništvo (notarijat) na međunarodnoj sceni*

Hrvatsko javno bilježništvo, prije svega, utemeljeno je i razvija se na nacionalnoj razini. No usporedno s tim procesom, koji je podrazumijevao osnivanje i razvoj Hrvatske javnobilježničke komore, njezinih tijela i zborova, otvaranje i razvoj javnobilježničkih ureda kao i početak tumačenja i primjene specifičnih propisa što reguliraju javnobilježničku službu i njezine kompetencije (s do tada nepostojećom hrvatskom praksom) - teklo je i postupno integriranje s međunarodnim institucijama latinskog notarijata kao i zbližavanje s pojedinim nacionalnim notarijatima.

Zakon o javnom bilježništvu nastao je kao rezultat političke odluke potaknute (između ostalog) inicijativom iz Vijeća Europe, u čije je članstvo hrvatska država težila, ali i kao rezultat inicijativa i težnji Međunarodne unije notarijata da se notarijat latinskog tipa uspostavi i u Hrvatskoj, kao novoj zemlji na karti Europe.

Tadašnji ministar pravosuđa RH, **Ivica Crnić**, koji je naknadno izabran za počasnog predsjednika HJK, prva je saznanja o notarskoj službi dobio od austrijskog ministarstva pravosuđa, odnosno austrijskog notarijata. Propisi i notarska praksa austrijskih kolega postali su uzor po kojem je i nastalo hrvatsko javno bilježništvo.

Tijekom stvaranja zakonskog teksta, kojim je uvedeno javno bilježništvo u Hrvatskoj, profesor **Mihajlo Dika** je, između ostalih, imao kontakte s **Vittoriom di Cagnoom**, tada predsjednikom Komisije za međunarodnu notarsku suradnju (CCNI), koje je kao tijelo Međunarodne unije notarijata imalo zadaću i želju uvođenja notarijata u Hrvatsku.

S tim je ciljem i u tom svojstvu Vittorio di Cagno posjetio Hrvatsku - kao prvi predstavnik Unije, u lipnju 1994. g. i tom je prilikom na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, zajedno s ministrom Crnićem i profesorom Dikom, održao predavanje o uvođenju notarijata latinskog tipa u Hrvatsku, zatim o Međunarodnoj uniji latinskog notarijata, njezinoj organizaciji, o notarskoj službi i praksi. Seminar je privukao mnoštvo zainteresiranih koji su imali priliku po prvi put u Hrvatskoj "u živo", od tada najkompetentnijih osoba, slušati i postavljati pitanja o službi o kojoj se ni u pravničkim krugovima nije gotovo ništa znalo i koja se tek trebala osnovati. Mnogi od prisutnih na ovom predavanju imenovani su za prve javne bilježnike u Hrvatskoj, na svečanosti polaganja javnobilježničke prisega u zagrebačkoj Starogradskoj vijećnici, **17. studenog 1994.**, u nazočnosti ministra pravosuđa Ivica Crnića i tada predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske **Milana Vukovića**.

Nova, tek osnovana javnobilježnička služba, predvođena predsjednikom **Ante Iličem**, s oko stotinjak imenovanih javnih bilježnika, jednom prostorijom od oko 20-ak kvadrata u zgradi Ministarstva pravosuđa, u kojoj su bili počeci administracije HJK s tadašnjom tajnicom **Aleksandrom Micelli**, započela je tako početkom 1995. g. svoj razvoj, integraciju i afirmaciju.

* Ovaj tekst je nastao u prigodi obilježavanja **petnaeste obljetnice** osnivanja **javnog bilježništva** (notarijata) u Hrvatskoj, sa željom da se ukratko prikaže razvoj hrvatskoga javnog bilježništva u međunarodnim odnosima - bez pretenzija da na cjelovit način predstavimo sva događanja, okolnosti i osobe u tom kontekstu.

HRVATSKO JAVNO BILJEŽNIŠTVO I MEĐUNARODNI ODNOSI

1.1. Na sjednici Opće skupštine Međunarodne unije notarijata u Santo Domingu (Dominikanska Republika), održane 30. i 31. svibnja 1997., **HJK je primljena u članstvo Unije** - <http://www.uinl.org>. Tim je činom započela i formalna integracija hrvatskoga javnog bilježništva (notarijata) u međunarodne institucije latinskog notarijata.

Od tada HJK, putem svojeg predsjednika ili ovlaštenih predstavnika, u pravilu sudjeluje na **sjednicama Opće skupštine Unije** koje se održavaju svake godine i sudjeluje u radu različitih tijela Unije, o čemu više u nastavku.

Znak Međunarodne unije latinskog notarijata

2.1. Komisija za europske poslove (CAE) je stručno znanstveno tijelo čije članice su zemlje- članice Međunarodne unije notarijata s područja europskog kontinenta. Ima predsjednika, dopredsjednike i tajnika, koji se biraju na trogodišnje razdoblje.

Komisija se sastaje dva puta na godinu, uvijek u drugome mjestu na području Europe. Sastoji se od potkomisija koje svaka obrađuju pojedine unaprijed zadane teme, institute i područja značajna za notarijat, i to na osnovi pismenih izvješća predstavnika zemalja-članica (temeljem njihovih nacionalnih propisa i notarske prakse), koja se po dovršetku objavljuju kao komparativni prikaz - stručni članak.

U radu Komisije za europske poslove (CAE), koja je sve do Kongresa u Meksiku (listopad 2004.) bila sastavljena od dvaju

komisija: za poslove Europske unije (CAUE) – predstavnik HJK bio je **Denis Krajcar** i za poslove Europe i Mediterana (CAEM) – predstavnici HJK bili su **Stjepan Šaškor** i **Biserka Čmrlec-Kišić**, redovno su sudjelovali predstavnici HJK. Aktualnu delegaciju u toj komisiji, u tekućem trogodišnjem mandatu (2008. - 2010.) čine članovi Povjerenstva za međunarodnu suradnju: **Davor Dušić**, voditelj delegacije i **Biserka Čmrlec - Kišić**, zamjenica voditelja.

Na sjednici te Komisije, koja je u travnju 2000. g. održana u Firenci, predstavnici HJK istaknuli su kandidaturu Hrvatske da bude domaćin sjednice Komisije u 2001. g. U travnju 2001. Komisija je, u organizaciji HJK, svoju sjednicu (CAUE i CAEM) održala u Cavtatu/Dubrovniku, čime je i započelo njezino trogodišnje mandatno razdoblje (2001.-2003.). Organiziranje tog skupa sa zanimanjem su pratili međunarodni notarski krugovi, neki i sa skepsom, jer mlado hrvatsko bilježništvo još nije imalo iskustava u organiziranju takvih događaja. Radni dio sjednice Komisije, kao i svi prateći sadržaji - u kombinaciji s atraktivnim prirodnim i povijesno-turističkim okruženjem, sudionici (notarijati europskih i mediteranskih država) popratili su mnoštvom čestitki i komplimenata. Između ostalog, bila je to prilika gostima predstaviti povijest hrvatskog notarijata i dubrovačkog kraja u vidu notarskih dokumenata iz 12. stoljeća. Hrvatsko javno bilježništvo je doživjelo svoju prvu kvalitetnu promociju u međunarodnom notarskom okružju.

2. plenarna sjednica CAE

Mario Miccoli, predsjednik CAE, Branko Hrvatinić, predsjednik Vrhovnog suda RH, Dražen Bošnjaković, državni tajnik Ministarstva pravosuđa, Ljiljana Kuhta Jeličić, zamjenica gradonačelnika Grada Zagreba i Ivan Maleković, predsjednik HJK

Eduardo Gallino, Ivan Maleković i Giancarlo Laurini

2.2. Na inicijativu Međunarodne unije notarijata i predsjednika Komisije za europske poslove **Maria Miccolija**, Hrvatska javnobilježnička komora je kao domaćin ponovno prihvatila organizaciju plenarne sjednice Komisije za europske poslove (CAE), koja se održala u Zagrebu 26. i 27. rujna 2008.

Mario Miccoli, Ivan Maleković i Denis Krajcar

Predstavnici Hrvatske javnobilježničke komore na 2. plenarnoj sjednici Međunarodne komisije Unije latinskog notarijata

Na sjednici Komisije za europske poslove, u čijem su članstvu notarijati 35 država europskoga kontinenta, koje sve imaju latinski tip notarijata, okupio se velik broj izaslanstava država-članica, među kojima i izaslanstvo HJK.

Pored predsjednika HJK **Ivana Malekovića**, sjednici Komisije prisustvovali su i obratili se sudionicima: predsjednik Vrhovnog suda Hrvatske **Branko Hrvatinić**, državnik tajnik u Ministarstvu pravosuđa **Dražen Bošnjaković** te zamjenica zagrebačkoga gradonačelnika **Ljiljana Kuhta Jeličić**.

Održana sjednica bila je važan događaj za hrvatsko javno bilježništvo i još jedan doprinos afirmaciji HJK na međunarodnom planu.

3. HJK je za svojeg predstavnika (konsilijera) u **Stalnom vijeću Unije** kandidirala **Stjepana Šaškora**, koji je na sjednici Opće skupštine Unije u listopadu 2004. u Meksiku izabran za člana Stalnog vijeća. Od tada je hrvatsko javno bilježništvo zastupljeno u tom vrlo važnom tijelu Unije, koje je sve do

Dr. Klaus Woschnak, Ivan Maleković i dr. Ádám Tóth

Vitorio di Cagnu prima plaketu HJK

promjena njezina Statuta na kongresu u Madridu imalo status izvršnog tijela Unije. Činjenica aktivnog sudjelovanja HJK-a u radu Stalnog vijeća, koje svoje sjednice održava dvaput na godinu, svakako predstavlja nastavak razvoja hrvatskog bilježništva u međunarodnim odnosima i mogućnost neposrednog sudjelovanja u radu kao i u donošenju odluka toga tijela, koje su bitne za čitavu Uniju i notarsku službu u cjelini.

4.1. U proteklom razdoblju, od prijema u članstvo Međunarodne unije notarijata, održani su ovi **kongresi Unije**:

- u Buenos Airesu (Argentina), listopad 1998. g., gdje je obilježena 50. godišnjica osnivanja Unije;
- u Ateni (Grčka), rujan/listopad 2001. g.;
- u Mexico Cityju (Meksiko), listopad 2004. g.;
- u Madridu (Španjolska) listopad 2007. g.

Hrvatsko javno bilježništvo, predstavljeno brojnim kolegicama/kolegama, sudjelovalo je na svim tim kongresima.

4.2. Na **XXV. kongresu Unije** u Madridu na programu su bile dvije znanstvene teme: Notarska isprava kao instrument društvenog razvoja i Ruralna i urbana notarska praksa. HJK je sudjelovala s referatom u okviru druge teme - o čemu u Hrvatskoj postoji dovoljno iskustva. Referat sa znanstvenim i praktičnim sadržajem pripremila je i u radu Komisije za drugu temu sudjelovala **Aleksandra Micelli**, javna bilježnica iz Novigrada i član Povjerenstva za međunarodnu suradnju.

4.3. U listopadu 2007. g. u okviru kongresa održane su u Madridu i **sjednice tijela Unije** i to: Izvršnog komiteta i Stalnog vijeća - kojoj je nazočio Stjepan Šaškorić, predstavnik HJK u tom tijelu i Opće skupštine, gdje su nazočili predsjednik HJK Ivan Maleković i Denis Krajcar, predsjednik

Ante Ilić predaje poklon dr. Gerhardu Notheggeru

Marjana Tičar Bešter, Ivan Maleković i Eduardo Gallino, predsjednik UINL

Povjerenstva za međunarodnu suradnju HJK.

Na sjednici Opće skupštine usvojene su **promjene Statuta Unije**, u tekstu koje je predložilo Stalno vijeće. Izmijenjeni Statut Unije derogirao je dotadašnje ovlasti Stalnoga vijeća - do tada izvršnog tijela, koje će ubuduće biti savjetodavno tijelo s nazivom: **Glavno vijeće** u kojem će i nadalje biti predstavnici zemalja-članica Unije, s ukupnim brojem koji ne može biti veći od dvostrukog broja članova Unije (to je ukupno 152 člana - konsiljera), čije je članstvo ograničeno na dva trogodišnja mandata.

Prema novom Statutu dotadašnji Izvršni komitet, sada pod nazivom **Upravni komitet**, postaje izvršno tijelo Unije, s ukupnim brojem članova koji iznosi trećinu od broja članica Unije (25 članova). Članovi Upravnog komiteta s pravom glasa su: predsjednik Unije, potpredsjednici Unije (pet po kontinentima: Afrika, Azija, Južna Amerika, Sjeverna-Centralna Amerika i Karibi, Europa), blagajnik, 11 izabranih konsiljera iz Glavnog vijeća, te 7 članova bez prava glasa: izlazni predsjednik Unije, tajnik Unije, predsjednici kontinentalnih komisija, predsjednik Komisije za međunarodnu suradnju Unije (CCNI), te predsjednik Savjetodavne komisije Unije.

Opća skupština **izabrala je** i aktualnog predsjednika Unije Edoarda Gallina iz Argentine, potpredsjednike, tajnika, blagajnika, zatim članove Upravnog komiteta, članove Glavnog vijeća, članove Savjeta za financijski nadzor, kao

Martin Foukala, predsjednik Češke notarske komore i Ivan Maleković, predsjednik HJK

i predsjednike kontinentalnih i interkontinentalnih komisija Unije.

Na sjednici Opće skupštine primljena je **Gruzija** u članstvo Unije, kao njezina 76. članica.

Od interesa za hrvatski notarijat bio je izbor potpredsjednika Unije za Europu - Rafaela Gomez Ferrera (Španjolska), kao i predsjednika Komisije za europske poslove - Marija Miccolija (Italija) za mandatno razdoblje 2008.-2010.

4.4. Hrvatska delegacija, predvođena predsjednikom HJK Ivanom Malekovićem, imala je tijekom boravka u Madridu **susrete** s brojnim predstavnicima notarijata iz zemalja-članica Unije.

Za istaknuti je susret predsjednika Malekovića s Giancarlo Laurinijem (Italija), tada izlaznim predsjednikom Unije i Eduardom Gallinom (Argentina), aktualnim predsjednikom, kao i susret s Rafaelom Gomezom Ferrerom, potpredsjednikom Unije za Europu.

Tijekom prijema Notarske konferencije zemalja-članica EU-a (CNUE), sudionicima i predstavnicima brojnih članica Unije uručen je **promotivni materijal HJK** (brošura, CD i plakat), koji govori o dubrovačkom i korčulanskom notarijatu iz 12. stoljeća, kao i razvoju hrvatskog notarijata tijekom stoljeća, sve do danas. Materijal su pripremili kolege **Nikša Viden i Andelko Stanić**, javni bilježnici iz Dubrovnika. Uza sve ostale aktivnosti članova izaslanstva HJK na kongresu u Madridu i sjednicama tijela Unije, bila je to još jedna (iskorištena) prilika za daljnju promociju i afirmaciju hrvatskog notarijata na međunarodnoj sceni.

Sjednica notara u Beču

5.1. Notarska konferencija zemalja-članica EU-a (CNUE)

- <http://www.cnue.eu> je asocijacija koja okuplja države članice EU-a, u čijim nacionalnim zakonodavstvima postoji notarijat latinskog tipa, s ciljem promocije i izgradnje europskog notarijata uz njezin aktivni doprinos u donošenju političkih odluka, značajnih za notarsku službu na razini Europe. Taj se cilj ostvaruje konstantnim dijalogom sa svim europskim institucijama, posebno Komisijom i Parlamentom EU-a. CNUE aktivno sudjeluje u stvaranju i izgradnji zajedničkoga europskoga pravnog prostora. Omogućava svojim članicama ažurno praćenje i aktivno sudjelovanje u nastanku europske (nacionalne) legislative, a posebice one koja je u direktnoj ili indirektnoj vezi s notarskom službom.

CNUE ima ukupno 21 članicu i to bilježništva: **Njemačke, Austrije, Belgije, Španjolske, Francuske, Grčke, Italije, Luxemburga, Nizozemske, Portugala** (članice prije proširenja Unije) i **Poljske, Estonije, Latvije, Letonije, Češke, Slovačke, Slovenije, Mađarske i Malte** (nove članice od 1. svibnja 2004.), te **Bugarske i Rumunjske** (članice od 1. siječnja 2007.).

Juan Bolás Alfonso, predsjednik CNUE s predstavnicima Hrvatske u Varšavi, 10-12. 9. 2008.

Nakon što je hrvatska politika osigurala Hrvatskoj status kandidata za članstvo u Europskoj uniji te nakon inicijative HJK-u vrlo bliskoga austrijskog notarijata, Hrvatska odnosno hrvatsko javno bilježništvo dobilo je u **rujnu 2004. g.** status promatrača u **Notarskoj konferenciji zemalja-članica EU-a (CNUE) – Europskom notarijatu.** Hrvatskom javnom bilježništvu to je omogućilo neposredno praćenje svih za europsko bilježništvo važnih tema i događaja, a ujedno i postupnu integraciju u strukturu notarijata EU-a (i prije stjecanja hrvatskoga punopravnog članstva u EU-u). Bez obzira na status promatrača, ali uz tretman jednak ostalim članicama, hrvatskom javnom bilježništvu predloženo je pristupanje Europskoj notarskoj mreži, koja je sastavni dio Europske pravosudne mreže, kao i pristupanje Europskoj mreži registara oporuka. Predstavnik HJK-a u tijelima i aktivnostima CNUE-a od 2004. g. je **Denis Krajcar.**

5.2. Europska notarska mreža (ENN) <http://www.cnue-nouvelles.be/en/reseau-notarial-europeen-en/001/index.html> započela je s radom 1. studenog 2007., a cilj je **povezivanje** 21 članice Europskog notarijata (poimence navedene pod

3. sastanak interlokutora Europske notarske mreže (ENN) u Lisabonu, 29. 5. 2009.

5.1.) i Hrvatske-HJK, kao promatrača u Europskom notarijatu i člana Mreže od njezina nastanka te pružanje **međusobne pomoći i informacija** notarima i/ili notarijatima u slučajevima koji imaju prekogranični (međunarodni) element. Također je cilj Mreže integriranje u Europsku pravosudnu mrežu kao dijela europskoga pravnog prostora na usluzi građanima i pravnim osobama.

Zadaća Mreže nije pružiti neposrednu pravnu pomoć, već olakšati dostupnost/razmjenu elektroničkim putem izvora prava – raznih propisa, notarske i sudske prakse i sl., notarima država-članica, kada je to potrebno za rješavanje nekog prekograničnog slučaja.

Mreža funkcionira zahvaljujući nacionalnim predstavnicima u Mreži (interlokutorima), koji međusobno elektroničkim putem razmjenjuju podatke. Nacionalni predstavnik HJK-a u Mreži je tajnica HJK **Gordana Hanžek.**

Od svoga nastanka Mreža se razvija i integrira, u čemu, osim notarijata članova Europskog notarijata, sudjeluje i Europska komisija, sufinancirajući njezin rad i projekte.

Denis Krajcar, Rafael Gómez Ferrero, potpredsjednik UINL za Europu, Juan Bolás Alfonso, predsjednik CNUE i Ivan Maleković, predsjednik HJK

5.3. Europska mreža registara oporuka

Europski notarijat – CNUE, usvojio je odluku o osnivanju Mreže registara oporuka u siječnju 2001. Nakon godinu dana, u siječnju 2002., započelo se s eksperimentalnim

povezivanjem nacionalnih registara oporuka Belgije i Francuske.

Uz uvažavanje načela iz Baselske konvencije, Mreža je kao međunarodna neprofitna udruga osnovana u srpnju 2005. g. s sjedištem u Bruxellesu, Belgija. Osnovali su je notarijati Belgije i Francuske s ciljem međusobnog elektroničkog povezivanja putem nacionalnih registara oporuka, radi međusobne pravno sigurne razmjene podataka o oporukama. Pored toga, ciljevi osnivača bili su ustrojiti djelotvoran elektronički sustav koji bi povezivao pojedine nacionalne registre

Slovačka, sjednica Heksagonale, 26. 3. 2009.

u Mreži, zatim ustrojiti sustav administracije Mreže, osigurati njezino financiranje, te u članstvo uključiti prvenstveno države u kojima nacionalnim registrima oporuka upravljaju notarijati, ali i druge države s ustrojenim registrima oporuka, odnosno zemlje koje tek namjeravaju uspostaviti takav registar.

Uz navedene osnivače Mreži se pridružio, također kao osnivač, slovenski notarijat, a kao članovi i notarijati: Portugala, Nizozemske, Italije, Latvije, Bugarske i Regije St. Petersburg u Ruskoj Federaciji. U izgledu je širenje članova Mreže i na druge države-članice EU-a.

Na sjednici Skupštine Mreže, održanoj 12. prosinca 2008. u Bruxellesu, usvojen je amandman predstavnika HJK na Statut Mreže, čime je omogućeno da se u rad Mreže **kao članovi promatrači** mogu uključivati, pored notarijata država-članica EU-a, i notarijati država- **kandidata** za članstvo u Uniju. Pritom je moguće steći status člana promatrača i bez aktivnog sudjelovanja u radu i aktivnostima Mreže.

Tijekom ožujka 2009. HJK je zaprimila pismeni poziv predsjednika Mreže Karela Tobaka, notara iz Belgije, da kao član-promatrač pristupi Mreži. Upravni odbor HJK, na svojoj sjednici održanoj 4. travnja 2009., jednoglasno je odlučio da se poziv prihvati. Nakon provedbe pristupne procedure, **hrvatsko javno bilježništvo postalo je član-promatrač u Europskoj mreži registara oporuka 20. svibnja 2009.** Međutim, da bi se u tom svojstvu i aktivno uključilo u rad Mreže i razmjenu podataka o oporukama, **potrebno je dovršiti postupak** dopune Pravilnika o Hrvatskom upisniku oporuka, čime bi se pristup podacima u tom Upisniku dopustio i putem Europske mreže. To podrazumijeva i daljnji razvoj Hrvatskog upisnika oporuka na nacionalnom planu - uz doprinos svih korisnika toga Upisnika – članova HJK, te HJK koja je ustrojila i upravlja Upisnikom.

5.4. Radna grupa CNUE-a „Perspektive notarijata“

U veljači 2009. u Bruxellesu je održana konstituirajuća sjednica Radne skupine CNUE-a u kojoj sudjeluju predstavnici notarijata Njemačke, Austrije, Belgije, Francuske, Italije, Grčke, Mađarske, Luxemburga, Nizozemske, Poljske, Rumunjske, Slovačke i Hrvatske.

Pod predsjedanjem Roberta Baronea, talijanskog notara i potpredsjednika CNUE-a, formirane su tri podskupine, od kojih se **prva** bavi praćenjem postupka kojega je pred Europskim sudom u Luxemburgu pokrenula Europska komisija protiv država članica EU-a s ciljem ukidanja u nacionalnim zakonodavstvima državljanstva kao pretpostavke u postupku imenovanja za notara; **druga** koja se bavi

Markus Stögner, Michael Becker i Rankica Benc

komparativnom analizom europskih notarskih akata i njihovom perspektivom u odnosu na isprave Comon lawa (anglo-američkog prava) i skandinavskog prava; i **treća** koja se bavi perspektivama i razvojem notarske službe u nacionalnim i europskim okvirima.

6. Države srednjeeuropskog kruga (Austrija, Mađarska, Češka, Slovačka, Slovenija, Hrvatska), predvođene Austrijom i njezinom Notarskom komorom, tijekom 1998. g. osnovale su Srednjeeuropsku notarsku inicijativu pod nazivom **Heksagonala** <http://www.central-europe-notaries.org>, s ovim ciljevima:

- omogućiti građanima i gospodarstvu srednjeeuropskih zemalja lakši pristup javnobilježničkim uslugama;
- doprinosom usmjerenim na uslužne djelatnosti pridonijeti izgradnji pravosudne mreže Europske unije;

Pozdravne riječi ministrice pravosuđa Ane Lovrin sudionicima Međunarodnog kolokvija IREN-e. U pozadini radno predsjedništvo i predavači: Damir Kontrec, Jadranka Borčić, Aude Paternoster, Markus Stögner, Michael Becker i Rankica Benc

Predsjednik HJK u razgovoru s dr. Helmutom Fesslerom, počasnim predsjednikom Međunarodne unije latinskog notarijata (IULN)

- intenzivirati suradnju između javnih bilježništava koji sudjeluju u inicijativi.

Za mlado hrvatsko bilježništvo bio je to važan iskorak na međunarodnom planu, koji je omogućio kvalitetnu suradnju notarijata navedenih država-članica. U proteklom razdoblju HJK je predsjedavala tom asocijacijom tijekom 2003. g., kada je u travnju na Brijunima održana sjednica Heksagonale. Hrvatska javnobilježnička komora je 2007. g. ponovno preuzela predsjedanje Heksagonalom, pa je u rujnu te godine i održana njezina sjednica u Dubrovniku. U 2009. g. Heksagonalom predsjedava slovački notarijat.

Na sjednicama Heksagonale, koje se održavaju dvaput na godinu, hrvatsko bilježništvo u pravilu predstavlja predsjednik HJK.

7.1. Institut za istraživanja i studije Europskog notarijata (IRENE) <http://www.irene-eu.org> osnovan je 3. veljače 1990., kao Fondacija sa sjedištem u Luxemburgu, sa sljedećim ciljevima:

- provoditi istraživanja i pripremati znanstvene studije u suradnji s notarijatima u zemljama-članicama EU-a kao i notarijatima Međunarodne unije notarijata na područjima komparativnog prava, međunarodnoga privatnog prava, kao i prava Europske unije/zajednice;
- jačati veze i suradnju između notarijata EU-a radi poboljšanja poznavanja nacionalnih propisa i pružanja kvalitetnije notarske usluge građanima i pravnim osobama;
- održavati cikluse predavanja s područja notarskog prava;
- provoditi istraživanja na svim pravnim područjima od posebnog interesa za notarsku službu;
- objavljivati publikacije, revije i znanstvene studije iz navedenih pravnih područja, koja su od interesa za Međunarodni notarijat.

Po pozivu Instituta za istraživanja i studije Europskog notarijata (IRENE), predstavnici HJK Biserka Čmrlec-Kišić i Denis Krajcar sudjelovali su na kolokviju kojega je ta Fondacija organizirala u Parizu (Francuska) 20. i 21. listopada 2005. s temom: "Zaštita vjerovnika prema dužniku provedbom prodaje dužnikovih nekretnina".

Na kolokviju su sudjelovali predstavnici notarijata: Njemačke, Austrije, Belgije, Španjolske, Francuske, Grčke, Italije, Luxemburga, Nizozemske, Rusije, Švicarske, Velike Britanije

i Hrvatske (u pravilu jedan do dva notara ili odvjetnika ili profesora iz svake zemlje).

7.2. Međunarodni kolokvij „Kompetencije javnih bilježnika u ostavinskom postupku, postupku medijacije te u prometu nekretnina u zemljama jugoistočne Europe“ održan je u suorganizaciji IRENE - Instituta za istraživanja i studije europskog notarijata te HJK - Hrvatske javnobilježničke komore i Hrvatske javnobilježničke akademije, 5.-7. lipnja 2008. u Zagrebu (dalje u tekstu: Kolokvij). Moderatori Kolokvija bili su: **Michael Becker** – predsjednik Instituta IRENE i **Rankica Benc** – predsjednica HJA.

Na Kolokviju su sudjelovali sudionici s tri područja:

- iz zemalja-članica EU-a (Austrija, Njemačka, Belgija, Slovenija, Slovačka, Mađarska, Rumunjska);
- iz zemalja iz susjedstva koje provode promjene u svojim zakonodavstvima uz potporu EU-a (Bosna i Hercegovina, Makedonija, Crna Gora);
- iz Republike Hrvatske koja je odmakla u postupku pristupanja EU-u.

Cilj Kolokvija je bio „prikazati **aktualne kompetencije** javnobilježničke službe, pridonijeti njihovom daljnjem **razvoju**, kao i dati inicijativu za njihovo **uvodenje** u državama Jugoistoka Europe, u kojima takvih kompetencija nema ili javnobilježnička služba još ne postoji; odnosno promovirati kompetencije hrvatskih javnih bilježnika u zemljama iz okruženja koje te kompetencije nemaju; promovirati javnobilježničke kompetencije iz drugih zemalja koje ne postoje u hrvatskome pravnom sustavu; jačati **veze i suradnju** između notarijata zemalja sudionika s ciljem poboljšanja poznavanja nacionalnih propisa i pružanja **kvalitetnije notarske usluge** građanima i pravnim osobama.“

Uložen je velik osobni angažman svih javnih bilježnika i prisjednika te stručne službe HJK, koji su bili uključeni u organizaciju, ali i onih koji su tijekom samog Kolokvija dali svoj doprinos nazočnošću i sudjelovanjem u raspravi.

Posebna **vrijednost održanog Kolokvija** bila je mogućnost sudjelovanja brojnih i predavača i diskutanta iz mnogih država i organizacija, koji s mnogo znanja povezuju pravnu znanost i ilustrativnu pravnu praksu, dajući i svoju viziju rješenja postojećih problema. Jednako tako su Kolokvij ocijenili i sudionici iz inozemstva, a za istaknuti je ocjenu dr. Helmuta Fesslera – počasnog predsjednika Međunarodne unije notarijata, da je Kolokvij novina i napredak i za Fondaciju IRENE kao suorganizatora, zbog sinergije tema i sudionika iz raznih država, a uključuje znanstvenike, dužnosnike nadležnih ministarstava, suce i bilježnike.

Kolokvij je **ostvario zadani cilj**, ali i postavio obvezu da se njegove rezultate optimalno iskoristi na korist građana i gospodarstva i što kvalitetnijeg oživotvorenja zakonom propisane uloge javnog bilježništva.

ZAKLJUČAK

Kao što se hrvatsko javno bilježništvo postupno razvijalo i razvilo u instituciju preventivnog pravosuđa unutar hrvatskoga pravnog poretka, u službi pravne sigurnosti građana, obrtnika i pravnih osoba - stječući u proteklom **petnaestogodišnjem** razdoblju od svojeg osnivanja nove i značajne kompetencije, tako se ono na međunarodnom planu postupno afirmiralo i integriralo u tijela Međunarodne unije notarijata i druge oblike međunarodnih notarskih asocijacija. Takva integracija i aktivnosti u institucijama međunarodnog notarijata bile su i nadalje su strateški interes hrvatskoga javnog bilježništva.

Nedvojbeno su članstvo, aktivnosti i kontakti na opisanom međunarodnom planu i tamo stečena brojna iskustva i spoznaje u čitavom proteklom razdoblju, pored predstavljanja i promocije hrvatskoga javnog bilježništva izvan Hrvatske, utjecali i na brži i kvalitetniji razvoj bilježništva u našoj zemlji.

Pored toga, hrvatsko javno bilježništvo ima i vrlo dobre bilateralne odnose s, primjerice austrijskim, talijanskim, mađarskim, slovačkim, slovenskim, makedonskim i drugim notarijatima.

Danas, nakon petnaest godina od osnivanja, možemo **zaključiti** da je hrvatsko javno bilježništvo dobro pozicionirano na svim, u ovom članku opisanim, međunarodnim institucionalnim razinama notarijata – od regionalne, europske do svjetske razine.

Ubuduće, mogući strateški pravci i aktivnosti u međunarodnim odnosima, važni za hrvatsko javno bilježništvo, mogli bi biti: nastavak i daljnji razvoj aktivnosti u okviru tijela Međunarodne unije notarijata - uz poseban naglasak na tijela europskoga kontinenta, potpuna integracija u institucije europskog notarijata, ne čekajući formalno učlanjenje Hrvatske u EU, te daljnji razvoj uloge među zemljama jugoistoka Europe, radi sudjelovanja i u procesu implementacije notarijata latinskog tipa, sve do potpunog završetka tog procesa u tom dijelu europskoga kontinenta.

U Puli, rujna 2009.

Predsjednik Povjerenstva za međunarodnu suradnju HJK:
javni bilježnik **Denis Krajcar**

Akademik Josip Bratulić

Javno bilježništvo u Hrvatskoj do 19. stoljeća

Javni bilježnik, notar – latinski *notarius publicus* – pisar je i službenik s posebnim ovlastima za sastavljanje i pisanje dokumenata javne vjere – latinski *fides publica*. Ti dokumenti, isprave, uživaju punu vjerodostojnost i mogu se pokazati kao dokaz svima „kojima se pristoji“, posebice onima kojima se „istina pristoji“. Protiv činjenica koje su navedene u dokumentu, ispravi, ne može se voditi spor nekim drugim sredstvima, kao što su svjedoci, prisega ili neka druga privatna isprava. U hrvatskim se ispravama onaj koji piše takve dokumente, javni bilježnik, zvao notar ili nodar, a u Pergošićevoj tiskanoj knjizi *Dekretum* notariuš. Dokument, isprava u starom se jeziku nazivala istrument i istrument, prema latinskom instrumentum. Prema latinskom *cartulla* hrvatski naziv listina.

Javno bilježništvo u Europi ima duboku tradiciju u pravnoj praksi. Javni bilježnici, notari, javljaju se u srednjem vijeku, najprije kod Langobarda. I naziv – *notarius publicus* iz toga je ranog razdoblja. Javni bilježnik preuzeo je dužnost rimskog pravnog instituta tzv. tabeliona (latinski: *tabelliones*), koji je sastavljao i pisao isprave veće vjerodostojnosti od zadane riječi ili tvrdnje svjedoka. Daleko svjedočanstvo na taj naziv imamo u jednoj glagoljskoj ispravi iz

Bakra: „pop Ambroz, obrani tavel bakarski“. Javno bilježništvo ojačalo je kao pravni institut za Karla Velikoga u Franačkoj državi, a ubrzo se praksa javnoga bilježništva prenosi i utvrđuje u Italiji, napose u 10. stoljeću. Iz Italije se s institucijama rimskoga prava i utjecaja katoličke crkve javno bilježništvo širi i utvrđuje u svim dijelovima Europe. Isprave javne vjere izdavali su kraljevi, hercezi, banovi, sudišta, gradovi, općine, ali i biskupi, kapituli i opati.

U Hrvatskoj prve se isprave u gradovima s razvijenim društvom, gospodarskim, političkim i kulturnim životom javljaju vrlo rano. Javni bilježnici, notari, djeluju u primorskim i dalmatinskim gradovima: u Krku, Dubrovniku, Splitu, Rabu, Senju i drugdje. Javno bilježništvo regulirano je statutarim odredbama brojnih dalmatinskih gradova. U nekim odredbama javni bilježnik ne može biti domaći čovjek, čak ni onaj iz cijele pokrajine (Dalmacije) a to zato da ne bi bio pristran, ili pod teretom svoje rodbine ili prijatelja. Neki su notari za latinski jezik vrlo brzo naučili hrvatski jezik i pismo. U Dubrovniku isprave na hrvatskom, ćirilicom, ali i latinskim jezikom pišu npr. Rusko Kristoforović i Nikša Zvijezdić. Od Zvijezdića je sačuvan cijeli kodeks isprava na narodnom jeziku, lijepom hrvatskom ćirilicom (*Codex ragusinus*, XV. st.).

U ranom razdoblju hrvatske povijesti, za narodne dinastije, Kraljevska kancelarija izdaje isprave, dokumente javne vjere, koje pišu kraljevski kancelari. Hrvatski biskup je kancelar kraljev, a tu službu vrše i pojedini dakoni u istoj službi, ali pojedine isprave pišu i ovjeravaju i biskupi pojedinih biskupija i opati samostana. U Zadru jednu ispravu iz 986. piše i potpisuje „Anastasius, episcopus supradicte civitatis, manu propria scripsi et roboravi“. Nešto kasnije, jednu ispravu iz Raba 1018. piše i potpisuje dakon Petar: „Ego Petrus diaconus rogatus a clero et populo scripsi atque complevi“. Iste godine u Krku jedan se pisac isprave potpisuje kao Maj: „Ego Majus presbiter hanc cartulam scripsi, firmavi atque

complevi“. Jednu ispravu iz 1033. u Zadru piše i potpisuje neki dugi Maj: „Ego Majus, diaconus atque notarius“. Više je isprava pisao i potpisao biskup na dvoru kralja Krešimira: „Ego Anastasius, hujus cirographi dictator, Cruatensis episcopus et aule regis cancelarius“. Za kralja Zvonimira kancelarsku je službu vršio „Theodorus, sacerdos, scriptor“, kojim se na drugom mjestu potpisuje i kao „presbiter et ecclesiae sancti Domnii et eiusdem regis cancellarius“. Taj pisac ne zaboravlja napisati da je pisac, kancelar i svjedok ujedno: „scripsi et sum testis ibidem“. U Zadru posljednje godine 10. stoljeća svoju je oporuku dala napisati Agape, kćer tribuna Dabra. 1100. Prevažnu je glagoljsku ispravu u Dobrinju na Krku pisao „Kirin, sin Radonjin, pisac od komunja Dobrinja... moljen od Dragoslava i biskupa“. Ta je isprava bila prevedena na latinski, pa opet preokrenuta na hrvatski jezik, glagoljičkim pismom. Povaljsku je ćirilčku ispravu iz 1185. prepisao i ovjerio 1250: „Ivan, kanonik svetoga Dujma i prisežen pisac hvarski“. Cijeli je put razvodne komisije, koja je ispitivala i utvrđivala granice među općinama (komunima) Istre 1275. pratio te sve zapisao, i pojedine

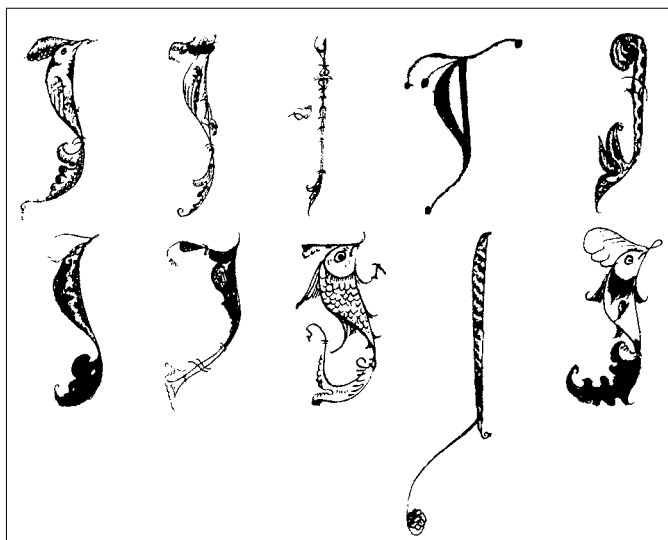

Zapis i ilustracija o djelovanju notarske pisarnice iz 13. st., *Summa artis notariae* koju je sastavio učitelj javnoga bilježništva Rolandinus de Passeggeri, a napisna je kancelarijskom goticom u Bologni 1277.

dijelove opsežnoga razvodnoga dokumenta prepisao i davao strankama „pop Mikula, očit oblašču svete rimske crekve i cesarske svitlosti nodar“. Taj je njegov spis, nazvanši ga „inštrument“, notar Jakov Križanić 1502., također „očit oblašču apostolske i cesarove svitlosti nodar“ prepisao i tako se ta važna isprava, prvi naš međunarodni diplomatski dokumenat, sačuvao. Isprave su, naime, na tom putu pisali notari na latinskom, njemačkom i hrvatskom jeziku, ali se kao cjelovit dokumenat sačuvao samo hrvatski original. U njemu se 28 puta ističe da se razvodni dokumenti pišu ravnopravno na sva tri jezika. Lijepim je glagoljskim pismom početkom XVI. st. isprave pisao Filip Pilušinić „apostolsku i cesarsku oblastju i moćiju notar općeni“, svećenik modruške biskupije.

Da bi javno bilježništvo dobilo što viši autoritet, i vjerodostojnost, javni bilježnik mora dobro poznavati svoj posao, jezik, pismo, terminologiju, ali ponajviše važeće pravo i mjesne običaje, ali opće zakonske odredbe. Zato se vrlo rano otvaraju javnobilježničke škole, negdje kao samostalne ustanove, negdje u sastavu sveučilišta, na katedrama za notarijatsku službu. Posebice se u organizaciji ranoga javnog bilježništva ističe sveučilište u Bologni, već od početka 13. stoljeća. U tom gradu sastavljeni su i najstariji priručnici o javnobilježničkoj službi, s uputama kako se sastavljaju isprave javne vjere, kako se postupi sa strankama, ali i onima koji su krivotvorili, falsificirali isprave javne vjere. U Metroplitani, najstarijoj knjižnici u Hrvatskoj, koja je u sastavu Zagrebačke nadbiskupije, čuva se iluminirani primjerak knjige *Summa artis notariae* koju je sastavio učitelj javnoga bilježništva Rolandinus de Passeggeri, a napisna je kancelarijskom goticom u Bologni 1277.

Javni bilježnik nazivao se kancelar. U hrvatskim ispravama još i djak, ili pisac, uz uobičajeniji naziv notar, odnosno nodar. Dužnost je javnog bilježnika zabilježiti u svojim knjigama sve ono važno što su stranke pred njim utanačile, tj. o čemu su se složile i obećale da će se držati uglavljenih i zapisanih odredaba. Upravo je zbog toga za javnobilježničku djelatnost trebao poseban privilegij javne vlasti koje su bilježnicima, notarima izdavali rimski carevi ili pape. Razlikovali su se bilježnici s ovlašću Apostolske stolice – latinski *apostolicae sedis auctoritate notarius*; drugi su notari s carskom ovlašću – latinski *imperiali auctoritate notarius*. Oba su auktoriteta bila ravnopravna na područjima na kojem je vrijedilo rimsko pravo, odnosno papin autoritet. Ti se nazivi nalaze i u hrvatskim ispravama, a neki javni bilježnici, notari, ističu da sastavljaju svoje isprave s jednim i drugim autoritetom, odnosno ovlašću.

Inicijali iz statuta, urbara i notara u Istri, Državni arhiv Rijeka

Javni bilježnici obavljali su svoj posao u svojim kancelarijama, u zgradi komunalne, gradske uprave, a oni s papinom ovlašću u kaptolskim kancelarijama.

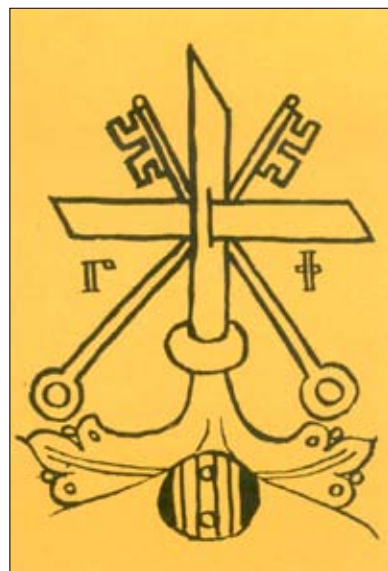
Javni bilježnik se molbi da sastavi ispravu o nekim poslu morao odazvati: zato formula: zamoljen da sastavim instrument – latinski – *rogatus*. Izjave stranaka o sklopljenom pravnom poslu javni bilježnik (notar) unosio je u svoju notarsku knjigu kao nacrt, koncept (lat. *scheda*). Zato se te knjige nazivaju *Liber imbreviaturarum*, odnosno *Liber abbreviaturarum*.

Čim je koncept bio zapisan u knjigu, dobivao je snagu javne vjere. Na zahtjev stranaka javni bilježnik u kratkom je roku – oko 8 dana – bio dužan izdati ispravu o sklopljenom poslu. Ta se isprava zvala instrument, a bio je obično proširen na uvodne i završne odredbe. Posebice to vrijedi za svečane diplome i za odredbe koje je javni bilježnik zapisao o svome pravnom poslu. Takve isprave bile su ovjerene pečatom stranaka, odnosno znakom (signetom) javnog bilježnika.

Posao javnoga bilježnika bio je veoma cijenjen i poštivan. Dužnost i posao javnoga bilježnika obavljali su kod nas svjetovnjaci i svećenici – klerici. Vjerodostojnost je bila najvažnija odlika javnih bilježnika. Zato su bile predviđene teške kazne za one koji su se usudili, ili napisali lažne isprave, falsifikate. Notaru koji bi sastavio i svojim znakom ovjerio ispravu, gradski je krvnik javno odsijecao desnu ruku. Kako je isprava imala dugotrajnu, upravo trajnu vrijednost, trebalo ih je prepisati, i ponovno ovjeriti – to je činio notar novoga prijepisa – kopije. U našoj je tradiciji sačuvano dosta kopija. Da bi se sačuvala vjerodostojnost kopije, ali i starijih isprava, imenovani su posebni ispitivači sadržaja i vjerodostojnosti isprava. Zvali su se egzaminatori – latinski *examinatores*.

Javni bilježnici u Hrvatskoj pisali su isprave na hrvatskom jeziku na sva tri naša pisma: na latinici, glagoljici i hrvatskoj ćirilici. Isto tako na tri uobičajena jezika: na latinskom, talijanskom i hrvatskom. Kad su mletački notari na Krku istisnuli hrvatski glagoljski notarijat, dali su stare glagoljske isprave prevesti na latinski jezik, te su se hrvatske originalne isprave zagubile, te su se za domaće potrebe morale, s latinskoga jezika, prevesti na hrvatski jezik. Ali taj se jezik razlikuje od jezika davnih originala. I stare su latinske isprave, na teško čitljivom pismu, na istrošenim pergamenama, bile prepisivane, a neke su i prevedene na talijanski jezik u zbornike o pravima pojedinih samostana, te su nakon toga izvornici izgubljeni.

U hrvatskim ispravama sačuvano je obilje dragocjene građe o životu pojedinca, obitelji, seoske ili gradske zajednice. U opukama obilje je podataka o nošnji, o „osebujku“, novcima ili vrijednostima koje su pojedinci, posebice žene, posjedovale kao svoj osobni, osebujni imutak. Brojne su kupoprodajne isprave: zemlja se mogla prodati na poseban način: najprije ju je trebalo ponuditi rodbini („pravo prvokupa“), a tek ako se nije našao kupac, vlasnik je zemlju mogao prodati kome je htio ili želio. Posebice su zanimljivi

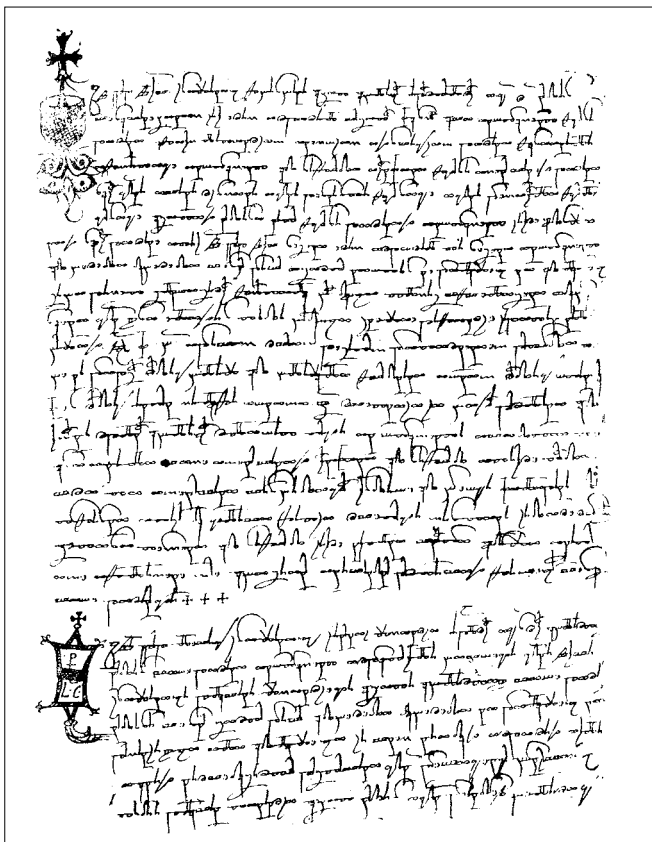

Znak notara glagoljaša Filipa Pilušinića, Novi 1475.

razvodi – isprave koje svjedoče o razgraničenjima posjeda seoskih općina. Na tim razvodima sudjeluje mnoštvo ljudi, staraca, odraslih, djece, feudalaca, ali i notara koji bilježe što se sve zaključilo među strankama: županima, sucima, feudalcima i seljacima koji zemlju obrađuju, ali od nje ovise svi.

Za našu pravnu i kulturnu povijest posebice su zanimljive isprave na glagoljici, tzv. **Acta Croatica**, koja je 1863. izdao Ivan Kukuljević Sakcinski, te ih tiskao glagoljicom. Isprave u knjizi idu od 1288. do 1596. Na kraju 19. st. dio je tih dokumenata izdan među knjigama Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti pod naslovom **Hrvatski spomenici**. To je izdanje sadržavalo isprave, natpise i zapise od Bašćanske ploče do kraja 16. stoljeća. Knjiga je, po običaju tadašnjega vremena, bila tiskana cirilicom (malo suvremenoj - malo starijoj!). Zato se već uoči Prvoga svjetskog rata osjetila potreba da se **Acta Croatica - Hrvatski spomenici** ponovno izdaju, ali latinicom. Tog se posla prihvatio sveučilišni prof. Stjepan Ivšić, ali ga na žalost nije dovršio. Dopršava ga pisac ovih redaka. Isprave idu od 1100. do 1527. – do Mohačke bitke, kad prestaje hrvatsko političko srednjovjekovlje. Iz tog će se zbornika lako razabrati duboka pravna tradicija hrvatskoga naroda, na hrvatskom jeziku, s domaćom terminologijom i pravnim običajima koji su se dugo držali, dok je zemlja bila majka i hraniteljica, i dok su odnosi u porodicama i u obiteljima održavali na tradiciji poštivanja i držanja zadate riječi, i u poštivanju zapisanoga.

U novim društvenim i političkim prilikama javno bilježništvo je u Hrvatskoj, na novoj osnovici, uvedeno 1855. Tridesetih godina 20. st. bilo je uređeno posebnim zakonom, a 1945. ukinuto, i konačno – ponovno uvedeno u posve novim prilikama 1993. i uređeno Zakonom o javnom bilježništvu.

Istarski razvod, 5. 5. 1275., prijepis razvoda među posjeda u Istri između Akvilejskog patrijarha, pazinskog grofa, Mletačke Republike uza suradnju predstavnika svih općina. Prijepis su izradili i ovjerali papinskom ovlašću notari Jakov Križanić iz Barbana i Levac Križanić, kanonik žminjski.

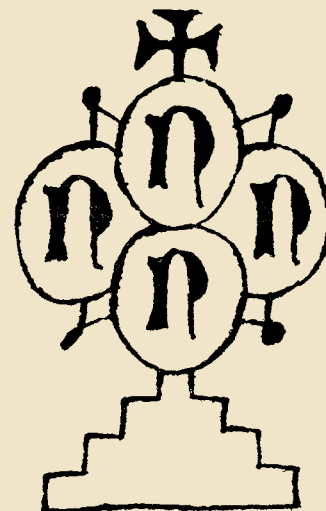
U Dubrovniku je 1278. godine **Tomasini de Severe** započeo kontinuirano voditi notarske knjige pa se taj datum i uzima kao početak organizirane bilježničke djelatnosti na našem tlu. U Tomasinijeva doba u dubrovačkim se knjigama prvi put zapisuju arapske brojke na našem tlu.

Notarski poziv u srednjovjekovlju bio je osobito cijenjen, pa su zbog delikatnosti te službe u nju najradije primali stranci kako bi ih bilo što teže potkupiti.

Jačanje srednjovjekovnih gradova povezano je i sa sve snažnijom laicizacijom državnih službi pa notarske poslove, koje su u početku vodili svećenici, preuzimaju od 13. stoljeća sve više laici. Svećenicima se, čak, kao u jednoj kotorskoj zakonskoj odredbi, izričito zabranjuje vršenje notarske službe.

Notari su u srednjem vijeku imali svoje udžbenike, zbirke uputa i prijepisa o svojoj službi. jedan takav kodeks čuva se i danas u Zagrebu. Prepisan je u Bologni 1277. godine, ali ne znamo da li je već u srednjem vijeku bio na našem tlu. Ipak znamo da je istu takvu Rolandinovu knjigu o notarskom umijeću posjedovao i splitski pisar Petar u 15. stoljeću.

Već u najstarije vrijeme sastavljanje isprave ima neke svoje formalne značajke. Pored tih dijelova gotovo u svakoj ispravi nalazimo neke posebne dodatke ili umetke koji karakteriziraju kraj u kojem je ona nastala ili pisara isprave.

Kao protonotar kraljevstva Ivan Zakmardi dao je načiniti Škrinju privilegija za najvažnije državne spise

Služba javnoga bilježnika bila je veoma cijenjena među visokim državnim činovnicima u Hrvatskoj. Ona je u isto vrijeme bila i čast i dužnost. Samo su ugledni pravnici, s bogatim iskustvom i neporecivim ugledom među građanstvom obnašali tu službu i dužnost.

Politička karijera dra **Ante Starčevića** (1823-1896.) započela je u Rijeci, kad je 1861. izabran velikim bilježnikom Županije riječke, i kad je napisao četiri predstavke Riječke županije, koje su postale temelj pravaškoga političkog programa. Dok je danas posao javnoga bilježnika pretežno voditi i zaključivati ostavinske rasprave, nekoć je njegova služba bila mnogo šira, odgovornija i značajnija. Protonotar („prabilježnik“) Hrvatskog kraljevstva od 14. stoljeća do 1848. vodio i ovjeravao sabsorske zapisnike i ovjeravao odluke bankskih sudišta. Predvodio je zastupnike („nuncije“) u Donji dom Hrvatsko-ugarskog sabora. Čuvao je bankski pečat i najvažnije dokumente Kraljevstva, u tzv. Škrinji privilegija. Nju je 1643. dao napraviti, a zatim i ukrasiti grbovima

Hrvatske i Slavonije, oslikati unutarnji pokrov protonotar Kraljevstva **Ivan Zakmardi**. Na tom pokrovu su i njegovi latinski stihovi posvećeni Hrvatskoj i Slavoniji.

Novim zakonskim i upravnim propisima u Habsburškoj monarhiji, a zatim u Austrougarskoj monarhiji nakon Nagodbe imenovani su javni bilježnici u svim većim gradovima Hrvatske i Slavonije s novim ovlastima. U popisu državnih činovnika i službeniku (*Šematizam Kraljevine Hrvatske i Slavonije*), koje je vlada izdavala svake godine navedena su njihova imena i gradove u kojima su djelovali. Koliko je ta dužnost bila značajna govori podatak da su u *Koledaru Strossmayer* za godinu 1912., koji je izdala Matica hrvatska, navedeni svi javni bilježnici u Hrvatskoj (i Slavoniji – sve do Zemuna). Između pedesetak javnih bilježnika u tom popisu nalazi se književnik Ante Benešić iz Iloka, brat poznatijega Julija Benešića, dobrotvor Ivan Gojtan u Gospiću, političar Franko Potočnjak u Crikvenici, odvjetnici Ivan Stražimir i Nikola Thaler u Varaždinu i mnogi drugi ugledni hrvatski intelektualci. (J.B.)

Kako u našim leksikonima i enciklopedijama ima malo osvrtu o javnim bilježnicima interesantne su, kako nama bilježnicima tako i korisnicima, osnovne natuknice koje donosi : **dr. Feliks Kohn, Trgovački i pravni leksikon, Osijek 1937.***

Javni bilježnici

Javne bilježnike postavlja državna vlast i daje im karakter lica javnog povjerenja da po propisima zakona sastavljaju i otpravljaju javne isprave po pravnim poslovima, izjavama i činjenicama, na kojima se zasnivaju prava; da primaju isprave radi čuvanja ili novac i papire od vrijednosti radi predaje drugim licima ili vlastima i da po nalogu sudova ili drugih javnih vlasti provode postupke koji im se po zakonu mogu povjeriti. -Javnobilježničke isprave (javnobilježnički akti, javnobilježnički zapisnici i javnobilježnički posvjedočenja, potvrde) kao i njihovi otpravci izdani po narednjima zakona jesu javne isprave, ako su kod njihova sastavljanja i otpravljanja održavane sve bitne formalnosti propisane u zakonu.

Javni bilježnici su ovlašteni da na zahtjev stranaka rade na sastavljanju privatnih isprava. Dalje su ovlašteni da u nespornim stvarima pred sudovima i ostalim vlastima zastupaju stranke i upućuju podneske kao punomoćnici kad su te stvari u neposrednoj vezi sa nekim od njih sastavljenim aktom ili posvjedočenjem. — U građanskim spornim stvarima, u krivičnom i izvršnom postupku, kao i u nespornim stvarima, osim onih koje su pomenute u prvom stavu, javni bilježnici su u svom službenom mjestu ovlašteni da zastupaju stranke samo onda, kad u tom mjestu nema dva advokata i kad zakon izrično ne propisuje zastupanje advokatom.

Javni bilježnik ne može zastupati stranku u postupku, u kojem se u cjelini ili djelomice pobija isprava, pravni posao ili druga radnja, kod koje je on sudjelovao kao javni bilježnik ili kao sudski povjerenik. Javnobilježnički akt potreban je za valjanost slijedećih ugovora i pravnih djela: 1. za bračne imovinske ugovore u smislu građanskog prava; 2. za ugovore sklopljene među bračnim drugovima: o kupnji promjeni, renti i zajmu kao i za primanje duga što ga jedan bračni drug učini drugomu; 3. za potvrde o prijemu miraza, bilo da su izdane ženi ili kojem drugom licu; 4. za ugovore o darivanju bez prave predaje; 5. za sve isprave o pravnim poslovima među živima, koje lično slijepi, ili koje lično preduzimaju gluhi, koji ne znaju čitati, ili nijemi koji ne znaju pisati. Ovim propisima ne dira se u propise § 99. Mjениčnog zakona i § 23. br. 17., Čekovnog zakona.

Javno-bilježnički akt potreban je i za valjanost ugovora o odricanju prava na nasljedstvo i ugovora o kupnji nasljedstva, ako ti ugovori nisu uzeti u sudski zapisnik. Ovim narednjima ne dira se u postojeće zakonske propise, kojima se inače za valjanost pravnog posla traži da ispravu o njima sastavi sud ili javni bilježnik.

U područjima, u kojima još nisu u opće postavljani javni bilježnici, sudovi su dužni da, na zahtjev stranaka u zemljišnoknjižnim stvarima sastavljaju isprave potrebne za uknjiženje. Za sastavljanje isprava nadležan je onaj zemljišnoknjižni sud, u čijim je knjigama upisano odnosno zemljište ili pravo. - - (v. izvršnost javno-bilježničkih akata, v. potvrđivanje privatnih isprava, v. ovjeravanje).

Javnom bilježniku kao *sudskom* povjereniku mogu se povjeriti samo one sudske radnje u vanparničnim stvarima, koje zavise od prethodne sudske odluke, jer javni bilježnik ne može izvršavati akte državne prinudne vlasti.

U redoviti djelokrug javnog bilježnika kao sudskog povjerenika spada po pravilu provođenje ostavinskih

rasprava, a samo iz važnih razloga može sud zaključiti, da sam provede ostavinsku raspravu.

Sud može javnom bilježniku povjeriti još i ove poslove.

1. pečaćenje i inventarizaciju stečajne mase;
2. procjene i dražbe pokretnih stvari i nepokretnina u vanparničnom postupku, naročito provadanje dobrovoljne dražbe;
3. u stvarima od veće vrijednosti rasprava o razdiobi kupovnine, prihoda prinudne uprave i stečajne mase;
4. sastavljanje i ispitivanje tačnosti računa položenih od staralaca, prinudnih i ostalih upravitelja većih imovina i
5. sve one poslove, koji im se po posebnim zakonskim propisima mogu povjeriti.

Javni bilježnik je odgovoran za svaku štetu, koju kao sudski povjerenik svojom krivicom nanese strankama. Ali u tom pogledu izjednačeni su javni bilježnici kao sudski povjerenici sudijama i zato oštećeni građanin ima pravo da podigne kod redovnog suda tužbu za oštećenje i protiv države zbog štete, koje mu je nanio javni bilježnik kao sudski povjerenik pri vršenju službene dužnosti. Ova tužba zastarjeva za devet mjeseci, računajući od dana kada je oštećenik saznao za oštećenje učinjeno službenim poslom ili neradnjom javnog bilježnika kao sudskog povjerenika.

Za isključenje i izuzeće javnog bilježnika kao sudskog povjerenika vrijede isti propisi kao i za sudije (v. isključenje i izuzeće sudija).

Nadzor nad radom javnog bilježnika kao sudskog povjerenika pripada sudu, koji mu je nalog dao. Taj sud može globom do hiljadu (1.000) dinara prinuditi javnog bilježnika da izvrši nalog i da podnese spise o povjerenom poslu.

Nagrade za radnje javnog bilježnika kao sudskog povjerenika ima svagda utvrditi i dosuditi sud, koji je postavio javnog bilježnika za svoga povjerenika. Zabranjeno je javnom bilježniku, da se strankama pogađa o tim pristojbama ili o nagradi.

Nagradu i troškove javnog bilježnika kao sudskog povjerenika naplaćuje sud od stranaka po službenoj dužnosti, po propisima, koji važe za sudske pristojbe. Država ne jamči za naplativost. Uredbom od 30. XI. 1930. br. 115.376., kojom se određuje tarifa o nagradama javnih bilježnika (notara) izdani su propisi i tarifa o nagradama javnih bilježnika kao sudskih povjerenika.

Izvršnost javno-bilježničkih akata

Javno bilježnički akt, u kojem je ustanovljen dug u novcu ili zamjenljivim stvarima, ili u kojem je ustanovljena obaveza da se određena stvar preda, da se osnuje, prenese ograniči ili ukine knjižno pravo ili da se obezbijedi novčana tražbina, izvršan je ako je u njemu točno označeno lice obvezanika i ovlaštenika, pravni naslov, predmet i vrijeme činidbe i ako je obvezanik u tom aktu naročito pristao da bude odmah izvršen. Ako je obaveza zavisna od uvjeta ili određenog vremena (termina), koje nije utvrđeno kalendarski, onda je za izvršnost javno-bilježničkog akta potrebno, da se javnom ispravom dokaže da je nastupio uvjet ili određeno vrijeme (termin). Ako je takav javno - bilježnički akt sastavljen na osnovu punomoćstva ili ovlaštenja, mora punomoćje ili ovlaštenje, kad već samo nije javna isprava, biti ovjereno od suda ili od javnog bilježnika i aktu priloženo u izvorniku ili ovjerenom prepisu. Izvršnost javno-bilježničkog akta može se pobijati na osnovu propisa Zakona o izvršenju i obezbijedenju. Dopušteno izvršenje sud će odložiti i onda

* NAPOMENA: U nastavku je izvorni tekst iz 1937. godine

kad uvidajem ili na osnovu isprave utvrdi, da pri sastavljanju ili otpravljanju javno bilježničkog akta nisu održana takva naređenja, kojih se treba držati, da akt dobije snagu javne isprave ili da bude izvršen.

Potvrđivanje privatnih isprava

Učesnici u pravom poslu, svi ili neki od njih, mogu isprave o pravnom poslu kod javnog bilježnika potvrditi. Ovako privatna isprava važi kao javno-bilježnički akt, a ako je sastavljena po propisima §-a 53. Zakona o javnim bilježnicima, važi i kao v. izvršni javnobilježnički akt.

- Ako privatna isprava odgovara - po spoljašnjem obliku propisima javnobilježničke isprave i propisima o obliku javnobilježničkog akta, ona će se potvrditi bez sastavljanja posebnog javnobilježničkog akta na taj način što će se staviti na ispravu propisana posvjedočenja.

- Ako privatna isprava ne odgovara propisima o obliku, onda se potvrđivanje izvršuje sastavljanjem posebnog javnobilježničkog akta. Privatna se isprava u tom slučaju mora sašiti s javnobilježničkim aktom, i smatra se sastavnim dijelom i dopunom javnobilježničkog akta. U tom slučaju privatnu ispravu potpisuju i javni bilježnik i svjedoci.

Ovjeravanje

Ovjeravanje prepisa (*Vidimiranje*). Javni bilježnik potvrdit će da se prepis isprave slaže s izvornikom, ako razumije jezik, na kome je ta isprava napisana. Prepis se mora slagati s ispravom i u pravopisu, interpunkciji i skraćivanju riječi. Ako su u ispravi neka mjesta preinačena, brisana, precrtana, umetnuta ili dodana, mora se to u ovjeri navesti, a tako isto ako je isprava poderana, oštećena, ili inače po vanjskom obliku očito sumnjiva.

- Javni bilježnik mora točno usporediti prepis s ispravom, i ako nade da se slaže, potvrdit će to na samom prepisu, a uz to će navesti, da je to prepis isprave, koju je stranka označila kao izvornik, ili da je to prepis ovjerenog ili prostog prepisa isprave, kakvom je taksenom markom snabdjeven, je li pisan rukopisom ili na mašini ili kojim drugim mehaničkim ili kemičkim sredstvom, olovkom ili perom, i gdje se, po njegovom znanju ili po tvrđenju stranke, nalazi izvornik, a ako ga je donijela stranka, ime i stan te stranke.

Ovjeravanje izvoda iz trgovačkih i poslovnih knjiga. Pri ovjeravanju izvoda iz trgovačkih ili poslovnih knjiga, javni bilježnik usporedit će izvod s odnosnim stavkama izvorne knjige, i napisat će na izvodu klauzulu ovjerenja sa primjedbom, da se izvod potpuno slaže s odnosnim stavkama izvorne knjige.

Ovjeravanje prevoda. Javni bilježnik, koji ima za to ovlaštenje, ovjerit će točnost prevoda, koji je on sam načinio -i koji je on savjesno ispitao i ispravnim našao. Ovjeranje svoje stavit će na prijevod, koji će po pravilu napisati na samoj izvornoj ispravi ili će ga sašiti s izvornikom.

Ovjeravanje potpisa (Legaliziranje). Javni bilježnik može potvrditi da je stranka u njegovom prisustvu svojeručno potpisala pismeno, ili svoj rukoznak na nj stavila, ili da je potpis ili rukoznak, koji je već na pismenu, pred njim priznala kao svoj. Pri ovjeravanju potpisa javni bilježnik treba da se o sadržaju pismeno obavijesti samo u toliko, u koliko mu je to potrebno za popunjenje rubrika registra o ovjeravanjima i posvjedočenjima; on nije odgovoran za sadržaj pismena niti ima ispitivati da li su učesnici ovlašteni na dotični posao.

Posvjedočavanje zaključaka glavnih skupština. Ako je javni bilježnik pozvan da posvjedoči zaključke glavnih skupština ili odbora društava, zadruga ili drugih udruženja, zabilježit će u zapisnik dan i vrijeme sjednice, zatim opisat će sve što se je u njegovoj prisutnosti dešavalo, predlagalo i izjavilo, u koliko je to važno za prosuđivanje pravilnosti postupka, kao i zaključke donijete na sjednici, i posvjedočit će sve drugo što je po kojem zakonu propisano. Taj će zapisnik potpisati i lice, koje je predsjedavalo sjednici. -- Na zahtjev ima se utvrditi i istovjetnost predsjednika ili drugih lica, koja su bila prisutna, i u zapisniku navesti na koji je način utvrđena njihova istovjetnost.

Posvjedočavanje činjenica. Na zahtjev zainteresovanih lica javni bilježnik mora potvrditi i druge činjenice, osim onih do sada pomenutih, koji su se pred njim desile, kao što su rasprave o ponudama, dražbe, žrebanja izjave lica o činjenicama i stanje za koje je javni bilježnik sam ili uz učestvovanje stručnih lica saznao. -- O spomenutim posvjedočenjima ima javni bilježnik sastaviti zapisnik, u kome će navesti mjesto, vrijeme imena i prebivalište stranaka i učesnika i točan opis onoga što se je u njegovu prisustvu dogodilo ili što je inače utvrdio. Zapisnik će potpisati svi učesnici.

Zoran Jelavić, javni bilježnik u Zagrebu

Kratka povijest notarijata u Hrvatskoj za razdoblje 1512.-1941.

U posljednjih nekoliko godina, tražeći izvore za povijest notarijata u Hrvatskoj, skupio sam sve zakone i niz podataka o očuvanoj građi javnih bilježnika iz svih državnih arhiva u Hrvatskoj. Stoga sam zamoljen da za potrebe Javnobilježničke komore napišem kraći članak o povijesti notarijata, odnosno javnog bilježništva koji se odnosi na područje današnje Republike Hrvatske.

Nakon prikupljanja svih pravnih izvora, literature i arhivske građe postalo je vidljivo da se povijesno notarijat razvijao različito, a **najstariji podaci postoje za područje današnje mletačke Dalmacije, Istre i Primorja te područja bivše Dubrovačke Republike**, gdje postoji kontinuitet notarske službe od 11. stoljeća pa sve do 1941. godine, kada je ova služba ukinuta.

U ostalom dijelu Banske Hrvatske i Slavonije funkciju notarske službe obavljali su crkveni kaptoli sve do godine 1848. odnosno 1855., kada stupa na snagu **Austrijski bilježnički red** koji važi za cijelo područje današnje Republike Hrvatske i od kada povijest notarijata postaje jedinstvena za cijelo područje naše zemlje.

U svrhu utvrđivanja kontinuiteta javnobilježničke službe i bilježničkih komora na području naše države, prvi moj interes je bio pronaći sve podatke o razdoblju od uvođenja Bilježničkog reda iz 1855. pa do 1941. godine.

Povijest notarijata u srednjem vijeku za razdoblje od 11. do 15. stoljeća obradio je dr. Milan Šufflay u knjizi «Dalmatinska privatna listina», izdanoj u Beču 1904. godine, izdavač Carska akademija znanosti, na njemačkom jeziku.

Ista knjiga objavljena je 2000. godine na hrvatskom jeziku s naslovom «Dalmatinsko-hrvatska srednjovjekovna listina», naklada Darko Sagrak, Zagreb.

Važno je naglasiti kako je ova služba na području većeg dijela današnje Hrvatske imala kontinuitet za cijelo ovo povijesno razdoblje.

Notarijat u Europi

Kako bi tekst o povijesti našeg notarijata u cjelini imao smisao, mislim da je potrebno ukratko iznijeti povijest notarijata, prvenstveno u Francuskoj jer je prema svim piscima na koje sam naišao nesporno da je austrijski zakon iz 1850. pisan po uzoru na francuski koji je nastao u doba Francuske revolucije i Carstva, a isto se odnosi i na talijanski zakon o notarijatu iz razdoblja Carstva odnosno Potkraljevine Italije.

Kratka povijest talijanskoga i austrijskog notarijata za našu je povijest potrebna jer se važenje njihovih zakona u jednom trenutku proteže i na Hrvatsku.

Radi boljeg razumijevanja bilo je nužno u dijelu koji se odnosi na Francusku obuhvatiti i razdoblje srednjeg vijeka te kraljevstva sve do revolucije, kada je već stoljećima postojeća služba u Francuskoj uređena zakonom 1791. godine

U Francuskoj Ljudevit IX., kao nastavljajući djela Karla Velikoga, ukida spajanje u jednoj te istoj osobi prava suđenja i sklapanja pogodbi, učinivši tako nezavisnim od parničnog sudstva, dobrovoljno sudstvo, radi obavljanja te službe ustanovio je u Parizu sedamdeset kraljevskih bilježnika.

Svaki je spis morao biti sastavljen sudjelovanjem dvaju bilježnika, potpisan imenom prevoditelja, a i zapečaćen od jednog javnog službenika, koji drži u pohrani državne pečate. Tri četvrtine pristojba, koje su se bilježnicima plaćale, pripadale su kraljevoj blagajni.

U ožujku 1302. godine protegnuo je Filip Lijepi preustrojenu ustanovu na sve svoje pokrajine, a naredbom izdanom godine 1304. prisili sve bilježnike, izuzevši one u Parizu, da imaju držati registar o svojim aktima (*chartularium seu protocollum*). Bilježnici su se udružili u zborove i sastavili svoje ustanove (statute). Najprije je donesen Statut Pariškog zbora, koji je odobrio Filip Lijepi 1308. g. Dužnost držanja protokola o vlastitim aktima bila je naredbom Karla VII. godine 1437. nametnuta i pariškim bilježnicima.

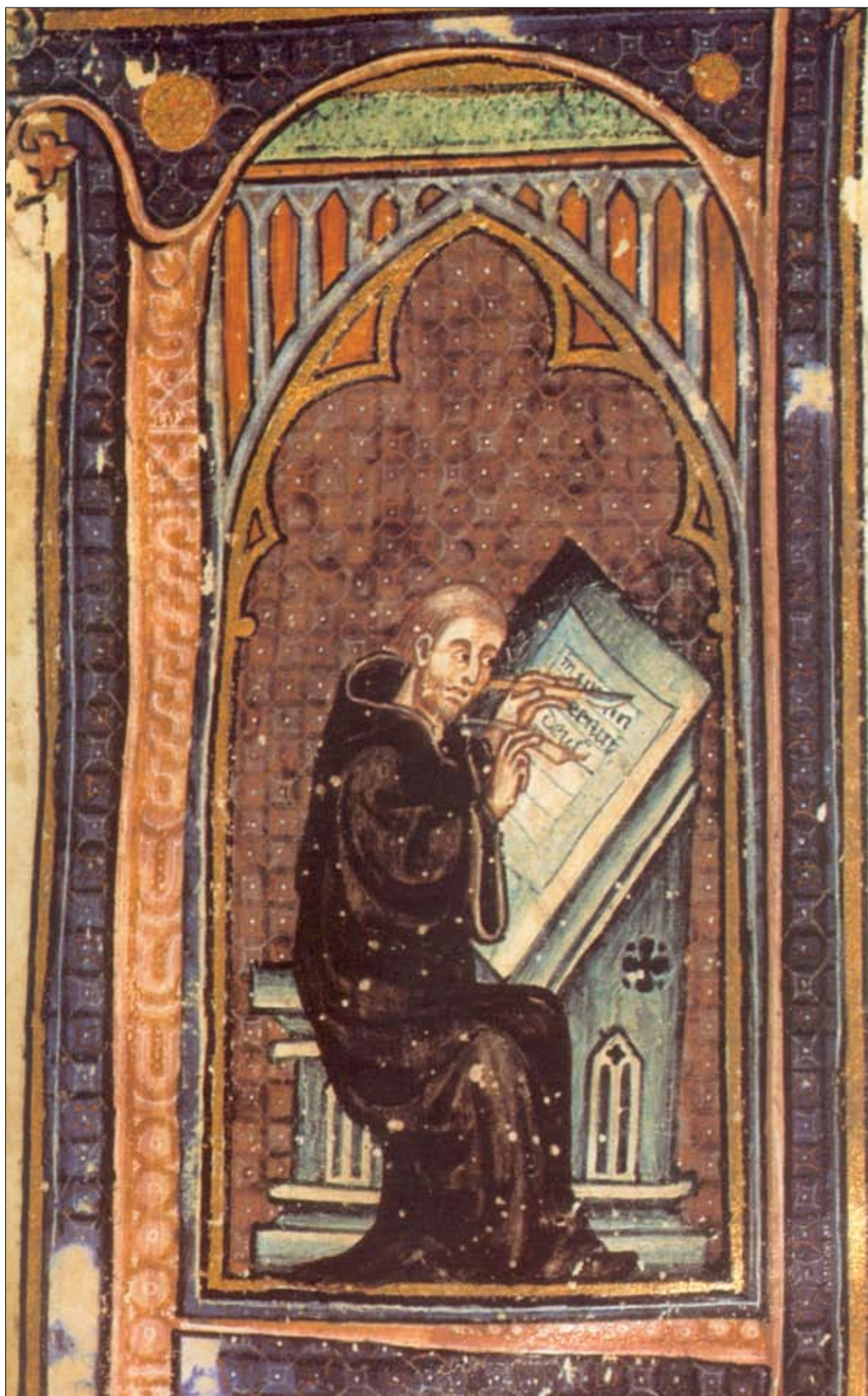
Bilježnici bi sastavljali matice pogodbi, koje su važile kao jednostavni privatni ugovori sve dotle dok ih stranke ne bi podnijele tabeliunima (posebnim službenicima), koji su imali nalog da ih čuvaju, a na zahtjev stranaka da od njih izdaju prijepise.

Godine 1575. Henrik III. obrazovao je tzv. garde-notese koji su bili časnici, određeni da drže u pohrani i čuvaju spise odričući ili preminulih bilježnika.

Henrik IV., izrekom proglašenom 1597. g., određuje u samo jednoj osobi sve navedene činove i proglašava tzv. bilježnike-tabeliune-pismohranitelje (*notaires-tabellions-gardenotes*). Zvanje ovih činovnika postaje zbog istog izreka nasljedno: i to je bila velika pogreška, jer se tim pretvaranjem jednog osobnog čina u nasljedno pravo vrijeđala dobro shvaćena sloboda i građanska jednakost, jer se na neki način ograničavao poziv sinova i nasljednika bilježnika, te provodio pritisak na vladu da ih ili nezakonito liši naslijeđenog prava, ili da sebi nametne velike novčane žrtve, kad bi trebalo i za sebe postići potpunu slobodu djelovanja.

Ljudevit XIV. izriekom godine 1664. g. utvrđuje broj bilježnika i to po dvadeset za glavne gradove svojih pokrajina, po deset za ostale veće gradove, a po četiri za manje gradove. Zatim, po dva za zabite gradiće u kojima su se održavali sajmovi, a po jednog u župama gdje je živjelo više od šezdeset obitelji. Kasnije je dopustio bilježnicima pečat s kraljevskim grbom, s obvezom da se njima služe u svojim spisima.

Nakon revolucije i uvođenja vlasti predstavnika naroda u Narodnoj skupštini godine 1789. i bilježnička služba je promijenjena pod utjecajem novog vremena. Narodna ustavotvorna skupština, zaključkom 29. rujna 1791., potvrđenom iste godine od zakonodavne skupštine, usvaja novu organizaciju bilježništva, preinačivši uređenje službe, prekinula je svaku vezu između ove ustanove i sudbene

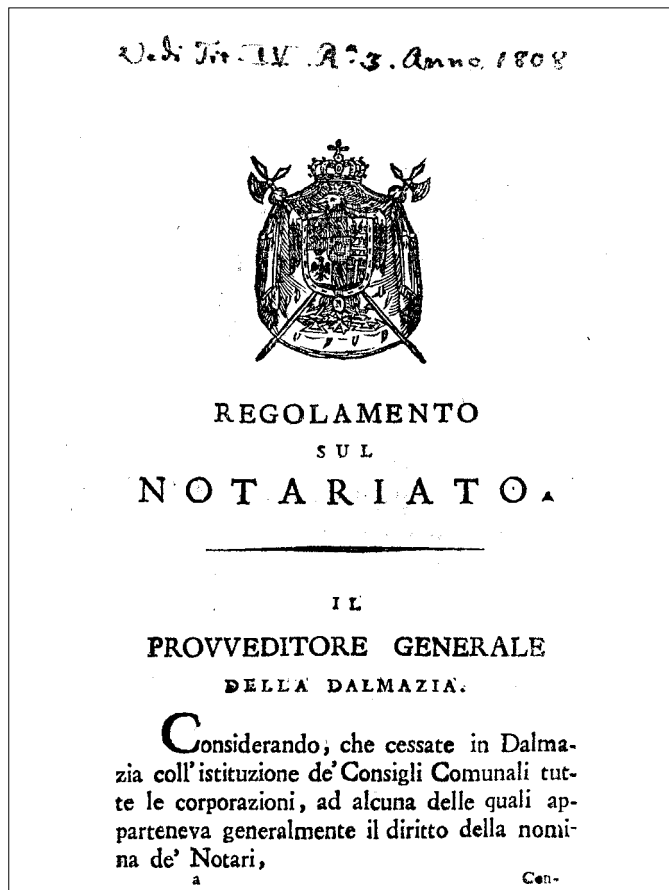
Pisar. Biblia sollemnis ecclesiae Zagradiensis, XIV. stoljeće, Francuska, Zagreb, Metropolitana, ms. MR 159.f.1

sud ili disciplinska komora izricali protiv bilježnika.

Disciplinske komore ustanovljene su kao najpouzdanije, kako bi se bilježnici zadržavali u granicama koje zahtijeva njihovo zvanje.

Članci 54.-61. sadrže propise o čuvanju i preuzimanju spisa bilježnika kojem je prestala služba, umrlog bilježnika ili bilježnika čije bi se mjesto ukinulo zbog razrješenja iz službe. Po zakonu 28. travnja 1816. (čl. 91) bilježnik je imao pravo odrediti sebi nasljednika: ima pravo „de faire une re'signation in favorem.“

Već zato što su imali pravo odrediti svoje nasljednike, bilježnicima je bilo jednostavno da svoje zvanje ustupaju uz primjerenu novčanu naknadu, a to svoje pravo ustupom zvanja prenose i na svoje nasljednike. Pogodba što ju je bilježnik sklapao s osobom koja je voljna stupiti na njegovo mjesto, sadrži dva razna ugovora i stvara dvije vrste obveza na teret naslovnika. Ovaj se s jedne strane obvezuje predložiti kandidata na imenovanje poglavaru države; a s druge se strane obvezuje da će mu ustupiti, kako bi se i on jednom s njime poslužio, to isto pravo predlaganja nasljednika, koje predstavlja cijenu, „imetak spojen sa zvanjem“, vrijednost koga je sačinjavala predmet svih dotad ustupa odnosno zvanja. U ustupu je, dakle, sadržana s jedne strane prodaja, a s druge strane obveza na ime obveza predlaganja nasljednika. Budući da je glavni cilj ugovora imenovanje sa strane poglavara države, i budući da ovaj nije dužan bezuvjetno imenovati svakog predloženika, jasno je kako valjanost ugovora mora ovisiti o faktičnom imenovanju. Ako se dakle imenovanje ne ostvari, kandidat nije obvezan platiti obećanu cijenu, isto kao što je naslovnik oslobođen svake dužnosti prodaje.

Ustrojstvo notarijata u Dandolovoj Dalmaciji iz 1807. g.

Ako pravo predlaganja nasljednika nosi sa sobom istinsko pravo vlasništva na zvanje, to se vlasničko pravo ipak razlikuje od onoga što se provodi na razne predmete u trgovini. I zaista, poglavar države nije dužan imenovati jednog bilježničkog nasljednika, ako ovaj ne ispunjava sve zakonske uvjete. Iz toga proizlazi, prije svega da se zvanje ne može ustupiti bilo kome, da se ono može prenijeti samo na osobe koje posjeduju tražene uvjete; zatim da će se smatrati ništavim svaki ugovor po kojem bi bilježnik ustupio nekoj trećoj osobi dio svoje službe, ili bi za njezino izvršenje stupio s njome u ortakluk; napokon da ta služba ne može postati predmetom ovrhe, ni prodaje javnim nadmetanjem od strane vjerovnika.

Nositelju zvanja ili njegovim pravnim sljednicima bila je zajamčena naknada za ustupljeno zvanje, tj. za ustupljeno pravo na službu.

U Italiji je bilježništvo, nakon Francuske revolucije, bilo je uređeno s devet zakona, donesenih više ili manje, prema navedenom osnovom francuskom zakonu. U Lombardiji i Veneciji na snazi je bio talijanski pravilnik 17. lipnja 1806. i potkraljevski raspis za Potkraljevinu Italiju od 9. studenog 1807., koji je određivao i broj bilježničkih sjedišta. Budući da je Dalmacija od godine 1806. upravno bila u sastavu Potkraljevine Italije, tako je i taj zakon 1807. objavljen i počeo važiti na području današnje Dalmacije, kao Pravilnik o notarijatu kojeg je iste godine 20. studenog donio ondašnji generalni providur Vincenzo Dandolo, a koji je stupio na snagu 1. ožujka 1808. Padom Dubrovačke Republike i uspostavljanjem ilirskih provincija 1809. godine, važenje navedenog zakona protegnulo se i na područje bivše Dubrovačke Republike u kojem se prve bilježničke kancelarije, nastale po novom zakonu, javljaju početkom 1812. godine.

U Zborniku radova Pravnog fakulteta u Splitu objavljen je tekst: NOTARIJAT U DANDOLOVOJ DALMACIJI dr. Bonina Bezmalinović Pravni fakultet u Splitu XXVII II 1990. str. 77.-98.

U navedenom tekstu se u potpunosti obrađuje Pravilnik o notarijatu od 20. studenog 1807., koji je vrijedio u Dalmaciji za vrijeme francuske vladavine odnosno ilirskih provincija. U izvorniku postoji na talijanskom jeziku zakon koji sam u kopiji primio iz Državnog arhiva u Splitu.

Ovo je ključni zakon kojim notarijat u Dalmaciji za pedeset godina prestiže notarijat u austrijskim, ugarskim i drugim zemljama Carevine Austrije, kao prvi moderni zakon o bilježništvu koji je direktan sljednik zakona o notarijatu, donesen u Francuskoj u doba Francuske revolucije te kasnijeg zakona o bilježništvu iz 1803. koji je do Dalmacije došao kao talijanski Carski pravilnik o notarijatu od 17. lipnja 1806. u vrijeme francuske vladavine (već spomenut u tekstu).

Iz odredbi ovih zakona vidljivo je da one sadržavaju zakonsku osnovu za bilježničku službu na način kako je i danas uređena, osim prodaje zvanja i određivanja nasljednika.

U Austriji, bilježništvo koje se dobrim dijelom uređivalo pravilima sadržanim u Ustavu od 8. listopada 1512. Maksimilijana I., počelo je u 18. stoljeću gubitkom ovlasti sve više opadati. Ustav je skoro sasvim nestao po uvođenju Pravilnika o građanskom postupku od 1. svibnja 1781., po

Obligaciona isprava iz notarske kancelarije Eugena Staubera, Dubrovnik, 1867.

kojemu su mjenični protesti obilježeni kao jedini bilježnički spisi, spadajući u javne isprave (čl. 174, br. 4).

Budući da je na taj način, bilježnikov rad postao suvišan, takvi poslovi pali su u ruke varalica i nadripisara, te se mnogo šteta nanosilo strankama sastavljanjem spisa od strane osoba nevjешtih i neobrazovanih, kojima se nije moglo vjerovati.

U Lombardiji - Veneciji i u Dalmaciji, s obzirom na potrebu da se u tim zemljama održi bilježništvo, jer nisu imali ni ureda niti knjiga namijenjenih održavanju i arhiviranju bilježničkih spisa o prijenosu prava vlasništva, bilo je određeno da se bilježnički spisi, sastavljeni po propisima pravilnika, imaju smatrati javnim ispravama (Carska povelja od 19. listopada 1817. i Dvorska odluka 9. lipnja 1821.).

U drugim austrijskim pokrajinama bilježništvo je tek zakonom 29. rujna 1850. izašlo iz stagnacije u koju je upalo 1. svibnja 1781.

1) Razni zakoni i odredbe koji se odnose na bilježništvo, koje su bile izdane u ostalim austrijskim pokrajinama od uvođenja pravilnika za građanski postupak 1. svibnja 1781., sve do uvođenja bilježničkog zakona 29. rujna 1850., su sljedeće: naredbe 21. kolovoza, 2. listopada, 15. listopada 1781., Carska povelja 9. travnja 1782. br. 41 (§ 12), Dvorske odluke 29. studenoga 1784. br. 370,

3. prosinca 1787. br. 752, 10. prosinca 1787. br. 754, 3. siječnja 1788. br. 760,

3. travnja 1788. br. 803, 22. srpnja 1788. br. 760, 31. kolovoza

1788. br. 878,

2. listopada 1788., 23. ožujka 1792., 10. lipnja 1793, naredba 1. veljače 1796., Dvorske odluke 20. siječnja 1798., 29. veljače 1804., 18. siječnja 1815. br. 1124, 8. listopada 1817. br. 1378, 12. srpnja 1819. br. 1576, 9. lipnja 1821. br. 1766, 14. veljače 1824. br. 1989, 22. prosinca 1835. br. 109, Carska rezolucija 25. travnja 1840. br. 425, Dvorske odluke 20. prosinca 1842. br. 626 i 16. rujna 1846. br. 983, te Ministarski raspis 21. kolovoza 1848. br. 1176.

DJELATNOST KAPTOLA U BANSKOJ HRVATSKOJ I SLAVONIJI

U Banskoj Hrvatskoj i Slavoniji notarsku djelatnost od srednjeg vijeka pa do uvođenja modernog notarijata obavljali su kaptoli.

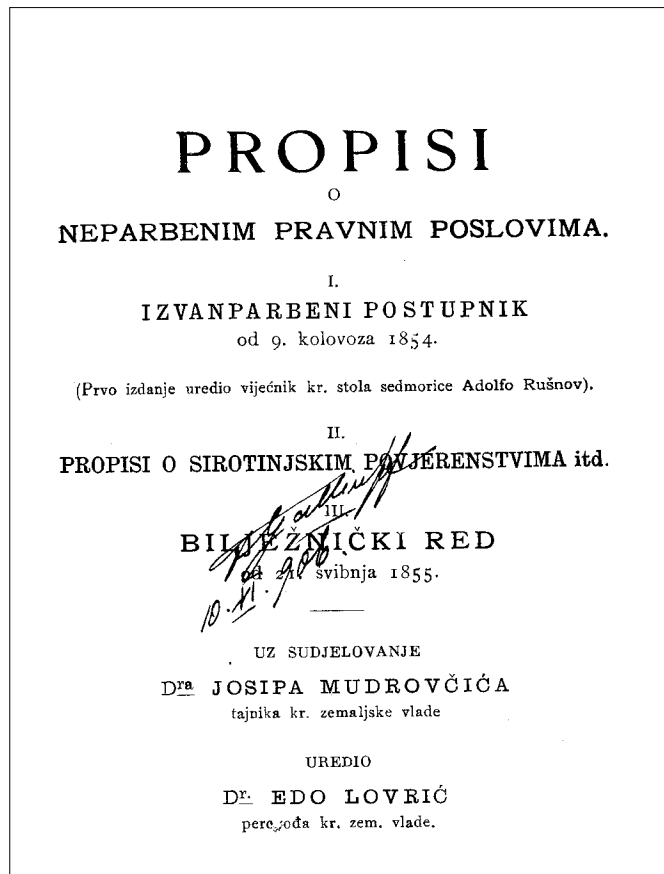
Za područje Vojne krajine nisam zasad naišao na tragove notarijata za razdoblje koje se obrađuje u ovom članku, budući da je bila pod vojnom vlasti upravnom i pravosudnom, uz vrlo skučenu lokalnu samoupravu u gradovima.

Radi toga mislim da je potrebno ukratko opisati i djelatnost kaptola kako bi se u potpunosti objasnila djelatnost notarske službe za zadano razdoblje na prostoru današnje Republike Hrvatske. Osim prvenstvene ili glavne zadaće - bogoslužja, naši su kaptoli, počeli sredinom prve polovice 13. stoljeća obavljati i javnu djelatnost. Ugarski kaptoli su obavljali za državu određene službe, tako su u 12. stoljeću, već po tradiciji ili običaju, stekli privilegij da budu tzv. loca credibilia, tj. vjerodostojna mjesta. Isprave što su ih oni izdavali i ovjeravali kaptolskim pečatima uživale su javnu vjeru.

Djelatnost je 1231. godine dekretom ozakonio kralj Andrija II., a preuzeli je i kaptoli sjeverne i središnje Hrvatske, a uskoro i oni iz južne Hrvatske. Pred kaptolima u Hrvatskoj sklapali su se kupoprodajni ugovori, provodila mirenja, kupoprodaje, darovanja, zalagali se, otuđivali posjedi i zemlje. U arhivima kaptola čuvale su se isprave o kupljenim ili prodanim, darovanim ili naslijedenim, založenim ili otuđenim posjedima. Ako je koja stranka zatražila da joj se izda ovjereni prijepis, kaptol je to mogao učiniti na osnovi čuvanog izvornika. Kaptolske su isprave sastavljali kanonici lektori, odnosno pod njihovim nadzorom kaptolski pisari, tj. notari, a ovjeravao ih kustos kaptolskim pečatom. Time su naši kaptoli, uz pojedine samostane, postali i javnim arhivima. Takvu su praksu obavljali i poslije 1526., a neki čak i do 1868. godine. Kaptolska kancelarija je već u 13. stoljeću bila uglavnom formirana s pisarima i kanonicima magistrima, s lektorom na čelu. Od tada Zagrebački kaptol i njegovi kanonici neprestano obavljaju javnu djelatnost kao vjerodostojno mjesto sve do 1855. godine, kad je tu ulogu preuzeo javni notarijat.

U Zagrebu se krajem 14. stoljeća javlja vjerojatno prvi javni notar Karlo Petrucije de Fulgineo, koji 11. veljače 1397. piše ispravu u kojoj svjedoči o ekskomunikaciji građana Griča. U 15. stoljeću u Zagrebu bilo je više notara u koje se nije imalo toliko povjerenja kao što se vjerovalo notarima u dalmatinskim gradovima. Isprave koje su oni sastavili, sadrže uz notarov znak i pečat Kaptola kao vjerodostojnog mjesta.

Što je predstavljao notarijat u Dalmaciji, to su bila loca credibilia u sjevernoj Hrvatskoj i Slavoniji, a najopsežniju javnu djelatnost obavljao je Zagrebački kaptol.

Propisi o neparbenim pravnim poslovima iz 1854. godine

Sve svoje isprave Zagrebački je kaptol tijekom srednjega vijeka ovjeravao s tri različita pečata.

Kaptolski pečati obrađeni su u knjizi «Hrvatska crkvena srednjovjekovna sfragistika» dr. Ante Gulina, izdana 1998.

Za Zagrebački kaptol obrađeni su pečati kojim se koristio i to: prvim do 1323. drugim do 1371., a trećim do 1640. godine.

Kao što je već rečeno, tu svoju djelatnost kaptoli su u Bansknoj Hrvatskoj obavljali sve do donošenja novog zakona o notarijatu, čije se važenje proteže na čitavu Hrvatsku.

RAZDOBLJE NOTARIJATA 1848. - 1930.

Revolucija godine 1848. u Europi, a posebno u Austriji, natjerala je dvor na reformu zakonodavstva tako da je austrijsko bilježništvo bilo uređeno uz neke bitne preinake kao francusko bilježništvo.

Nakon revolucije godine 1848. u zemljama Austro-Ugarske monarhije izvršena je centralizacija državne vlasti te je važenje austrijskih zakona prošireno i na Hrvatsku, kao na primjer Opći građanski zakonik 1852., Kazneni zakon 1852., Zakon o građanskom sudskom postupniku 1853. Time je uglavnom izvršen prijelaz s feudalnoga pravnog sustava na moderno građansko zakonodavstvo, a između ostalih zakona i važenje bilježničkog zakona.

Na prijedlog ondašnjeg ministra pravosuđa Schmerlinga, 30. travnja 1850. predloženo je ponovno uvođenje javnog bilježništva. Ovaj prijedlog je bio prihvaćen i s njim u vezi izdana je carska povelja od 29. rujna 1850. (1. d. z. br. 336) kao pravilnik za javne bilježnike.

Prema ovom pravilniku javni bilježnici bili su ovlašteni sastavljati isprave; ovjeravati potpise, prijepise i prijevode; posvjedočiti o životu osoba, pohraniti isprave, osim zadužnica i zlata.

Ustanovom bilježništva težilo se da se sudovima ograniči bilo kakvo uplitanje pri sklapanju zakonskih isprava, te da se dio rukovanja sa spisima dobrovoljne jurisdikcije, što se do tada isključivo povjeravalo sudovima, povjeri unaprijed bilježnicima.

Zakon od 29. rujna 1850. na snazi je bio u pokrajinama Gornje i Donje Austrije, u Vojvodstvu Solnogradskom, u Štajerskoj, Kranjskoj i Koruškoj, Istri, u Gradu Trstu i njegovom području, Tirolu u Kraljevini Češkoj, u Kraljevini Moravskoj i u Šleskom vojvodstvu.

Namjera zakona o bilježništvu je bila da se sastav ugovora i drugih privatnih isprava oduzme sudovima, te se ustanovi nova služba koja bi udovoljila stranke i osigurala da ne padnu u ruke raznih nestručnih savjetnika i nadripisara.

Budući da je ovaj pravilnik još u mnogim stvarima bio nepraktičan, bio je donesen novi Bilježnički red od 21. svibnja 1855. (1. d. z. br. 94), koji je vrijedio za neke krajeve ondašnje države, između kojih i za Hrvatsku i Slavoniju od 7. veljače 1858. do kraja 1860., nakon čega je bio donesen i pravilnik od 25. srpnja 1871., koji normira djelovanje javnih bilježnika Slavonije i Dalmacije.

Zakon od 25. svibnja 1855., br. 94., Poveljom od 7. veljače 1858. br. 93. protegnut je i na Galiciju, na Veliko vojvodstvo Krakovsko, na Bukovinu, Ugarsku, Hrvatsku, Slavoniju, Erdelj i Vojvodinu srpsku s Temišvarskim Banatom.

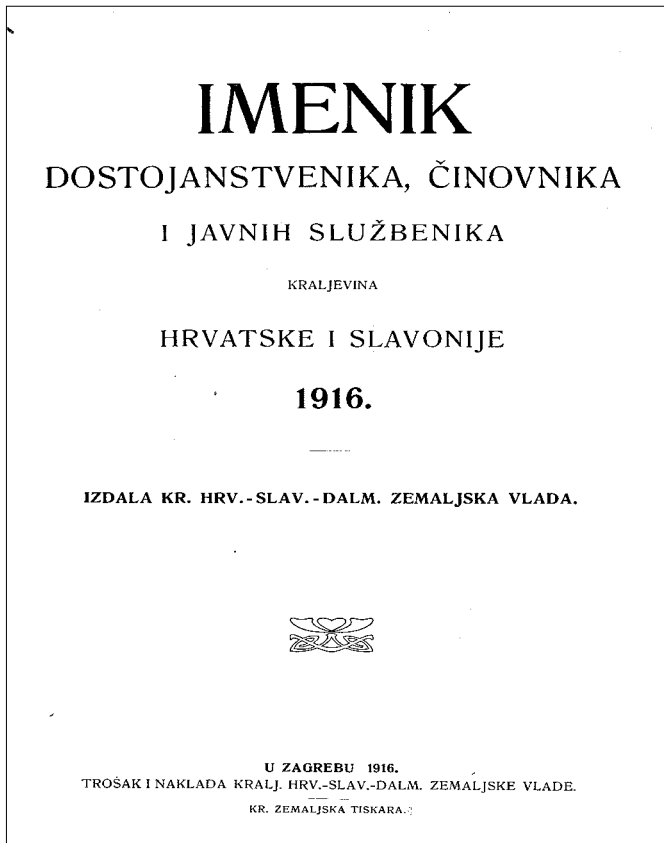
Uz ostalo, treba istaknuti da je bilježničkim ispravama priznata ovršnost, da je za neke poslove obvezna djelatnost javnog bilježnika te da je krug bilježničkih posvjedočenja bio nešto proširen, neki puta i ne prema želji predstavnika bilježničkog staleža. Najvažnije je to da je u novom pravilniku navedeno načelo staleške autonomije. Zborovi imaju pravo na slobodni odabir komore, koja predstavlja stalešku vlast za vođenje nadzora nad članovima u manjim disciplinskim prekršajima.

Pravilnikom iz godine 1855., djelovanje je javnih bilježnika prošireno time da im je dopušten sastav privatnih isprava, zastupanje stranaka u izvanparničnom postupku, te su uvedeni poslovi sudskoga povjereništva.

Pravilnikom od 1871. pošlo se i dalje. Kao glavno uvedeno je postavljanje javnih bilježnika kao sudskih povjerenika. Glavna ideja takve promjene je bila da sudovi dio izvanparnične djelatnosti predaju javnim bilježnicima. Po ovom uređenju javni bilježnici bili su d u ž n i preuzeti povjereni posao, a nisu imali p r a v o tražiti povjeravanje posla.

U razdoblju od 1850. godine dokazalo se da sudovi ne mogu snositi teret izvanparničnih poslova, pa je bilo odlučeno da se svi poslovi izvanparničnog postupka u cjelini predaju javnim bilježnicima. Vlada nije ovo u cijelosti prihvatila, već uz ograničenja sadržana u carskoj povelji od 9. kolovoza 1854. i naredbi od 7. svibnja 1860.

Staleška autonomija u početku je bila vrlo slaba. Predstavnik autonomije u početku bio je arhiv, čiji je upravitelj bio i predsjednik komore. Tako su arhiv i komora morali biti u

Imenik dostojanstvenika, činovnika i javnih službenika Kraljevine Hrvatske i Slavonije iz 1916.

sjedištu višega zemaljskoga suda. Za upravitelja arhiva morao je biti imenovan zaslužan javni bilježnik. Ovo se rijetko događalo, jer se obično postavljao za upravitelja arhiva odnosno predsjednika komore sudski savjetnik. Tako je komora bila neki dio višega zemaljskoga suda.

Odnosi između sudstva, javnog bilježništva i odvjetništva u poslovanju nisu bili najbolji, te su raspisom od 25. studenoga 1904. bile određene jasne granice nadležnosti tih pravnih zvanja.

Detaljan pregled zakona važećeg od 1855. godine ima oko dvadesetak stranica pa ga u ovom članku ne mogu iznositi radi opširnosti, a sam zakon ima 193 članka. Sadrži mnoge izmjene i komentare zbog toga što je bio na snazi 63 godine.

Javnobilježnička služba je u navedenom pravnom okviru dočekala i propast Austrougarske Monarhije 1918. godine, te je po starim propisima uz određene uredbe i promjene koje se objašnjene u nastavku ovog članka, nastavila s djelovanjem sve do donošenja:

ZAKONA O JAVNOM BILJEŽNIŠTVU, 11. rujna 1930., objavljenog u «Službenim novinama» Kraljevine Jugoslavije, br. 220

od 26. rujna 1930.

Ono što je važno za povijest i kontinuitet hrvatskoga javnog bilježništva sadržano je u čl. 242. i čl. 242. navedenog zakona, čiji stavak 2 glasi:

Javni bilježnici srpsko-hrvatsko-slovenske narodnosti s teritorija bivše

Austro-Ugarske, koji postanu državljani Kraljevine Jugoslavije, mogu se po molbi postaviti za javne bilježnike

bez vježbe i bez ispita predviđenim ovim zakonom, a isto se odnosi i na vojne invalide uz položeni sudski i advokatski ispit po prethodnom članu 241.

Javnog bilježnika po navedenom zakonu postavlja ministar pravosuđa, a kao zanimljivost navodim odredbu iz čl. 12. st. 6. u kojemu stoji da će se prilikom popunjavanja javnobilježničkih mjesta dati prednost javnim bilježnicima i javnobilježničkim pripravnicima. Najnovijim izmjenama našega današnjeg Zakona o javnom bilježništvu ta je prednost ukinuta.

Kod formiranja novonastale države SHS i kasnije Kraljevine Jugoslavije važno je spomenuti da su javni bilježnici s područja zemalja bivše Austro-Ugarske, u konkretnom slučaju odnosilo se to na Hrvatsku i Sloveniju, a koji su imali uređenu bilježničku službu, nastavili djelatnost po starom postojećem zakonu. To je uređeno Naredbom predsjedništva Narodnog vijeća države SHS od 31. listopada 1918. Naredbom Narodnog vijeća kao nosioca vrhovne vlasti za Hrvatsku i Slavoniju od 9. studenog 1918. i Naredbom povjerenika Narodnog vijeća za pravosuđe od 10. prosinca 1918.

Problem koji je tada nastao, a odnosio se na bilježništvo na području Hrvatske, sadržan je u članku 252. istog zakona u kojem stoji odredba da svi bilježnici koji pored svoje službe obavljaju i advokaturu moraju u roku od 30 dana, nakon što budu obaviješteni da su ponovno postavljeni za javne bilježnike, prijaviti svom nadležnom apelacijskom sudu koje od tih dviju zvanja žele zadržati.

Ako to ne učine u roku trideset dana, smatrat će se da su se odrekli javnog bilježništva.

Rok određen u § 252. st. 2., produžen je zakonom od 30. svibnja 1931., koji u odnosnoj stavci glasi: «U onim pravnim područjima, u kojim javni bilježnici po dosadašnjim propisima mogu pored zvanja javnog bilježnika obavljati i odvjetništvo, ovo pravo ostaje sve dok ga ministar pravosuđa naredbom ne ukine. Kad se takva uredba donese, javni bilježnici, koji obaljavaju i odvjetništvo, moraju u roku od 30 dana od dana objavljivanja uredbe izjaviti svojem nadležnom sudu, koje od tih dvaju zvanja žele zadržati».

Ova mogućnost koja je javnim bilježnicima u Zagrebu ostavljena još propisom članka 9. Bilježničkog reda iz 1855. godine, a koji članak glasi:

S mjestom bilježničkim ne može se sjediniti državna služba s plaćom, a odvjetništvo se može vršiti samo po selima i po takvim gradovima gdje nema zemaljskoga suda (dakle, prvostupanjskog suda). Ta mogućnost koja se odnosila samo na bilježnike iz Zagrebačke komore bez Grada Zagreba izazvala je kasnije, nakon donošenja Zakona iz 1930. godine, mnoge sporove.

O tim sporovima je sačuvana opsežna građa u Fondu Banskog stola u Zagrebu za razdoblje 1850. - 1942.

Hrvatskoga državnog arhiva, koja se odnosi na odricanje od advokature i postavljenja za javne bilježnike.

U istom fondu nalazi se još i KARNOSNA KNJIGA s kazalom imena odvjetnika i javnih bilježnika za godine 1890. - 1929. i druga knjiga za razdoblje 1928. - 1935. Ovo je knjiga u koju su upisivane sve disciplinske kazne po abecednom redu za odvjetnike i bilježnike zajedno. Odvjetnik ili bilježnik upisivan je abecednim redom samo jednom, a zatim su mu se samo upisivale u rubrike disciplinske kazne. Zajedno s odvjetnicima kojih je brojno najviše, nalaze se i javni bilježnici, od kojih su mnogi višekratno kažnjavani.

Za razdoblje od 1890. do 1929. spominje se 28 (dvadesetosam) imena, a kazne se kreću u rasponu od novčane kazne do udaljavanja iz službe, ali uvijek na određeno vrijeme u spomenutim slučajevima na 6 ili 9 mjeseci. Kod lakših prekršaja navodi se razlog kažnjavanja kao na primjer prepuštanje vođenja ostavinskih postupaka vježbenicima, dok kod težih za koje je izrečena kazna prestanka obavljanja službe na određeno vrijeme, nikad nije naveden razlog. Nisam naišao niti na ijednu izrečenu kaznu trajnog prestanka službe.

U razdoblju 1928. - 1935. jako je povećan broj disciplinskih prekršaja pa nisam stigao proučiti statistiku prijestupa koja se odnosi u ogromnoj većini na odvjetnike, a između njih se mnogo rjeđe nailazi na javne bilježnike.

Osnivanjem Banovine Hrvatske 1939. godine, zakonodavnu vlast imao je Hrvatski sabor, a upravnu ban. Promjena koja je važna za bilježništvo odnosi se na to da je u tom razdoblju bilježnike imenovao ban Banovine Hrvatske, tako da iz tog razdoblja postoji u Hrvatskom državnom arhivu u Fondu Banskog stola Zagreb dokumentacija određenog broja javnih bilježnika, u kojoj se nalaze svi dokumenti što se odnose na pravosudnu karijeru pojedinog bilježnika, kao npr. molbe, očitovanja o pridržaju odvjetništva i zapisnici sa sudačkog ispita.

Ostale molbe za imenovanje s dokumentacijom iz ranijeg razdoblja zajedno s dokumentacijom bilježnika postavljenih u razdoblju Austro-Ugarske, nalaze se u Beogradu kao na primjer svi osobni dokumenti desetorice zagrebačkih bilježnika s predsjednikom komore, bilježnikom Andrijom Gostišom, a da je on bio predsjednik zagrebačke komore saznao sam po podacima koje sam dobio iz Beogradskog arhiva.

Prema Zakonu od 11. rujna 1930., javnobilježničke komore sastoje se iz cjelokupnog broja javnih bilježnika i vršilaca dužnosti, upisanih u imenik komore.

Komore su se osnivale u sjedištima apelacijskih sudova (uglavnom se poklapaju s današnjim županijskim sudovima).

Imenici su sačuvani samo za područje apelacijskog suda u Splitu, i to:

- Imenik javnobilježničkih pripravnika
- Imenik bilježnika, vršilaca dužnosti i zamjenika javnih bilježnika
- Imenik bilježničkih kandidata kod Bilježničke komore Split.

Ovaj imenik, sadržan tri knjige, obraden je u tekstu ZDRAVKE JELASKA MARIJAN, Hrvatski institut za povijest, Zagreb.

Časopis za suvremenu povijest, br. 1. i br. 2., Zagreb, 2003.

Sve tri knjige u potpunosti su obrađene.

U Državnom arhivu u Dubrovniku sačuvan je i pravilnik Notarskog zbora dubrovačkog iz 1887. godine.

Imenici za ostale komore na području apelacijskih sudova u Republici Hrvatskoj izgubljeni su. Ostala je samo pojedinačna građa bilježnika za sva razdoblja do 1941. godine u arhivima

Republike Hrvatske, a postoji mala nada da je u Državnom arhivu u Beogradu sačuvan koji primjerak imenika.

Zakon iz godine 1930. također u ovom tekstu ne mogu obrađivati radi ograničenja dužine članka jer sadrži 15 poglavlja i 253 članka.

Stvaranjem Nezavisne Države Hrvatske donesena je Zakonska odredba o ukidanju javnih bilježnika od 18. travnja 1941., NN br. 21 /1941.

Zakon od 11. rujna 1930. godine s izmjenama i dopunama stavljen je izvan snage. Svi bilježnici moraju predati sve svoje spise nadležnom kotarskom sudu u roku od osam dana.

Provođenje ove Zakonske odredbe povjerava se ministru pravosuđa.

Ministar pravosuđa dr. Mirko Puk (prije odvjetnik) naveo je dva razloga za ukidanje:

1. Javno bilježništvo bilo je sinekura miljenika režima koja se dodjeljivala stranačkim ljudima kao nagrada da bi i dalje radili za interese režima.
2. Socijalni razlog otpadanje plaćanja posebne nagrade za provođenje ostavine u slučajevima prijenosa imovine s roditelja na djecu, što će besplatno obavljati sudovi, a nasljednici će plaćati samo državnu taksu.

Također su u svrhu likvidacije javnog bilježništva donesene i:

- Zakonska odredba o pravnoj valjanosti ugovora i pravnih djela za koje je bio propisan javnobilježnički akt od 17. lipnja 1941., NN br. 251/1941.

- Zakonska odredba o likvidaciji imovine javnobilježničke komore u Zagrebu od 5. srpnja 1941., NN br. 335 /1941 i

- Zakonska odredba o upisivanju bivših javnih bilježnika u imenik odvjetnika od 16. srpnja 1941., NN br. 373 /1941.

Ovdje se završava javno bilježništvo odnosno javnobilježnička služba i prekida se na vrijeme od 44 godine.

Na kraju napominjem da se često miješaju pojmovi *javnih bilježnika* i *bilježnika kao općinskih službenika* iz razdoblja Austrougarske Monarhije, za koje se čulo po predaji ili iz drugih izvora.

Bilježnici kao državni činovnici bili su u sustavu državne uprave kao jedini stalni i profesionalni općinski činovnici, dok su ostale činovnike birali općinski odbori na tri godine.

Prema informacijama, skupljenim u svim državnim arhivima na području Republike Hrvatske, proizlazi da je većina spisa s ondašnjih kotarskih sudova bila predana arhivima ili je uništena, a to isto se odnosi i na arhive sudbenih stolova, od kojih su neki obaljali i funkciju komore. Očuvana građa u arhivima na području Republike Hrvatske na sreću je još uvijek vrlo bogata.

Pregled arhivske građe svrstan po državnim arhivima i fondovima pojedinih bilježnika, mislim da je potrebna i važna, budući da do sada nitko nije na jednome mjestu objavio ukupnost sačuvane građe o notarijatu za razdoblje od 16. stoljeća do danas u hrvatskim arhivima.

Petar Runje, povjesničar i franjevac trećoredac

Svećenici javni bilježnici

Autor na temelju bilježničkih spisa iz Državnog arhiva u Zadru i Arhiva Provincije franjevac trećoredaca donosi podatke o franjevcima trećoredcima koji su bili imenovani javnim bilježnicima. U radu su posebno obrađeni fra Martin Knežić, fra Bernardin Orlović, fra Matej iz Lošinja, fra Šimun Klimantović, a spomenuti su i drugi redovnici i dijecezanski svećenici koji su se bavili sastavljanjem i bilježenjem oporuka. Iako je u priobalnim komunama u srednjem vijeku i kasnije bilo mnogo javnih bilježnika koji su dolazili iz drugih područja, posebice s Apeninskog poluotoka, u radu je naglašen doprinos domaćih ljudi koji su to pravo dobivali od apostolske stolice, palatinskih grofova ili od drugih javnih u društvu priznatih osoba i institucija.

U drugom radu autor posebno mjesto daje svećenicima glagoljašima iz širega ličkoga i rapskog područja krajem srednjega i početkom novog vijeka, kada su neki od njih imenovani javnim bilježnicima.

FRANJEVCI TREĆOREDICI KAO JAVNI BILJEŽNICI U 16. I 17. STOLJEĆU

Uvijek se nade pokoja lijepa vijest u spisima javnih bilježnika u Zadru. Bilježeći razne podatke o redovnicima franjevcima trećoredcima u srednjem vijeku (ili bolje u zlatnom razdoblju glagoljice), mnogo sam toga pribilježio i mnogo inih sitnica bilo bi vrijedno publicirati.

Prenaglašavano je bilo mišljenje da su fratri bili eremiti i živjeli daleko, od javnoga, društvenoga života. Međutim, čini mi se da su, uz pokoru i dolično naglašenu vrijednost trajnog obraćenja, imali i sasvim zdrav pristup sredini u kojoj su (i s kojom su) živjeli. Dapače, imali su prisne odnose sa svijetom. Tu prisnost lijepo nam ocrtava i u obliku šale fra Šimun Klimantović kada daje savjet redovnicima i veli: "Ako te netko pozove na večeru, idi. Ako ti je prijatelj bit će mu drago ako ti nije prijatelj neka se jidi.¹ Ta lijepa crtica iz života redovnika ocrtava nam ih u jednom sasvim humanom i sretnom ozračju življenja.

Odviše je prenatlašavano siromaštvo redovnika. Nisu bili siromasi. Zajednice su posjedovale čak i velike posjede: vinograde, livade, oranice, pašnjake, barke, pa i kuće po gradovima iako su živjeli u nekim pufinjakim stanovima ili kućama, u osami, kao npr. na Glavotoku. Glavotočki samostan imao je kuću u Krku, Sv. Pavao na Školjiću a Sv. Ivan u predgrađu Zadra. Imali su i kuće u gradu Zadru, samostan sv. Marije na Prviću ima kuću u Šibeniku.² Neko vrijeme Provincija ima kuću u Veneciji. Često se od pretjeranog naglašavanja nekih vrijednosti gubi prava slika o ljudima, slika o samostanskim zajednicama, pa i o Provinciji kao cjelini.

Redovnici su bili u službi društva i čovjeka na različite načine. Vrijedno je njihovo služenje kod bolesnih, osobito, okuženih.³ Vrijedan je doprinos redovnika u službi kapelana

na brodovima. U nekim samostanima već od srednjega vijeka redovnici su pastoralni radnici -župnici.⁴ Služe kao kapelani u zatvorima ili su nazočni u posebnim okolnostima, kao što su velike pošasti i služba u lazaretima.

Jedan, ne manje vrijedan, vid sudjelovanja u životu društva i sredine bilo je pisanje dokumenata. I upravo o tom ovdje želim nešto više reći. Nisu svi bili krasnopisci, ali su se mnogi tom vještinom korisno i sretno služili. Ne može se zanijekati fra Šimunu Glaviću sposobnost lijepog pisanja, ali prepisujući neke bilješke fra Šimuna Klimantovića, on nadodaje i neka svoja zapažanja šaleći se i na svoj račun: "I vas 'prosim' gospodo redovnici, nemoite me kleti ako e neka mrsa u njih' ki budu te č'titi u njih' ili ako ni lipo pismo, ere e pisah' pripad'ma, kako više rekoh a v' noći ulie nebiše ča žgati. I znate gospodo redovnici, da ni se učih' pisati, ni pri meštru stah' ni pri pisah' nig'dare a to počeh' kušati ruku na slabu Božiju i to ča e ego milostiju božieju danoju m'ne, a pripisi ne vim' bihu li pravi, da to ča godi bi mojom' nepom'nom' grišeno i1i moim' neum'čstvom' to vi izpravite vašim' dobrim' razumom i molite Boga za me velikago grišnika..."⁵

1. Javni bilježnici

Svećenici su kao školovani ljudi uvijek pomagali pri pisanju javnih dokumenata, oporuka, ugovora, proglašenja i slično. Osobito važna bila je služba javnog bilježnika. To je bio čovjek kojemu je mjerodavna osoba dala ovlast da bilježi javne dokumente. To je služba koja zahtijeva poznavanje pravnih normi i običaja. Bilježnikom postaje čovjek povjerenja, a njegovi spisi imaju punu pravnu vrijednost. U priobalnim komunama u srednjem vijeku, pa i kasnije, bilo je mnogo javnih bilježnika koji su dolazili iz drugih područja, osobito iz Lombardije, Marka i drugih pokrajina Apeninskog

¹ Š. KLIMANTOVIĆ, Rukopisni kodeks u Arhivu Provincijalata franjevac trećoredaca, Zagreb.

² Jednu kuću u Šibeniku ostavio je fratrima na Prviću Mate Matošev, a oporuku mu je napisao fra Matej Slakić 3. listopada, 1649. na Prviću. K. STOŠIĆ, 1941, 158.

³ Fratri su bili kapelani, a i milosrdni samaritanci u predgrađu Zadra do preseljenja u grad Zadar godine 1541. Vidi P. RUNJE, 1997, 81-114. Zanimljiv je slučaj kako Martin Cvitić iz Miljaške leži u vrtu fratara u predgrađu Zadra, i odlučuje da se iz njegove ostavštine nabavi sinu mu Lovri, ako bude fratar franjevac trećoredac, jedan brevijar i jedan misal. U protivnome, ako ne bude

redovnik svećenik, ostavlja mu samo 25 libara. Državni arhiv Zadar (unaprijed DAZd) Spisi zadarskih bilježnika (unaprijed SZN) Simon Corenich, sv. II, svešč. 1, Op. 17. V. 1527.

⁴ S. IVANČIĆ, 1910, Prilozi A. Br. 8, 21. V. 1463. Kaptol lateranske bazilike daje im dozvolu da uz sve potrebne crkvene i samostanske objekte imaju krsni zdenac ...*et sacro fonte baptismatis cum omnimoda libertate concedimus...* a to je znak župe u najstrožem smislu riječi. Dakle nisu fratri samo pustinjaci nego i župnici i pastoralni radnici.

⁵ S. IVANČIĆ, 1910, Dodatak, 227.

poluotoka. No bio je i jedan broj domaćih ljudi koji su dobivali to pravo, bilo od Apostolske Stolice, bilo od palatinskih grofova ili pak od drugih javnih u društvu priznatih osoba i ti institucija.

Tijekom 16. stoljeća barem dvojica franjevac trećoredaca bili su ovlašteni javni bilježnici. Nisu nam poznati njihovi spisi, ali je činjenica da su bili ovlašteni javni bilježnici.

1.1. Fra Martin Knežić

U Zadru 18. ožujka 1522. Kristofor de Nemira, rapski plemić i palatinski knez, kojega je časni Franjo de Picollominis 1. studenoga 1494. ovlastio imenovati javne bilježnike, u Zadru imenuje javnim bilježnikom fra Martina Knežića, franjevca trećoredca, gvardijana samostana sv. Pavla na Školjiću, i udjeljuje mu sve pravne ovlasti bilježnika. Fra Martin dodirom Sv. pisma polaže zakletvu i obećaje vjernost u bilježničkoj službi.⁶ Koliko je i kako dugo fra Martin vršio ovu povjerenu mu službu na Školjiću, nije nam poznato. Sigurno je pomagao osobito pri sastavljanju oporuka u nase1ju Preko i susjednim mjestima gdje nije bilo javnog bilježnika.

1.2. Fra Bernardin Orlović

Na Glavotoku je 13. srpnja 1568. imenovan javnim bilježnikom fra Bernardin Orlović, gvardijan samostana sv. Marije. Imenovanje u čast i dužnost javnog bilježnika izvršio je Andrej Lupetina. Za fra Bernardina se izričito veli da poznaje dobro hrvatski i latinski jezik.⁷ On se spominje zadnji put 6. prosinca 1568. na Krku. Bio je gvardijan samostana sv. Ivana godine 1541., kada fratri sele iz sv. Ivana izvan grada u Zadar. Vršio je različite službe i u različitim samostanima, među ostalim bio je neko vrijeme i provincijski vijećnik. Više godina bio je gvardijan samostana sv. Ivana u gradu Zadru,⁸ a zatim je više godina (1562 - 1568.) bio gvardijan samostana sv. Marije na Glavotoku.⁹

Na službenom dokumentu, pisanom na pergameni, kojim se imenuje javnim bilježnikom fra Bernardin Orlovac, 13. srpnja 1568., a koji se čuvao u Arhivu Provincije, nalazi se na početku dokumenta, ili točnije sa strane, velik lijepo iscrtan orao. I na dnu sličice inicijala (orla) stoji glagoljicom zapisano "Oral nad sve ptice". To je aluzija na prezime oca fra Bernardina Orlovac, nekada *Orlovčić* i slično.

1.3. Fra Matej iz Lošinja

Pišući o glagoljici u Osorskom arhivu, a osvrćući se na pisanje oporuka, Leo Košuta piše: "Treba konstatirati, da iz franjevačkog glagoljaškog samostana na Bijaru imamo dosada zabilježen svega jedan podatak, da bi ovi sastavljali i pisali oporuke. Prema tome trebamo zaključiti da je njihova ⁶ DAZd, SZN, Jeronimuss Ravagninus, sv. II, 18. III. 1522., str. 23r-24r. "... Unde spectabilis dominus Christophorus de Nemira q. spectabilis domini (nedostaje ime, mop) nobilis arbensis comes palatinus ex auctoritate totius magnifici domini Nimire concessa a supradicto Reverendissimc, domino Francisco de Picollominis ut de dicta concessione legitur publico Privilegio 1494 die prima mensis Novembris a me Notaric, viso et lecto Christi nomine invocato sapientem venerabilem fratrem Martinum Chenesich diocesis Jadrensis heremitam fratrum Tertij ordinis Sti Pauli de Scopulo et nunc guardianum, dicti monasterii coram eo flexis genibus existens et hoc humiliter petentem publicum et autenticum Notarium et Tabelionem fecit constituit et creavit ipsumque de dignitate, ac officio teblionatus publice exercendc, ubique locorum et terrarum in contractibus et ultimis voluntatibus ac iudiciorum actibus nec non in omnibus et singulis a1iis faciendis et exercendis quod ad dictum pertinent et spectant officium dextera Dei D. fratris Martini sua manum primum tacta cum pena et calamo ut moris est."

⁷ Arhiv provincije franjevac trećoredaca, Pergamene, I A 17, 13. VII. 1568.

⁸ Arhiv provincije franjevac trećoredaca, Pergamene, II A 17, 3. XII. 1544., II A 29, 16. III. 1546, II B 12, 27.11.1547.

⁹ Arhiv provincije franjevac trećoredaca, Pergamene, II C 23, 3. V. 1562., I A 17, 13. VII. 1568.

aktivnost u tom pravcu bila minimalna, vjerojatno zbog toga, što su se nalazili u centru općine". I u bilješci kaže: "To je oporuka Stanule, žene pok. Bernardina Sbare, osorskog plemića. Pisao ju je glagoljicom g. 1524. na Bijaru fra Matij iz Lošinja"¹⁰

Je li fra Matij iz Lošinja bio i službeni javni bilježnik, po ovom se ne može ništa točno zaključiti. K tomu o fra Mateju nemamo nekih podataka, osim da je živio na Zaglavu početkom 16. stoljeća. "Frater Mattheus de Aussero" nazočan je 10. svibnja 1502. na Školjiću među predstavnicima redovnika kada fra Mateja iz Zadra javno imenuju svojim predstavnikom u pravnim poslovima i svjedoče da nije bio kriv za gubitak samostalnosti osamdesetih godina 15. stoljeća.¹¹ Znamo da je 31. srpnja 1504., u samostanu sv. Mihovila, na Zaglavu bio zamjenik gvardijana (vikara) fra Grge Klimamovića, rodenoga brata poznatoga glagoljaškog pisca (prepisivača) fra Šimuna Klimantovića.¹²

1.4. Fra Šimun Klimantović

Fra Šimun Klimantović bio je, kako veli Stjepan Ivančić, "opći bilježnik Redodržave". Ivančić također drži da je Klimantović preveo s latinskoga *Konstitucije* odobrene na Školjiću 1492.¹³ Od sačuvanih rukopisnih glagoljskih kodeksa napisao je najmanje četiri. Bavo se stručno (premda je bio vjerojatno samouk) prepisivanjem i ukrašavanjem knjiga. Bio je tajnik ili, kako to prevodi javni bilježnik Juraj Šegota u Rabu godine 1507. *Cancelarius Capituli*, i sve je dokumente pisao hrvatskim jezikom. Za javnost neke je od tih dokumenata preveo na latinski Juraj Šegota, rapski bilježnik.¹⁴

Pisci oporuka

U sredinama gdje nije bilo u blizini javno priznatog bilježnika, često su službu bilježenja oporuka i drugih javnih spisa preuzimali svećenici koji su znali i bili sposobni prepisivati ili bolje sastavljati javne spise. Skoro redovito oporučitelji ostavljaju ponešto i onima koji pišu njihove oporuke, a koji nisu javni bilježnici, kao što su to svećenici. Pred javnim bilježnikom 30. siječnja 1457. svjedoči Uršula, žena pok. Zudijevića (nekada Judej) u Rabu, da je oporuku njezina pokojnog muža napisao *sclabonice describe* fra Franjo, svećenik trećega reda sv. Franje, nastanjen na Komrčaru. To isto ponovno svjedoči pred javnim bilježnikom gospoda Urša, koja kaže da je za vrijeme kuge, *peste infectus*, njezin pokojni

¹⁰ L. KOŠUTA, 1953, 168 i bilj. 20.

¹¹ DAZd, SZN, Johannes de Monferatto, sv. I, svešč. 2, 10. V. 1502. Tada je službu provincijala vršio fra Šimun Klimantović.

¹² DAZd, SZN, Johannes de Monferatto, sv. I, svešč. 2, 31. VII. 1504. Pristuni pri sastavljanju jednoga službenog spisa u Zadru u sakristiji sv. Ivana: "capitulariter in unum congregati Reverendus dominus frater Simon Clemenich de Jadra minister fratrum tertij ordinis Sancti Francisci de penitentia provincie Dalmacie et infrascripti fratres guardianus monasterii seu conventuum dicti ordinis eiusdem provincie ipsorumque vicarij videlicet frater Joannes Galich de Jadra Guardianus conventus Sancti Joannis ante Jadram et frater Marcus Gregorichius eius vicarij, frater Simon Muicalich guardianus conventus Sancti Pauli de Scopulo Galevaz et frater Laurentius de Segnia eius vicarij, Frater Gregorius Clemenich guardianus conventus Sancti Michaelis de Zaglava et frater Matheus de Lusino eius vicarij, frater Blasius sibenicensis guardianus conventus Sancti Francisci de Arbo et frater Georgius de Sale eius vicarij. Frater Luchas sibenicensis guardianus conventus Sancte Marie de Scopulo pervich et frater Johannes de Scardona eius vicarij. Frater Andreas Jadrans guardianus conventus Sancte Marie de Vegla et frater Paulus de Nadino eius vicarij. Frater Marcus Arbensis guardianus conventus Sancti Hieronimi de valle Sancti Martini de Chersio et Sancte Marie de Viario Ausserensi et Frater Johannes Colich eius vicarij vicarij representantes omnes fratres tertij ordinis prefati provincie Dalmacie frater

¹³ S. IVANČIĆ, 1910, 42.

¹⁴ S. IVANČIĆ, 1910, Prilog A, br. 36, 10. N. 1507. "Ego frater Simon filius Georgij Clemenich de Luchoranc, ante Jadram ordinis predicti frater et Cancellarius Capituli scripsi mea manu presentes nomine totius Capituli fratri Matheo".

muž dao napisati oporuku koju je hrvatski napisao fra Franjo nastanjen na Komrčaru.¹⁵ Zadnji dan mjeseca ožujka 1504. na Rabu fra Matej Zadranin Mastilić piše oporuku Margariti, ženi pok. Franje Schafona.¹⁶ U to vrijeme u Rabu fra Jakov Belić nastupa i kao stručni prevoditelj na hrvatski jezik. Ti podatci vrijedni su i kao potvrda o glagoljici na Rabu u 15. stoljeću. Fratiri na Komrčaru dobivaju i novac za nabavku glagoljskih knjiga, kao što su to dobivali i drugdje.¹⁷

U Zadru 5. travnja 1513. fra Antun Šibenčanin, provincijal franjevac trećoredaca i vrhovni upravitelj dobara Provincije, uređuje da kuću koju je pokojni Mihovil Turcin ostavio fratrima, daje njegovoj udovici Jeleni kako bi se izbjegao skandal i priča o velikom bogatstvu redovnika, i da se tako ne oskrvne zavjet siromaštva. Oporuku pokojnoga Mihovila sastavio je 13. prosinca 1512. fra Jakov, franjevac trećoredac.¹⁸ Zanimljivo je i to da se oporuka, službeno ovjerovljena i napisana na pergameni, i danas čuva u Provincijskom arhivu u Zagrebu pod singulaturom II B 20. Ovjerovljena je pred zadarskim knezom na dan otvaranja 30. prosinca 1512., kako je pribilježio bilježnik. Tu doznajemo i za prezime fra Jakova Lastra, koji je oporuku pribilježio hrvatski. A javni, službeni prevoditelj Zuane de la Branca, preveo ju je 12. siječnja 1513. na talijanski.¹⁹

Iz raznih izvora znamo da su redovnici sastavljali oporuke i svjedočili pred javnim bilježnicima o njihovoj točnosti. I tu službu vršili su nekada i češće. To vrijedi za područje Šibenika, tj. Prvić Luke, gdje smo, imali samostan i vodili pastoralnu skrb o tamošnjim stanovnicima.

Na temelju šibenskih objavljenih, glagoljicom pisanih, oporuka doznajemo nešto više o bilježenju oporuka. Vidjeli smo kako je Leo Košuta naveo da fratiri u Osoru nisu pisali oporuke vjernicima jer da su bili blizu općinskom centru. Može biti tako, ali čini se da je razlog u tome što je Bijar udaljen od puka, fratiri su na osami, udaljeni su od svijeta, k tomu oni ne vode skrb o župi, tj. nisu pastoralno (striktno govoreći) aktivni. Nasuprot tome u Prvić Luci oni su župnici, oni su pastoralni radnici povezani s pukom. Desetak fratara na Prviću i u Prvić Šepurini pisalo je vjernicima. oporuke. Najviše sačuvanih oporuka napisao je fra Matij Šlakić, koji je dugo bio župnik u Prvić Luci. Tako 30. srpnja 1643. u Prvić Luci piše oporuku: "Pisah e fra Ivan Iglica" župljanki Jeleni Grubelić. Dvije godine kasnije u Prvić Šepurini piše oporuku Ivanu Skročinu: "Pisah e fra Šim(u)n Šemić po zapovidi." Godine 1654. piše oporuku Grguru Šantiću u Prvić Luci «Pisa(!) e fra (Ma)ti Šlakić parokien, prid svidoci zgora imenovnih." I u drugim oporukama koje je pisao fra Matij Šlakić u Prvić Luci, redovito piše "Pisah e fra Mati Šlakić, parokien od Prvića", i slično. Godine 1662. na Prviću piše oporuku Ivanici pokojnoga Ive Klarića: "Pisah e fra Ivan Herma(n) namisto parohiena", isto tako 6. travnja 1671. na Prviću piše oporuku Filipu Lučevu: "Pisah ea fra Mikel Lusić na Prviću", dočim iste godine piše oporuku Martinu Čaćanoviću na Prviću i potpisuje se "Pisah e fra Mekel Lušić

namisto parokiena prid svidoci kako zgora".²⁰

U isto vrijeme pisali su i drugi redovnici oporuke vjernicima, npr. fra Lovro Škrpčić, fra Šime Ugrinović i drugi. Redovito stavljaju napomenu "po zapovidi" i ti "umjesto parokijana ili kurata". Nekada nalazimo i da gvardijan piše nekome oporuku: "Pisah e fra Marko Ferkić gvardian, misto kurata prid svidoci zgor imenovanimi."²¹

Dobiva se dojam da je jedna od službi i obveza župnika (parokiena) i ti onoga (kurata) koji je vodio pastoralnu skrb o vjernicima pisati i oporuke. Drugim riječima, župnik je bio onaj koji je imao službu pisanja oporuka. Te su se oporuke redovito prevodile na talijanski jezik i pohranjivale u gradskoj kancelariji, a bile su pravno valjane.²²

Fra Ivan Galić bio je profesor gramatike, javno plaćeni učitelj u gradskoj školi u Splitu krajem 15. stoljeća.²³ Fra Franjo i fra Matej u Rabu pišu oporuke vjernicima. Fra Matej je često u Veneciji na službenom putu.

Fra Jakov Belić nazočan je kao javni stručni prevoditelj u Rabu na sudskim procesima. Taj posao mogao je obavljati samo čovjek koji je dobro poznao i latinski i hrvatski jezik.

Fra Stjepan Belić priznati je profesor teologije i ovlašteni učitelj staroslavenskoga jezika, kojim se služio svaki dan. Sve su to vrijedni podatci, koji nam prikazuju naše redovnike krajem srednjega vijeka, u 16. stoljeću pa i kasnije, kao stručne i sposobne djelatnike i na društvenom, i na kulturnom i duhovnom području.

Čini mi se da nam ostaje još veliki prostor za istraživanje, jer po arhivima ima mnogo materijala o zlatnom razdoblju glagoljice. Iako je veći broj samostana u zabitnim mjestima, jednako su važni i samostani u velikim mjestima ili u njihovoj blizini. Predgrađe Zadra, Komrčar na Rabu, Prvić Luka kao dobro naseljeno mjesto, samostan u samoj blizini Kopra, nisu sve to pustinjaška mjesta nego živa i aktivna središta duhovnoga i kulturnoga života. Ne treba zaboraviti i da je i Školjić na dohvat ruke i stanovnicima otoka Ugljana i nedalekom Zadru, a naselje Sv. Marija Magdalena (na Krku) na dohvat je župi sv. Apolinara, pa nam to sve govori da su svi ti samostani živa i komunikativna mjesta javnoga života.²⁴

²⁰ A. ŠUPUK, 1957. U bilježci Šupuk veli: "To je očito po grafici pravopisu, jeziku mjestu i vremenu pisanja pisao fra Matej Šlakić", koji je u to vrijeme bio župnik.

²¹ A. ŠUPUK, 1957. Sve gore navedene podatke iz Prvića donosim iz ovdje navedenoga djela.

²² A. ŠUPUK, 1957, 14.

²³ P. RUNJE, 2001, 130.

²⁴ Budući da su župnici najčešće bili dijecezanski svećenici, razumljivo je da su oni po svome položaju bili pozvani u udaljenijim mjestima bilježiti, sastavljati oporuke vjernicima na umoru. Ovdje ću navesti primjer kako je krivo interpretirana kulturna razina svećenika glagoljaša. Giuseppe Parga piše o svećenicima glagoljašima, u srednjem vijeku u Zadru vrlo neodgovorno i nedobronamjerno kada veli za njih: "Venuti soli colla loro miseria, con nella sacca niente altro che un po di pane e l'uffiziolo degli scongiuri, erano immorali, violenti, ignoranti al massimo grado" i u bilježci navodi primjer svećenika Jurja Karinića, koji je napisao oporuku godine 1478. U toj oporuci među ostalim ostavlja dva priručnika crkvi sv. Ciprijana u Bokanjcu, gdje je posluživao kao župnik, a stanovao u gradu Zadru. (G. PRAGA, *Zara nel Rinascimento* (Estratto dall'Archivio Storico per la Dalmazia Roma, Volume XX) Roma, 1935, 17 i bilj. 1).

O svećeniku Jurju Kariniću imamo arhivske podatke od 1443. do 1478., prema kojima izlazi da je Juraj poznata osoba u Zadru. On ima kuću u Zadru, (DAZd, SZN, Johannes de Calcina, sv. I, svešč. 2, fol. 6, 14. VII. 1443. Svećenik Juraj, sin pok. Marka Karinića iz Bokanjca, dijeli se s braćom Radoslavom i Ivanom. Iste godine, 28. XI. 1443., kupuje u gradu Zadru kuću pokraj samostana sv. Frane. DAZd, SZN, Nicolaus Benedicti, sv. 1, svešč. 1, fol. 9, 28. XI. 1443. Tijekom sljedećih godina on kupuje maslinik, vinograd, drugu kuću u gradu Zadru i razne druge kupoprodajne ugovore) on kupuje zemlju, on piše i sastavlja vjernicima oporuke (DAZd, SZN, Johannes de Salodio, sv. IV, svešč. 2, fol. 1, 16. VIII. 1456.). Sastavio je oporuku pokojnoj ženi Vite Bratelinića, stanovnici Bokanjca. "... Ex dictis et testificationibus supradicti presbiteri Georgii parochiani ecclesie Sti. Cypriani ville Carinich et qui ipsum testamentum scripsit in lingua sclabonica ..." Njemu je kao ispovjedniku

¹⁵ DAZd, Rapski arhiv, kutija 3, 30. I. 1457., 16, VI. 1457., str. 935r-936r. "... fecit illud scribi manu fratris Francisci tertii ordinis morantis apud Santam Catharinam de Comerzario prout infra continet..."

¹⁶ DAZd, Rapski arhiv, kutija 6, 30. M. 1504., str. 225r. ti "...ultimum testamentum notatum manu venerabilis fratris Mathei de ladra Tertii ordinis Sancti Francisci guardiani monasterii Sancti Francisci de Commerzario..."

¹⁷ DAZd, Rapski arhiv, kutija 3, 28. 11. 1457. U oporuci Benko, krsnim imenom Pavao, oporučuje neki novac fratrima na Komrčaru za nabavku brevijara. "... et alteram medietatem ordinavit dari ad auxilium unius breviarii emendi pro fratribus habitantibus apud dictam ecclesiam pro anima sua". Ujedno određuje nagradu fra Blažu, koji neka izgovori jedan veliki psaltir za ispokoj njegove duše.

¹⁸ DAZd, SZN, Simun Corenich, sv. I, svešč. 1, fol. 5, 5. N. 1513.

¹⁹ Arhiv provincije, Pergamene II B 20. "Io Zuane de la Branca scrivano de lettera schiava fidelmente de littera schiava in vulgar. Et me subscripsi..."

Zaključak

Ovaj kratki osvrt o društvenoj angažiranosti redovnika u srednjem vijeku potiče nas na daljnja istraživanja vrijedne uloge koju su redovnici i svećenici glagoljaši imali u društvu. Poznavali su običaje društva i pravne norme, a služili su se svojim hrvatskim jezikom kao i kod oltara, pri svetim tajnama. Bili su iz naroda i ostajali uz narod. Možda je zato i nepravedna kasnija podjela na svećenike glagoljaše i latinaše. Mnogi latinaši znali su hrvatski, a brojni glagoljaši znali su latinski, pa i talijanski jezik, osobito u priobalnom dijelu južne Hrvatske.

GLAGOLJAŠI JAVNI BILJEŽNICI

U srednjem su vijeku svećenici pisali i službeno vodili bilježničke poslove. Što idemo dublje u srednji vijek, to je veći broj svećenika javnih bilježnika, a sve neznatniji broj bilježnika civila. U novom vijeku sve je veći bio broj civila javnih bilježnika, dapače, svećenicima se služba javnih bilježnika zabranjivala. Iako su zabrane bile nekada i vrlo stroge, sve do 19. stoljeća neki svećenici (glagoljaši) obavljali su službu javnih bilježnika na glagoljaškom prostoru.

U gradskim centrima, Zadru, Dubrovniku, Rabu i drugim priobalnim gradovima, bilježničku službu većim dijelom obavljali su stranci. Međutim, bilježnička služba nije bila prikraćena niti domaćim sinovima. Tako u Zadru imamo Mateja Salašića, Jakova pok. Ostoje, Nikolu Lupovića, Tomaša Tiskovca, Martina Mladošića, Jerolima Vidulića. Svi ovdje navedeni radili su u Zadru u petnaestom stoljeću. Ima ih i u Rabu, kao što je Juraj Šegota podrijetlom iz Bužana u Lici. Izvan gradskih sredina bilježničku službu obavljali su privatno i javno svećenici kao pisari, a i javni bilježnici. Poznat je lijep broj javnih bilježnika na području Krka, Vinodola i drugih glagoljaških sredina. Pisali su glagoljicom, a dio njih u saobraćaju s gradskim centrima, tj. kancelarijama i sudovima, pisao je i latinski. Nekada su njihove spise prevodili službeni prevodioci u javnim kancelarijama.

U Rabu su plemićke obitelji Dominisa, Nimira i nekih drugih imale privilegij podjeljivanja bilježničke službe.²⁵ De Dominisi nisu imenovali, koliko nam je poznato, bilježnike glagoljaše, tj. one koji su znali hrvatski, nego su imenovali one koji su poznavali latinski jezik. No kako su ti imenovani bilježnici dolazili i iz glagoljaških područja, poznavali su oba jezika, pa su i službeno u oba jezika sastavljali javne spise. Navest ću nekoliko imenovanja javnih bilježnika u Rabu. Za neke sigurno znamo da su dobro, poznavali latinski i hrvatski jezik, a za neke s velikom sigurnošću možemo to pretpostaviti. Neki su od njih poznati i kao glagoljaški pisci i prepisivači.²⁶

ostavila neke posjede. "In primis dimitto presbitero Georgio confessori meo duo capita animalium..." on je ispovjednik. I tako dobivamo sasvim lijepu sliku o svećeniku glagoljašu, koji se ni po čemu ne razlikuje od drugih svećenika glagoljaša ili latinaša. On nije stranac u Zadru, to je njegov grad, tu zalazi, tu se i nastanjuje i ima posjed. Svećenik Matej Bokanić u Karlobagu priznati je bilježnik i piše ugovore glagoljicom i hrvatskim jezikom. (DAZd, SZN, Simon Damiani, sv. III, svešč. 4, fol. 11, 6. III. 1453/54. "... constat quodam privatam scriptura scripta Scixie super uno foleo carte de papiro more dicti loci in littera et lingua sclava manu presbiteri Mathei Bohonich de Scixia capellani et cancellarii jurati dicti loci...") Takvih potvrda ima mnogo, svećenici pišu i sastavljaju javne ugovore, ali je, na žalost, do danas ostao sačuvan samo mali dio tih originalnih dokumenata pisanih glagoljicom.

Tako su i redovnici, uz svu svoju naglašenu duhovnost i pokornički stil života, bili djelatno nazočni u životu svojega vjerničkog puka.

²⁵ M. GRANIĆ, 1982, 53-62.

²⁶ Ovaj rad temeljim na podacima koje sam pribilježio pred desetak godina u zadarskom arhivu, neke podatke navodim prema bilješkama, ili bolje registima,

Godine 1451. Ivan Dominis pok. Damjana imenovao je javnim bilježnikom Giovanija de Cliviana iz Vicenze. Ivan je bio građanin i Zadra i Raba.²⁷ Godine 1458. Ivan de Dominis pok. Damjana imenovao je Julijana de Benintendisa iz Pule javnim bilježnikom.²⁸ U ožujku godine 1460. plemeniti i razboriti muž gosp. Ivan pok. Andriola de Dominis imenovao je javnim bilježnikom časnoga muža gospodina Tomu Ljubislavića (svećenika) arhiepiskopu ninskoga.²⁹ Palatinski grof Ivan Dominis pok. Damjana imenovao je 1471. javnim bilježnikom u Rabu Matu Maromanea. On se pri polaganju zakletve obvezuje na vjernost i mletačkoj vladi, rimskom caru i obitelji Dominis.³⁰ 21. veljače 1474. Ivan de Dominis imenovao je u Rabu svećenika Marka javnim bilježnikom.³¹ Kristofor de Dominis, sin pok. Andriola, imenovao je javnim bilježnikom 20. kolovoza 1478. svećenika Antuna, sina suca Mateja Veselinića iz Karlobaga.³²

8. veljače 1482. Jakov de Dominis, sin pok. Andriola, imenovao je javnim bilježnikom don Petra, svećenika i kanonika senjskoga.³³ 22. siječnja 1489. Ivan Dominis imenovao je javnim bilježnikom Ivana Drazegajevića, Rabljanina.³⁴

Ivan Dominis pok. Damjana imenovao je godine 1492. javnim bilježnikom Blaža, sina Martina krznara, iz Vrbnika na Krku. Pri prisezi obvezao se da neće praviti ugovore lihvarima.³⁵ Ivan Dominis imenovao je javnim bilježnikom i Jakova de Medicis de Brixia godine 1493.³⁶

Rapski klerik Frane Fabijanić 7. prosinca 1520. imenovan je javnim bilježnikom na Rabu.³⁷

Ivan Dominis Damjanov na Rabu 16. ožujka 1497. imenuje javnim bilježnikom Ivana Francića, svećenika iz Brinja u Hrvatskoj, dobrog poznavaoa hrvatskoga jezika.³⁸ Nikola

O. Badurine iz njegove poznate *Kronike u Kamporu na Rabu*, a neke iz pristupačne mi literature.

²⁷ I. PEDERIN, 1989, 22.

²⁸ I. PEDERIN, 1989, 22.

²⁹ O. BADURINA, Kronika, sv. I, str. 846.

³⁰ Thomas Zangarel, svećenik i prior sv. Katarine na Komrčaru, 12. rujna 1451. prodao je više komada sitnoga blaga za 25 zlatnih dukata Mateju de Marmonea iz Raba. Usp. PAZ, Rapski arhiv Kutija 1, str. 225v, 12. IX. 1451. U kući Mathea Maromane pred nazočnim svjedocima fra Ivan Šarić, franjevac trećoredac, nastanjen kod Sv. Katarine na Komrčaru, izjavljuje da je primio 72 libre od Mathea Maramonea iz Raba, a poništava se dokument o tom ranije napisan rukom Mate Maromanea. "Et de hoc constat certum Cirografum scriptum manum prefati Methei quod voluit esse nullius valoris". Usp. PAZ, Rapski arhiv, Kutija 1, svešč. 2, str. 39v, 12. VI. 1463.

³¹ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 24.

³² O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 35.

³³ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 41. O. Badurina nadodao je u svojim bilješkama u zagradama. "deest cognomen" - nema prezimena! Sigurno je imenovani javni bilježnik senjski svećenik i kanonik identičan sa svećenikom i kanonikom i javnim bilježnikom u Brinju koji piše službeni dopis 3. veljače 1489. i potpisuje se: "I ja pop Pero Jakovčić (iz) Sena, kanonik crkve senske cesarsku oblastju notar puplik, pisah to moju ruku, prošeh od' edne strane i druge, i moe zlamene općeno postavih." Usp. D. ŠURMIN, 1898, 335. Čini se da bi pop Pere mogao biti senjski arhižakan koji je preminuo u Zagrebu godine 1496., i dolično sahranjen, a pred smrt napisao oporuku koju je želio imati u kopiji njegov svak Mikula Mikulanid. Mikula je napisao krasno privatno, pismo u Zagreb opatu Mikuli i zamolio ga za kopiju oporuke popa Pere i obvezao se da će sve ispuniti kako je pop Pere u oporuci odredio. Usp. D. ŠURMIN, 1898, 394.

³⁴ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 47.

³⁵ I. PEDERIN, 1989, 22. (Čini mi se da bi ovaj imenovani Blaž Martina krznara iz Vrbnika mogao biti javni bilježnik u Vrbniku Blaž Stupid, koji izgleda nije bio svećenik. Usp. M. BOLONIĆ, 1980, 292.

³⁶ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 57.

³⁷ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 10. 7. X. 1520. Fabijanić je vršio bilježničku službu od 1520. do 1558. Usp. M. GRANIĆ, 1982, 55, bilj. 10.

³⁸ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 71. "... de Brigne de partibus Sclavonie litterarum sclavonice periti...". Usp. I. PEDERIN, 1989, 23. Ovo je drugi, u kratkom vremenskom razmaku, brinjski arhižakan imenovan javnim bilježnikom. On je dobar poznavalac hrvatskoga jezika kao, i njegov prethodnik pop don Pere Jakovčić. Od don Ivana Francića ostao nam je krasni kalež, koji se čuva na Ugljanu, a na njemu je graviran natpis: "Sancta Maria ora pro... Hunc calicem fecit fieri dominus Johannes Francić plebanus sancti Steffani nec non vicarius Brigniensis. Anno domini M. CCCCXV". Vidi: A. R. FILIPI, 1954, 306.

Dominis imenovao je javnim bilježnikom Jeronima Bamba 14. kolovoza 1498.³⁹ U prvoj polovici 16. stoljeća mnogi su imenovani javnim bilježnicima u Rabu, posebno od članova obitelji de Dominis. Kako se vidi i iz gore navedenih primjera, imenovani su bilježnici iz Italije, Grčke, a ponajvećma iz Dalmacije.

Početkom 16. stoljeća imenovano je nekoliko svećenika javnim bilježnicima iz područja Like. Za neke sigurno znamo da su upotrebljavali glagoljicu. 20. prosinca 1503. Juraj Nimira imenovao je javnim bilježnikom svećenika Mateja Slavića iz Novalje, koji u vrijeme imenovanja služi kao kapelan u Novalji.⁴⁰

Nikola de Dominis 6. prosinca 1504. imenovao je javnim bilježnikom Vitu Dragojevića, svećenika iz Like, sina. pok. Jurja iz plemena Mogorovića, kapelana crkve sv. "Dominice" u kastrumu Smiljan.⁴¹ 8. prosinca 1505. imenovan je bilježnikom Ivan, sin pokojnoga magistra Pavla iz Bužana, kapelan kneza Angela Frankopana. Pokazao se dovoljno učen, sposoban i prikladan za službu bilježnika i redovnog suca.⁴² Isti dan 8. prosinca 1505. imenovan je javnim bilježnikom Broz Kacitić od plemena Kolunića iz Dubovika s područja Bužana. 19. veljače 1506. imenovan je javnim bilježnikom Juraj Radovanić pok. Martina iz sela Buki s područja Bužana biskupije modruške.⁴³

U dokumentima za svakoga od njih se veli "... utique virum literatum et scribere scientem.." i da su prikladni vršiti službu bilježnika i sposobni za opću sudačku službu.⁴⁴ Svjedoci nazočni pri imenovanju Ambroza Kacitića bili su Lovro Pacifico, gosp. Kristofor iz Senja, pok. Ivana, obadvojica rapski plemići, zatim sudac Juraj zvan Bošnjak "de Montanea" i drugi zato zvani i nazočni svjedoci.⁴⁵ Ambroz ili bolje poznati Broz Kacitić od plemena Kolunić iz Dubovika došao je u Rab sa svjedocima koji su ga poznavali i vjerojatno imali pravna iskustva. Oni su svjedočili o njegovu karakteru i sposobnosti. Nas bi ipak najviše zanimalo tko je bio i iz kojega kastruma, naselja i ti sela Broz Kacitić, gdje je završio i koje škole, kao i Juraj sudac zvani Bošnjak? Gdje je službovao? Zanimljivo bi bilo doznati i druge pojedinosti o njima.

Za nekoliko svećenika imenovanih javnim bilježnicima službeni spisi ističu da poznaju dobro i hrvatski jezik i pismo. Godine 1497. u Rabu je Ivan de Dominis imenovao javnim bilježnikom svećenika Ivana Frančića, sina Jakovljeva, od Brinja iz Hrvatske, koji dobro poznaje hrvatski jezik "litterarum sclavonice peritus."⁴⁶

Svećenik Matko Knapić, kapelan crkve sv. Martina, pop biskupije modruške, "apostolsku i cesarsku oblastju i moćju notar općeni..." , piše javni spis u samostanu sv. Marije u Crikvenici.⁴⁷

³⁹ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 778.

⁴⁰ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 84.

⁴¹ PAZ, Rapski arhiv, Kutija 6, 6. XII. 1504.

⁴² PAZ Rapski arhiv, Kutija 6, str. 319s. "utique virum literatum et scribere scientem ... sufficientem habilem et idoneum esse reperimus..."

⁴³ PAZ, Rapski arhiv, Kutija 6, str. 319, 321, 323, 336.

⁴⁴ PAZ, Rapski arhiv, Kutija 6, str. 321ss. "... Venerabilis dominus presbiter Ambrosius qu. Thomasij Chacith de Dubovicho ex districtu Buxane nobis flexis genibus... Nos supplicationibus dicti dni presbiteri Ambrosij ... utique virum literatum et scribere scientem... sufficienter abilem et idoneum esse reperimus..."

⁴⁵ PAZ, Rapski arhiv, Kutija 6, str. 321s. "Actum Arbi in domo habitationis Ser Laurentij de Pacifico presentibus ipso Ser Laurentio, Ser Cristoforo de Segna qu. Ser Johannis ambobus nobilibus de Arbo et Judice Georgio dicto Bosgnach de Montanea et aliis testibus ad hoc rogatis... Millesimo quingentesimo quinto Indictione octava die octava Decembris..."

⁴⁶ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 71.

⁴⁷ D. KLEN, 1981, 284, (269-286).

Godine 1559. u Rabu Dionizije de Dominis, sin pok. Franje, imenovao je javnim bilježnikom svećenika gospodina Nikolu Sindičića iz Baške. U času imenovanja on je župnik u selu Novalja. Za njega u dokumentu izjavljuje da je "litterarum sclavonicae periti esse inteleximus..." i položio je zakletvu da će vjerno izvršavati bilježničku službu.⁴⁸ Nakon dvadesetak godina Ivan Rošić, svećenik glagoljaš iz Baške, župnik u Novalji, 17. ožujka 1585. imenovan je javnim bilježnikom. Za njega Franjo de Dominis svjedoči da je "litterarum sclavonicae peritus".⁴⁹ Ivan Rošić, svećenik, upisuje prvo vjenčanje glagoljicom 20. siječnja 1596. u Matici vjenčanih u Novalji.⁵⁰

Samo se za neke svećenike glagoljaše navodi da znaju hrvatski. Ako se za druge ne spominje izričito da su vješt i hrvatskom jeziku, to ne znači da ga nisu poznavali. Čini mi se da imamo razloga vjerovati da su svi javni bilježnici, imenovani na Rabu, prije imenovanja bili poznavaoi latinskoga, što je bio uvjet za imenovanje javnim bilježnikom. Dio njih znao je hrvatski i glagoljicu. To im je bio materinski jezik, kojim su se služili čak u dvije dosta različite varijante, tj. u redakciji staroslavenskoga jezika u crkvi i živoga narodnoga jezika u svagdanjoj govornoj živoj riječi. Tomas de Stantiis, svećenik i rapski javni bilježnik, pisao je latinski, koliko nam je poznato, sve svoje javne bilježničke spise. Ali poznavao je i hrvatski jezik, s kojega je prevodio na latinski službene spise. 3. travnja 1459. preveo je s hrvatskoga na latinski oporuku pok. svećenika Petra iz Karlobaga, koju je pokojni Petar napisao 4. srpnja 1456. u Karlobagu.⁵¹ Rapski bilježnik Franjo Jacina sklopio je ugovor u Rabu 4. svibnja 1539. sa svećenikom Jurjem Gopićem iz Poveljane, u kojem se bilježnik obavezuje da će mu u roku godinu dana prepisati nekoliko djela na hrvatski jezik.⁵²

Bilježnici koji su pisali glagoljicom, nazivaju se milošću cesarskom ili apostolskom, javni bilježnici ili jednostavno "kančiliri". To znači da su bili imenovani od javnih institucija ili pojedinaca koji su za to imali pravo imenovanja. Za imenovanje bilo je potrebno pokazati dovoljno znanja i stručnosti. Redovito su stariji i iskusniji bilježnici imali i naučnike koje su pripremali za buduće bilježnike. A koliki su pak završili pravne nauke i stekli naslov javnih bilježnika u inozemstvu? Cijeli taj proces izobrazbe, imenovanja i drugih pojedinosti vezanih uz bilježničku službu naših glagoljaša ostaje nam za daljnja proučavanja. Imenovanje javnih bilježnika kao što je 21. studenoga 1572. u rapskoj katedrali Ivan de Dominis imenovao javnim bilježnikom Ivana Maurovića, svećenika iz Dobrinja na Krku, ili imenovanje koje je obavio Gabrijel de Dominis u samostanu sv. Franje na Komrčaru 2. srpnja 1609., imenovavši javnim bilježnikom Ivana Šamanića iz Dobrinja,⁵³ pokazuju nam da je iz pojedinih mjesta bilo i više bilježnika. Nema sumnje da je jedan i drugi pisao hrvatski i glagoljicom.

⁴⁸ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 175.

⁴⁹ O. BADURINA, Kronika, sv. III, str. 17.

⁵⁰ Usp. V. ŠTEFANIĆ, 1970, 170. Don Ivan Roši glagoljaš nalazi se u službi crkve sv. Marije u Novalji i pri vizitaciji godine 1603. Usp. K. HORVAT, 1911, 559.

⁵¹ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 843: "Rapski notar don Toma de Stantiis prenosi "de uno folio sclavonico in latinum" testamenat svedenika Petrice in Scrixia, učinjen u Scrisiji (Bagu) 1456. 4. VII". Godine 1472. piše pismo na hrvatskom Pavao Zachej, svećenik i kapelan u Novalji i želi da ga na latinski službeno prevede Thomas de Stantiis, javni bilježnik u Rabu. Usp. PAZ, Rapski arhiv, Kutija 1, str. 121 r-v.

⁵² MISCELLANEA, I, 1949, 40.

⁵³ O. BADURINA, str. 21, I, str. 63. Svećenik Ivan Šamanić javni je bilježnik na Krku, glagoljaš. Glagoljaš je i Ivan Mavrović, svećenik iz Dobrinja.

Veza Raba i unutrašnjosti izgleda vrlo živa. Iz unutrašnjosti su brojni svećenici ređeni na Rabu.⁵⁴ Dio svećenika iz unutrašnjosti zaposlio se u priobalnim i otočnim naseljima. Rapski biskupi imali su posjede i župe na kopnu sve do kraja 15. stoljeća. Tako znamo da delegat modruškog biskupa 5. travnja 1492. apelira na papu u svezi s međama rapskoga biskupa na kopnenom području.⁵⁵ Na daljnja istraživanja može uputiti sljedeći podatak. Naime, krajem 15. stoljeća nalazi se više redovnika iz Bužana na rapskome području. Nekoliko puta tisuću četiristotine devedesetih godina, naišao sam na podatak o nazočnosti fra Bernardina "de Modrusia" i fra Pavla "de Licha"⁵⁶ u rapskome samostanu. Napominjem da su dobročinitelji fra Mateja Zadrana, franjevcu trećoredca, pri izdavanju "Spovidi općene...", do danas nepronadene inkunabule, Andrija i Ivan Grimalarka, stanovnici Raba. Tada i fra Matej živi i djeluje na Rabu.⁵⁷ Nisu li fra Bernardin "de Modrusia" i fra Pavao "de Licha" franjevci konventualci koji su tiskali godine 1528. poznati misal Pavla Modrušanina? Kako je fra Bernardin nazvan "de Modrussia", moglo bi biti da je došao iz područja Modruša, a inače je rodnom iz Dubrovnika.⁵⁸

Neki javni bilježnici franjevci trećoredci glagoljaši

Postoje podaci o imenovanju javnim bilježnicima i nekih franjevcu trećoredca koji su bili glagoljaši, a imenovali su ih javni službenici u Rabu. Godine 1557. u Rabu imenovan je fra Šimun Brunčić, gvardijan na Komrčaru u Rabu, javnim bilježnikom.⁵⁹ Andrija Lupetina je 13. srpnja 1568. imenovao javnim bilježnikom fra Bernardina Orlovčića, franjevcu trećoredca, gvardijana na Glavotoku.⁶⁰ Kristofor de Dominis imenovao je 17. svibnja 1585. i uveo u službu javnoga bilježnika fra Augustina. Vrtikijevića nastanjenoga u

⁵⁴ P. RUNJE, 1990, 88-90.

⁵⁵ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 54.

⁵⁶ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str. 58, 63, 67 i drugdje.

⁵⁷ P. RUNJE, 1990, 147-158.

⁵⁸ P. RUNJE, 1998. Članak izdavač i nakladnici glagoljskog misala "Pavla Modrušanina" iz godine 1528.

⁵⁹ O. BADURINA, Kronika, sv. II. Vidi bilježnica Rab, str. 19.

⁶⁰ Arhiv Provincijalata franjevcu trećoredca Zagreb, Pergamene I A 17. 13. VII. 1568. Nije točna primjedba M. Bolonića da redovnici nisu bili javni bilježnici na Krku. Usp. M. BOLONIĆ, 1980.

samostanu sv. Franje u Rabu na Komrčaru.⁶¹

Fratri su bili službeni tumači i prevodioci na hrvatski jezik, što nužno pretpostavlja zaključak da su poznavali latinski. Fra Šimun Klimantović na Glavotoku uz pomoć fra Marka, gvardijana na Glavotoku, prevodi jednu latinsku knjigu na hrvatski. Sve su to pokazatelji da su poznavali latinski. Možemo pretpostaviti da su završavali i škole koje su ih osposobile za taj posao. Trebalo je poznavati pravne propise, poznavati jedan i drugi jezik, poznavati i znati pisati u oba, ako ne i u tri pisma. Sve su to uvjeti da bi netko mogao postati javnim bilježnikom, što je pretpostavljalo i završene odgovarajuće škole.

Franjevci trećoredci su u samom Rabu bili tumači i prevodioci, a isto tako pisali su i sastavljali vjericima oporuke na hrvatskom jeziku, koje su javno sa svjedocima u bilježničkim kancelarijama registrirali javni bilježnici na latinskom jeziku. Fra Franjo, franjevac trećoredac, nastanjen u Sv. Katarini na Komrčaru pokraj Raba, 30. siječnja 1457. zapisao je na hrvatskom jeziku oporuku pokojnoga Judeja, muža gospode Urse. Fra Franjo i gospoda Urša svjedoče pred javnim bilježnikom 6. lipnja 1457. da je pokojnik pred smrt diktirao oporuku koju je fra Franjo zabilježio.⁶² Krajem 15. i početkom 16. stoljeća fra Matej Bošnjak u više je navrata pisao oporuke bolesnima.⁶³

Sav taj posao stručnoga vođenja bilježničkih javnih spisa zahtijevao je i solidno školovanje. Iako nam nisu poznati školski programi i mnoge druge pojedinosti o školovanju, ne znači da ti glagoljaši nisu bili školovani. Njihov položaj i rad odaje školsku spremu, što je potvrda da su glagoljaši, u zlatno doba glagoljice, bili visoko, stručno obrazovani i školovani ljudi.

Rab je bio značajan centar u kojem su glagoljaši dobivali službena imenovanja i promaknuća. U Rabu je radila i bila dobro oranizirana katedralna i gradska škola. Krajem 15. stoljeća velečasni gospodin Matej Šegota bio je u Rabu "rector scholarum".⁶⁴ Budući da je Juraj Šegota, svećenik i javni bilježnik, poznao dobro i latinski i hrvatski,⁶⁵ vjerojatno se u Rabu poučavalo i na hrvatskome jeziku. A nije nemoguće da je i sam Matej Šegota, učitelj u školi, poučavao i latinski i hrvatski jezik.

⁶¹ O. BADURINA, Kronika, sv. II. Vidi bilježnica Rab.

⁶² PAZ, Rapski arhiv, Kutija 3, str. 935v-936v.

⁶³ PAZ, Rapski arhiv, Kutija 6, 30. III. 1504, str. 225. 31. III. 1504. "Cum sit quod alias dona Margarita uxor qu. Francisci de Scarafono per suum ultimum testamentum notatum manu venerabilis fratris Mathei de ladra tertij ordinis Sancti Francisci guardianf monasterij Sancti Francisci de Comercario extra Arbum dimiserit monasterio Sancti Francisci..."

⁶⁴ O. BADURINA, Kronika, sv. II, str.74.

⁶⁵ Usp. S. IVANČIĆ, 1910, Prilog A, br. 336 (1507.) Juraj Šegota preveo je na latinski dokument, koji je fra Šimun Klimantović napisao na hrvatskom jeziku.

Literatura

Odorik BADURINA, *Kronika*, I-1H.

Mihovil BOLONIĆ, *Otok Krk, kolijevka glagoljice*, Zagreb, 1980.

Amos Rube FILIPI, *Podrijetlo jednog ugljanskog kaleža*, Radovi Instituta JAZU u Zadru, 1, Zagreb, 1954.

Miroslav GRANIĆ: *Privilegij cara Sigismunda rapskoj obitelji Dominis iz godine 1437*, Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, Razdio društvenih znanosti, 9, Zadar, 1982, 53-62.

Karlo HORVAT, *Glagoljaši u Dalmaciji početkom 17. vijeka tj. godine 1602.-1603.*, Starine, 33, Zagreb, 1911.

Stjepan IVANČIĆ, *Povjesne crte*, Zadar, 1910.

Danilo KLEN, *Glagoljske isprave crkveničkog samostana pavlina*, Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu, 24, Pazin - Rijeka, 1981.

Šimun KLIMANTOVIĆ, *Rukopisni kodeks u Arhivu Provincijalata franjevaca trećoredaca*, Zagreb

Leo KOŠUTA, *Glagoljski tekstovi u arhivu osorske općine*, p. o. Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci, sv. I, Rijeka, 1953.

MISCELLANEA, I, priredio Stjepan Antoljak, Zadar, 1949.

Ivo PEDERIN, *Rab u osvjet humanizma i renesanse*, Zagreb, 1989.

Petar RUNJE, *Lazaret u predgrađu srednjovjekovnog Zadra i njegovi kapelani*, Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, br. 39, Zadar, 1997, 81-116. Petar RUNJE, Pokornički pokret i franjevci trećoredci glagoljaši, Zagreb, 2001.

Petar RUNJE, *Prema izvorima*, Zagreb, 1990.

Petar RUNJE, *O knjigama hrvatskih glagoljaša*, Zagreb, 1998.

Krsto STOŠIĆ, *Sela šibenskog kotara*, Šibenik, 1941.

Vjekoslav ŠTEFANIĆ, *Glagoljski rukopisi JAZU*, 11, Zagreb, 1970.

Ante ŠUPUK, *Šibenski glagoljski spomenici*, Zagreb, 1957.

Duro ŠURMIN, *Acta croatica*, Zagreb, 1898.

Sveti Ivan Evanđelist († oko 101. g.) apostol i evanđelist, svetac Rimokatoličke Crkve, pisac Evanđelja po Ivanu, XIV. stoljeće, Zadar, Samostan Sv. Frane, f. 123

IZ STRUKE

Mr. sc. Zorislav Kaleb, sudac Općinskoga kaznenog suda u Zagrebu

Ugovor o tajnom trgovačkom društvu

Tajno društvo, prema članku 148. Zakona o trgovačkim društvima (dalje: ZTD)¹ je trgovačko društvo osoba u kome jedna osoba (tajni član) ulaže neku imovinsku vrijednost u poduzeće druge osobe (poduzetnika), bez stvaranja zajedničke imovine članova, radi ostvarenja zajedničkog cilja, tako da na temelju tog uloga sudjeluje u dobiti i gubitku poduzetnika. Ulog tajnog člana se može sastojati u novcu, stvarima i pravima koja se mogu izraziti u novcu (članak 148. st. 2 ZTD-a).

Isto, nastaje ugovorom kojim jedna osoba - tajni član, ulaže neku svoju imovinu u poduzeće druge osobe - poduzetnika, te na temelju toga uloga stječe pravo sudjelovanja u dobiti, a ovisno o ugovorenome i u gubitku poduzetnika. Od običnog ulaganja u društvo razlikuje se po tome da tajni člana ne želi da se javno zna da on ulaže novac u društvo poduzetnika, a niti da mu se isplaćuje dobit.

Tajno trgovačko društvo nije pravna osoba i nema tvrtku, a u tvrtku poduzetnika ne mogu se unijeti ime ni tvrtka tajnoga člana. Poduzetnik nastupa u pravnom prometu u ime tajnog društva i isključivi je nositelj svih prava i obveza.

Obilježja tajnog društva po kojima se ono razlikuje od drugih društava su: a) da je unutarnje društvo osoba, b) da nije pravna osoba ni trgovačko društvo i c) da nema zajedničke imovine članova.² Tajno društvo je podvrsta ortaštva uz specifičnosti koje proizlaze iz njegovih obilježja po kojima se razlikuje od klasičnog ortaštva. Na njega se primjenjuju odredbe ZOO-a o ortaštvu, ukoliko odnosi u tajnom društvu nisu uređeni ugovorom ni posebnim odredbama ZTD-a o tajnom društvu. Iako ZTD ne traži ovjeru potpisa po javnom bilježniku radi pravne sigurnosti ugovora uputno je da se ovjeri potpis tajnog člana i poduzetnika.

ČLANOVI TAJNOG DRUŠTVA

Iz odredbi tajnog društva prema ZTD-u proizlazi da u tajnom društvu jedan član mora biti nositelj poduzeća, te se mora raditi o većinskom vlasniku trgovačkog društva. Vlasnik poduzeća je onaj kome pripada kapital što se upotrebljava u poduzeću, a samim time pripadaju mu i koristi (dobit) koje nastaju njegovim djelovanjem.³ To može biti svaka fizička i pravna osoba, koja je nositelj poduzetničke aktivnosti. Poduzetnik kao nositelj poduzeća mora biti trgovac, pa stoga poduzetnik u tajnom društvu uvijek ima svojstvo trgovca. Iz zakonskog određenja tajnog društva proizlazi da poduzetnik mora biti nositelj poduzeća i da je trgovačko društvo usmjereno na stjecanje dobiti, a što su obilježja trgovca.

To su prije svega trgovačka društva, a mogu biti i trgovac pojedinac i obrtnik koji nije trgovac pojedinac, te zadruga ako je nositelj poduzeća. Udruga to ne može biti, jer i kada obavlja li djelatnost kojom stječe prihod i dobit, istu troši za svoj rad i ne može je stjecati za svoje članove ili treće

¹ Zakon o trgovačkim društvima, NN, br. 111/93., 34/99., 52/00., 107/07. i 146/08 (u daljnjem tekstu: ZTD).

² Barbić, J. *Pravo društava – knjiga treća – društvo osoba*, Organizator, Zagreb, 2002. str. 527.

³ Barbić, J. *Pravo društava – knjiga prva opći dio*, Organizator, Zagreb, 1999. str. 196.

osobe. Moglo bi to biti i predruštvo kada je pri osnivanju društva pravne osobe kao ulog u društvo uneseno poduzeće, ali bi se tada ugovor morao sklopiti u ime budućeg društva pravne osobe ili to može učiniti netko od članova društva ili netko drugi tako da to učini u svoje ime, s time da prava i obveze poslije preuzme društvo pravna osoba. I ortaštvo bi moglo biti poduzetnik ukoliko je nositelj poduzeća.

Poduzetnik u tajnom društvu ne može biti pravna osoba u likvidaciji ili stečaju, jer joj tada više nije cilj stjecanje dobiti, nego privođenje poslova kraju i dovođenje do svoga prestanka.⁴

S druge strane tajni član može biti svaka fizička i pravna osoba. Za fizičku se osobu ne traži da ima potpunu poslovnu sposobnost, pa to može biti osoba s ograničenom poslovnom sposobnošću i osoba bez te sposobnosti. U tim slučajevima bi za nju djelovao zakonski zastupnik, te bi u takvom slučaju rijetko došlo do sklapanja ugovora o tajnom društvu. Iako bi se iz Zakona za prvi pogled mogao steći dojam da je tajno društvo moguće samo između jednog poduzetnika (nositelja poduzeća) i jednog tajnog člana, nema zapreke za tajno društvo s više tajnih članova.⁵

Ne postoje zapreke da neki član društva ili zaposlenik bude istodobno i tajni član zajedno s društvom kao poduzetnikom, te da oni zajedno čine tajno društvo i time sudjeluje u dobiti ostvarenoj u poduzeću koje vodi društvo. Kao član društva sudjeluje članskim pravima i ima članske obveze u društvu, a kao tajni član sudjeluje u dobiti poduzeća koje vodi to društvo. U tajnom društvu sudjeluje neposredno u toj dobiti u skladu s ugovorom, a kao član društva u njoj sudjeluje kroz dividendu onako kako se u društvu odluči o upotrebi dobiti.⁶

UGOVOR O OSNIVANJU TAJNOG DRUŠTVA

Ugovor o osnivanju tajnog društva je temeljni akt na kome počiva tajno društvo i čijim sklapanjem ono nastaje. Kod sklapanja tog ugovora vrijede ista pravila kao i za sklapanje ugovora uopće. Ugovor se može sklopiti pod odgovornim ili raskidnim uvjetom, te bi se mogao sklopiti i tako da stupa na snagu kada se ispune određene pretpostavke, među kojima može biti i ona da poduzetnik osnuje poduzeće i počne s njim poslovati. Ugovor u ime društva sklapa osoba koja je ovlaštena za sklapanje ugovora dakle član uprave skupno ili pojedinačno ovisno o tome što je propisano u statutu društva.

Ugovor se može nazvati Ugovor o tajnom društvu, Ugovor o osnivanju tajnog društva, Ugovor o tajnom ulogu, Ugovor o osnivanju društva i sl.

Članovi društva su slobodni u određenju sadržaja ugovora. ZTD ne traži ovjeru potpisa po javnom bilježniku tajnog člana i poduzetnika te stoga isti da bi bio valjan ne treba biti ovjeren.

Ipak je uputno radi pravne sigurnosti da se isti ovjeri kod javnog bilježnika jer je moguće da naknadno dode do

⁴ Barbić, *Pravo društava – knjiga treća – društvo osoba*, str. 528.

⁵ Barbić, *ibid.* str. 529.

⁶ *Ibid.*

osporavanja potpisa, krivotvorenja potpisa ukoliko npr. poduzetnik umre, društvo ode u stečaj i slično.

Da bi nastao ugovor o tajnom društvu potrebno je da isti ima dva bitna sastojka: a) naznaku poduzetnikova poduzeća u koje tajni član ulaže svoj ulog te b) visinu ili vrstu uloga koji tajni člana namjeravanja unijeti.⁷ Isto bi bilo dovoljno za nastanak društva jer je dispozitivnim odredbama ZTD-a i ZOO sve ostalo određeno.

Potrebno je ugovoriti rok i način plaćanja uloga tajnog člana te način isplate dobiti. Uz suglasnost ostalih članova društva moglo bi se tajnom članu dati i neka upravljačka prava u vođenju poslova poduzeća što bi bilo tzv. atipično tajno društvo.⁸

U odnosu na društva kapitala pošto se radi o poduzetničkom ugovoru s obvezom prijenosa dijela dobiti potrebna je suglasnost najmanje 3/4 temeljnog kapitala zastupljenog na skupštini društva te upis u sudski registar. U tom slučaju je jednostavnije da tajni član kupi dionice na donositelja ili da mu se izdaju povlaštene dionice kojima bi upravljao odvjetnički ured te kojima može imenovati člana uprave ili upravnog odbora.

Hijerarhija primjene pravila kod tajnog društva za prosuđivanje odnosa u tajnom društvu je:

- a) ugovor o tajnom društvu,
- b) odredbe Zakona o trgovačkim društvima o tajnom društvu (članci 148. do 157.) i Stečajni zakon (članak 134. koji je zamijenio članak 158. ZTD-a),
- c) odredbe Zakona o obveznim odnosima o ortaštvu,
- d) opće odredbe Zakona o obveznim odnosima, te
- e) sudska praksa.

U rješavanju pojedinih pitanja tajnog društva odredbe navedene prije isključuju primjenu onih navedenih poslije. Nije stoga riječ o isključenju ukupnosti spomenutih odredbi, nego samo onih koje se odnose na pitanje koje valja riješiti. Pored sudske prakse koja uključuje i praksu Ustavnog suda RH te pravna doktrina (književnost) o tajnom društvu.

NASTANAK TAJNOGA TRGOVAČKOG DRUŠTVA

Tajno društvo nastaje sklapanjem ugovora o tajnom društvu te je ono slično komanditnom društvu, jer se također traži da ugovor sklope dvije vrste članova društva. Kod svega ostalog treba primijeniti pravila koja važe i za sklapanje ugovora o ortaštvu.

Ugovor se može sklopiti i na konkludentan način, primjerice tako da poduzetnikov vjerovnik u nekom drugom poslu ostavi poduzetniku (dužniku) iznos koji od njega potražuje, a vjerovnik i dužnik počnu se ponašati tako da dužnik vodi poslove svog poduzeća i počne vjerovniku isplaćivati sudjelovanjem u ostvarenoj dobiti odmjerenom prema visini tražbine na koju vjerovnik više ne računa, a ovaj prihvati takvu isplatu.

Kao i kod ortaštva i ovdje se traži poseban oblik za ugovor ako se njime raspolaže (unosni ulog) nečim za što se zahtjeva poseban oblik, primjerice pisani kada je u pitanju nekretnina ili primjerice javnobilježnička isprava kada se u poduzetnikovo poduzeće unosi poslovni udio u društvu s ograničenom odgovornošću. Osim pisanog oblika zahtjeva se i odluka organa društva donesena na propisani način, pa i upis ugovora u sudski registar, ako je to istodobno i poduzetnički ugovor, jer se to zahtjeva za sklapanje poduzetničkog ugovora.

Moguće je također preoblikovanje ortaštva u tajno društvo.

⁷ Barbić, str. 532.

⁸ Ibid. str. 533.

ODNOS IZMEĐU TAJNOG ČLANA I PODUZETNIKA

Odnosi između tajnoga člana i poduzetnika uređuju se ugovorom. Na odnose između njih primjenjuju se propisi kojima se uređuju obvezni odnosi o ortaštvu samo ako ti odnosi nisu uređeni ugovorom i odredbama ove glave.

Tajni član ne može ulagati svoj rad jer je to pitanje obavljanja registrirane djelatnosti, a niti bi smio ustupiti licencu, izum, recepturu ili tehnološki postupak jer tada dolazi opet do oporezivog prometa. Prema tome vrlo je teško da netko sudjeluje sa nečim materijalnim ili nematerijalnim radi plaćanja poreza u slučaju da dođe do spora. Porez na dobit za tajnog člana snosi poduzetnik.

Međutim, poduzetnik može sa nekim sa svojim zaposlenikom ugovori da dio dobiti koja ostvari firma se dijeli i njemu a sukladno obračunu - premda tu se uvijek postavlja pitanje mogućeg gubitka u drugoj djelatnosti, a tajni član načelno može ulagati samo u imovinu poduzetnika koji ima poduzeće. Zato i postoje u ovom ugovoru o tajnom društvu suspenzivne klauzule.

Postavlja se pitanje kako se prikazuje unos novca u firmu poduzetnika. Naime, kod svake uplate mora se naznačiti tko je uplatitelj je isti ne može biti tajan, a također unos u gotovini ne bi bio u skladu sa zakonom o računovodstvu. Mislim da je moguća uplata putem odvjetnika i javnog bilježnika – dakle osobe od povjerenja. Osim poduzetnika i eventualno odvjetnika da bi tajni član stvarno bio tajan nitko drugi ne smije znati tko je taj tajni član. Moguće je da je tajni član neki ministar koji ulaže novac u imovinu neke firme koja spada pod njegov resor. Kako bi izbjegao sukob interesa i da to dozna javnost on može uložiti novac i ostvarivati dobit upravo putem ugovora o tajnom društvu.

Kod isplate dobiti također se novac mora uplatiti na nečiji račun, te ni tu nije tajnost stopostotno osigurana. Isplata također ne može biti u gotovini posebice ako se radi o većem iznosu.

Tajni član ima pravo tražiti da mu poduzetnik preda prijepis godišnjih financijskih izvješća radi provjere njihove ispravnosti, da mu se u tu svrhu dozvoli uvid u poslovne knjige i da mu potrebna razjašnjenja. Kada za to postoji opravdani razlog, sud će na zahtjev tajnoga člana u svako doba naložiti poduzetniku da tajnome članu priopći financijska izvješća društva u pisanom obliku, te da mu dade druga razjašnjenja i omogućiti uvid u poslovne knjige društva i u druge isprave. To se ne može ugovorom isključiti ili ograničiti. Postavlja se pitanje ukoliko tajni član putem suda traži financijska izvješća da li će i dalje ostati tajni član. On u tužbi mora naznačiti svoje ime i adresu. Tajni član nema posebnih prava koja članu društva pripadaju na temelju članka 84. ZTD i to pravo na obaviještenost.

VRSTE TAJNIH TRGOVAČKIH DRUŠTVA

Tajno društvo kao unutarnje društvo daje veću slobodu ugovaranja odnosa između poduzetnika i tajnog člana. Ono nema ograničenja koja se inače prilikom uređenja vanjskih društava postavljaju s obzirom na zaštitu trećih osoba (vjerovnika). Ima mali broj članova (obično dva), te ne zahtjeva ni da se propisima ograničava sloboda ugovaranja radi zaštite članova društva.⁹ Tajno društvo se dijeli na tipično tajno društvo i atipično tajno društvo.

Tipično tajno društvo karakterizira:

- a) da se sastoji od dva člana (poduzetnika i jednog člana),

⁹ Barbić, cit. dj. str. 536.

- b) da se tajnom članu ne daje više prava od onoga što je propisano Zakonom o trgovačkim društvima, te
- c) da se ulaganje tajnog člana u poduzetnikovo poduzeće zapravo ostvaruje kao neka vrsta kreditnog odnosa, pa ono što se unosi u poduzeće čini tuđi, a ne vlastiti kapital poduzetnika.¹⁰

Atipična tajna društva se mogu se podijeliti na:

- a) tajna društva sa sudjelovanjem tajnog člana u imovini poduzeća, zapravo u imovini poduzetnika,
- b) tajna društva s ovlastima tajnog člana u vođenju poslova,
- c) tajna društva s više tajnih članova, i
- d) tajna društva u kojima se sudjelovanje tajnog člana veže sa sudjelovanjem komanditora.¹¹

KOLIKO TAJNO DRUŠTVO MOŽE BITI TAJNO?

Tajni član sklapa ugovor sa poduzetnikom koji će mu u pravilu sastaviti odvjetnik i to u najmanje dva primjerka. Iako kao što smo naveli Zakon traži ovjeru potpisa kod javnog bilježnika, no radi pravne sigurnosti to je uputno. Naime, ukoliko tajni član potražuje svoj udio ili dobit u likvidaciji ili stečaju moglo bi isto lako bi osporen ili se na njega staviti primjedbe da je ugovor antidatiran. Tajni član bi mogao doći u situaciju da mora tražiti vještačenje potpisa poduzetnika na ugovoru s njim i to u situacijama kada je član uprave u međuvremenu preminuo ili člana uprave negira da je potpisao ugovor.

Uplata, ukoliko se radi o većem iznosu u društvo poduzetnika mora biti uplaćena na račun dakle o tome postoji trag dok je za manje iznose moguća uplata u gotovini na blagajni ili u računovodstvu društva dakle opet se kao svrha mora upisati naznaka *“uplata po ugovoru o tajnom društvu”*. Kod isplate dobiti ponovno računovodstvo mora znati za isplatu, a nju treba uplatiti na račun tajnog člana – iznimno na račun njegovog odvjetnika. Odvjetnik opet prilikom isplate mora navesti kome je isplatio, a to mora predati uz dokumentaciju poreznoj upravi pri prijavi poreza.

Smatram da bi svi članovi uprave ili upravnog odbora trebali biti upoznati s ugovorom prije sklapanja, a i članovi nadzornog odbora ukoliko je statutom društva propisano da daje prethodnu suglasnost. Na taj način se znatno povećava broj osoba koji se upoznate s ugovorom i tajnim članom te se tajnost štiti samo čuvanjem poslovnih tajne. Predsjednik ili član uprave (ili upravnog odbora) prije sklapanja mora provjeriti da li se radi o štetnom ugovoru je u tom slučaju sklapanjem istog čini kazneno djelo iz čl. 294. KZ-a. To će posebice biti ukoliko tajni član uplatom ugovara nesrazmjernu dobit ili ne namjerava i izvršiti faktično plaćanje po ugovoru.

Ukoliko bi članovi društva ugovorom priznali tajnom članu neke učinke za vrijeme prije nego što je ugovor sklopljen npr. da sudjeluje u dobiti i za vrijeme prije nego što je bio sklopljen ugovor taj ugovor bi očito bio štetan i fraudolozan u cilju izigravanja vjerovnika ili poreznih propisa.¹² To bi naročito došlo do izražaja ukoliko je nakon toga otvoren stečaj nad društvom ili pokrenut postupak likvidacije.

Ukoliko tajnom članu poduzetnik ne da uvid u poslovne knjige jer sumnja da mu je prikazao manju dobit a kako bi mu manje isplatio mora u tužbi trgovačkom sudu navesti svoje ime. Dakle, ime tajnog člana se zasigurno nalazi u poslovnoj dokumentacija društva u vidu ugovora i uplatnica.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

¹² Barbić, cit. dj. str. 532.

Prilikom financijske kontrole društva od strane porezne uprave, ugovor o tajnom društvu treba predočiti inspektorima te tada više ne možemo govoriti o tajnom članu.

Smatram da je teško zadržati tajnost člana posebice kao se radi o nekoj javnoj osobi (ministru, saborskom zastupniku) ili djelatniku konkurentske firme i spriječiti da informacije o njegovom tajnom ulogu i isplati dobiti dospiju u javnost. Za takve osobu je korisnije da ulaže preko druge povjerljive osobe (npr. odvjetnika, srodnika).

MOGUĆE ZLOUPORABE UGOVORA O TAJNOM DRUŠTVU

Kod tajnog društva su moguće brojne zloporabe npr. izvlačenje dobiti putem ugovora o tajnom društvu, prikriveno podmićivanje preko ugovora. Moguće je da netko bude fiktivni tajni člana, a da uopće nije uložio ulog te da na račun toga poduzetnik izvlači dobit i vrši sebi isplate za tog tajnog člana. Također se nekoj osobi koja je učinila određene usluge za trgovačko društvo može dati ugovor o tajnom društvu u kojem je navedeno da je uplatila određeni iznos iako on nije uplaćen te poslije da na račun toga ostvaruje dobit.

Ukoliko društvo ima više članova uprave svi bi se članovi uprave trebali biti upoznati s njim prije sklapanja, a također i članovi nadzornog odbora ukoliko je statutom društva propisano davanje prethodne suglasnosti nadzornog odbora – upravi društva.

Predsjednik ili član uprave prije sklapanja mora provjeriti da li se radi o štetnom ugovoru, jer u tom slučaju sklapanjem istog čini kazneno djelo iz čl. 294. KZ-a. Najbolje će biti da ugovor pregleda pravnik ili odvjetnik društva i da svoje mišljenje.

Ukoliko bi članovi društva ugovorom priznali tajnom članu neke učinke za vrijeme prije nego što je ugovor sklopljen npr. da sudjeluje u dobiti i za vrijeme prije nego što je bio sklopljen ugovor taj ugovor bi očito bio štetan i fraudolozan u cilju izigravanja vjerovnika ili poreznih propisa.¹³ To bi naročito došlo do izražaja ukoliko je nakon toga otvoren stečaj nad društvom ili pokrenut postupak likvidacije.

U vezi odredbi ZTD-a o tajnom društvu je bila podignuta ustavna tužba radi ocjene ustavnosti pred Ustavnim sudom RH. Predlagatelj je smatrao da su te odredbe ZTD-a suprotne sa člankom 49 st. 1 i čl. 3 Ustava RH te da tajno društvo omogućava *“novčane malverzacije i nečasna ortaštva”*.¹⁴ Ustavni sud je odbio prijedlog kao neosnovan navevši da je tajno društvo u hrvatskom trgovačkom pravu uređeno kao i u europskim zakonodavstvima te da se radi o uobičajenim društvu osoba u kojem tajni član ne želi preuzeti odgovornost za obveze prema trećima već biti u društvu samo u unutarnjem odnosu.¹⁵

Ustavni sud nije prihvatio prijedlog za pokretanje postupka ocjene suglasnosti s Ustavom svih zakonskih odredbi Glave III. Zakona o trgovačkim društvima o tajnom društvu (»Narodne novine«, br. 111/93). Naime, podnositelj D. V. iz D. je smatrao da su sve odredbe Glave III. Zakona o trgovačkim društvima - Tajno društvo - suprotne članku 49. stavcima 1. i 2. te članku 3. Ustava, kao jamstvu vladavine prava. Pravna koncepcija »tajnog društva«, prema mišljenju predlagatelja, predstavlja omogućavanje raznih novčanih malverzacija te nečasnih ortakluka. Podnositelj prijedloga je osporavao ustavnost Glave III. Zakona o trgovačkim društvima - pod nazivom Tajno društvo, jer ih je smatrao neprihvatljivim zbog etičkih razloga, ne navodeći posebno pravno relevantne

¹³ Ibid. str. 532.

¹⁴ Ibid. str. 527.

¹⁵ Vidi rješenje Ustavnog suda RH br. U-I-608/96 i U-I-816/98 od 17. studenog 1999. objavljeno u Narodnim novinama, br. 140/99.

razloge za svoju tvrdnju. Pojam »tajnog društva« prisutan je u legislativi europskih zemalja i ono ima svoju gospodarsku svrhu koja se ogleda u sljedećem.

Tajno društvo je oblik personalnog društva u kojem je tajni član voljan sudjelovati kao suugovaratelj u unutarnjem odnosu, ali nije voljan preuzeti posljedice odgovornosti za obveze društva prema vani. Razlozi za to su poslovne prirode koji omogućavaju sudjelovanje suugovaratelja kojima je to najprikladniji način ugovaranja s obzirom na njihove osobne interese i interese tvrtke.

Glava III. Zakona o trgovačkim društvima razrađuje pojam, odnose, nadzor i način poslovanja društva prema standardima europskih zakonodavstava. Stoga su te odredbe sukladne odredbi članka 3. Ustava Republike Hrvatske upravo u pogledu načela vladavine prava, te je, po ocjeni Ustavnog suda, prijedlog navedenog podnositelja iz tih razloga neosnovan.

PRESTANAK UGOVORA O TAJNOM DRUŠTVU

Tajno trgovačko društvo prestaje kada su ispunjeni za to ispunjeni uvjeti:

- a) protek vremena na koje je sklopljen ugovor o tajnom društvu,
- b) ostvarenje cilja zbog kojeg je sklopljen ugovor o tajnom društvu ili ako ostvarenje tog cilja postane nemoguće, bez obzira na to je li ugovor sklopljen na određeno ili neodređeno vrijeme,
- c) smrt ili prestanak poduzetnika koji je pravna osoba,
- d) prestanak obavljanja gospodarske djelatnosti od strane poduzetnika i

e) otvaranje stečajnog postupka nad poduzetnikom ili nad tajnim članom.¹⁶

U slučaju smrti poduzetnika moguće je da nasljednici preuzmu društvo i ugovor sa tajnim članom ili isplate tajnog člana. Također je moguće da tajno trgovačko društvo prestane: otkazom ugovora od strane člana društva, isključenjem člana društva, sporazumom članova o prestanku društva i sjedinjenje tražbina i obveza između poduzetnika i tajnog člana kod jedne osobe.¹⁷

ZAKLJUČCI

Prednost tajnog društva je u tome što za razliku od drugih trgovačkih društava ne mora pri osnivanju zadovoljiti brojne formalne uvjete veće je dovoljan ugovor koji ne mora biti ovjeren od strane javnog bilježnika, ali moraju se poštivati pravila ugovora.

Ukoliko se ne poštuju pravila dolazi do prestanka društva, a tajnom društvu su pravila sve.

Tajno društvo se ne može preoblikovati u drugo društvo, dok ostala društva, npr. ortaštvo, se slobodno mogu preoblikovati u tajno društvo. Međutim tajni član može pošto mu se isplati dobit i ulog osnovati neko drugo (javno) trgovačko društvo.

Nije nam poznata šira primjena istog tajnog društva u praksi što govori o njegovom tajnom karakteru.

Također su moguće zloporabe tajnog društva posebice kod stečaja i prijave potraživanja u stečajnu masu te krivotvorenja ugovora o istom jer ZTD kod sklapanja Ugovora o tajnom društvu ne traži javnobilježničku ovjeru potpisa. Stoga je uputno da se radi pravne sigurnosti ugovora ovjeri potpis po javnom bilježniku.

¹⁶ Barbić, cit. dj. str. 568.

¹⁷ Ibid.

Temeljem članka 134. stavka 1. točka 6. Zakona o javnom bilježništvu i članka 4. stavak 6. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnom bilježništvu, (NN br.75/09) Upravni odbor Hrvatske javnobilježničke komore na 105. sjednici održanoj 26. rujna 2009., donio je:

**PRAVILNIK O NAČINU FINANCIRANJA STRUČNOG OBRAZOVANJA
JAVNOBILJEŽNIČKIH VJEŽBENIKA**

Članak 1.

Ovim Pravilnikom uređuje se način financiranja stručnog obrazovanja javnobilježničkih vježbenika.

Članak 2.

Teorijsko stručno obrazovanje javnobilježničkih vježbenika provodi se sudjelovanjem u stručnim radionicama HJK /HJA i/ili Pravosudne akademije.

HJK/HJA u stručnim radionicama HJK /HJA osigurava prostor i opremu za održavanje stručnih radionica, utvrđuje raspored održavanja stručnih radionica, te organizira posjete pravosudnim i drugim institucijama u svrhu provedbe programa obrazovanja vježbenika u stručnim radionicama.

Članak 3.

Troškove sudjelovanja javnobilježničkih vježbenika u stručnim radionicama HJK/HJA (putni troškovi, troškovi smještaja i sl.) snose javnobilježnički vježbenici sami, a troškove prostora, troškove voditelja i mentora te troškove izobrazbe voditelja stručnih radionica i mentora, iz redova članova HJK, podmiruje HJK/HJA.

Članak 4.

Nakon što ministar nadležan za poslove pravosuđa, posebnom odlukom odredi visinu naknade za sudjelovanje javnobilježničkih vježbenika u stručnim radionicama Pravosudne akademije, ukoliko teorijski dio njihovog stručnog obrazovanja u cjelini ili djelomično provodi Pravosudna akademija, Upravni odbor HJK će donijeti odluku o financiranju troškova sudjelovanja javnobilježničkih vježbenika u stručnim radionicama Pravosudne akademije.

Članak 5.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom objavljivanja u prvom narednom broju časopisa „Javni bilježnik“.

Predsjednik HJK
Ivan Maleković

Hrvatska javnobilježnička komora – Hrvatska javnobilježnička akademija
 “Javnobilježnička izvanparnična funkcija, osiguranje tražbine prijenosom vlasništva i dostava u ovršnom postupku”
 Opatija, 17.10.2009. godine

JAVNOBILJEŽNIČKO OSIGURANJE PRIJENOSOM VLASNIŠTVA STVARI I PRIJENOSOM PRAVA

prof. dr. Tatjana Josipović

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
 tatjana.josipovic@zg.htnet.hr

PRAVNI IZVORI:

- Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima - ZV (1997)
- Zakon o zemljišnim knjigama - ZZK (1997)
- Ovršni zakon – OZ (1996)
- Zakon o obveznim odnosima - ZOO (2005)
- Zakon o upisniku sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina vjerovnika na pokretnima stvarima i pravima (2005)
- Zakon o tržištu kapitala (2008)
- Zakon o financijskom osiguranju (2007)

posebni propisi:

(Stечаjni zakon, Zakon o parničnom postupku, Zakon o javnom bilježništvu, Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Zakon o sumama, Zakon o zaštiti prirode i dr.)

OVRŠNI ZAKON (1996)

PRISILNO ZALOŽNO PRAVO

- u postupku ovrhe
- u postupku osiguranja

ZAŠTITA DUŽNIKA:

- načelo oficijoznosti
- ograničenje ovrhe
- izuzimanje iz ovrhe

DOBROVOLJNA STVARNOPRAVNA OSIGURANJA TRAZBINA

- sudsko/javnobilježničko založno pravo
- prijenos vlasništva/prava radi osiguranja ?

izvansudsko namirenje:

- javnobilježnička dražba
- neposredna prodaja
- prijelaz u punopravno vlasništvo

ZAKON O VLASNIŠTVU I DRUGIM STVARNIM PRAVIMA (1997)

založno pravo

- apsolutnost/publicitet
- akcesornost
- specijalitet
- neodvojivost založnog prava od zaloga
- prometnost
- raspolaganje rangom
- oficijoznost
- nedopuštene klauzule u ugovoru o zalogu: zaštita dužnika i vjerovnika
- zaštita povjerenja (stjecanje od nevlasnika)
- registarsko založno pravo/ hipoteka

prijenos/pridržaj vlasništva radi osiguranja

na odgovarajući se način primjenjuju odredbe o založnom pravu ako zakonom nije drukčije

- ♦ namirenje izvansudskim putem

➤ javna dražba

- pretpostavke za osnivanje osiguranja
- predmet osiguranja
- osigurana tražbina
- troškovi osnivanja
- pravni položaj dužnika/vjerovnika
 - korištenje i posjedovanje stvari/vršenje prava
 - raspolaganje osiguranom tražbinom
 - raspolaganje opterećenom stvari/pravom
 - raspolaganje stvarnopravnim osiguranjem
- troškovi namirenja
- trajanje namirenja

STVARNOPRAVNA OSIGURANJA KREDITA

ZALOŽNO PRAVO

↓
ograničeno stvarno pravo koje ovlašćuje svog nositelja da određenu tražbinu namiri iz vrijednosti založene stvari (čl. 297/1. ZV)
vjerovnik se uvijek namiruje iz vrijednosti ostvarene prodajom založene stvari/prava

PRIJENOS VLASNIŠTVA RADI OSIGURANJA (fiducijarni prijenos vlasništva)

↓
prijenos vlasništva na vjerovnika radi osiguranja njegove tražbine prema dužniku
vlasništvo će se vratiti dužniku ako ispuni svoju obvezu prema vjerovniku (čl. 273. i dr. OZ)
fiducijarni vlasnik se namiruje iz vrijednosti stvari/prava ili postaje punopravni vlasnik

pravni učinci

- vjerovnik-fiducijar: stječe fiducijarno vlasništvo radi osiguranja → uvjetni vlasnik stvari

vjerovnik-fiducijar: vlasnik pod raskidnim uvjetom

vlasnik- dužnik- fiducijant: vlasnik pod suspenzivnim uvjetom

VRSTE ZALOŽNIH PRAVA NA NEKRETNINAMA

- dobrovoljno založno pravo (čl. 297. i dr. ZV)
- sudsko dobrovoljno založno pravo (čl. 261-268. OZ)
- javnobilježničko dobrovoljno založno pravo (čl. 269-272. OZ)

založna prava se osnivaju na temelju sporazuma založnog vjerovnika i založnog dužnika (ugovor o zalogu/založni ugovor)

- sudsko prisilno založno pravo (čl. 257-260. OZ)
- zakonsko založno pravo (čl. 314. ZV i dr)

dužnik/fiducijant

↓
UVJETNI/POTONJI VLASNIK

vlasništvo mu se vraća ako se tražbina ispuni

↓
SUSPENZIVNI UVJET

vjerovnik/fiducijar

↓
UVJETNI/PRETHODNI VLASNIK

vlasnik sve dok se tražbina ne plati

↓
REZOLUTIVNI UVJET

↓
UVJET
ispunjenje/prestanak tražbine

PRIJENOS VLASNIŠTVA RADI OSIGURANJA (fiducijarni prijenos)

- prijenos vlasništva radi osiguranja (čl. 34. ZV)
- sudski/javnobilježnički prijenos vlasništva radi osiguranja (Ovršni zakon, Zakon o Upisniku....)

fiducijarni prijenos na nekretninama

državljeni/pravne osobe iz RH = državljani/pravne osobe iz EU
državljeni/pravne osobe iz trećih država → reciprocitet + suglasnost min.pr.

ovlasti do dospijeca tražbine

dužnik/fiducijant

↓
UVJETNI VLASNIK

vlasništvo mu se vraća ako se tražbina ispuni (pravo čekanja)

↓
SUSPENZIVNI UVJET

↓
- raspolaze potonjim vlasništvom – raspolaganja su pod uvjetom

vjerovnik/fiducijar

↓
UVJETNI VLASNIK

vlasnik sve dok se tražbina ne plati

↓
REZOLUTIVNI UVJET

↓
- obaveza propustiti služiti se i raspolagati stvarju osim za namirenje
- raspolaze prethodnim vlasništvom – raspolaganja su pod uvjetom

prijenos vlasništva radi osiguranja (čl. 34. ZV)

- tražbina koja se osigurava
- pretpostavke za stjecanje vlasništva na temelju pravnog posla

vlasništvo prednika

+
titulus → pravni posao – kauza:
Ugovor o prijenosu vlasništva radi osiguranja

+
modus → POKRETNINA: predaja u posjed
NEKRETNINE: upis u zemljišnu knjigu
vjerovnik – prethodni vlasnik
dužnik – potonji vlasnik

ispunjenje/prestanak tražbine

dužnik/fiducijant

↓
UVJETNI VLASNIK

↓
SUSPENZIVNI UVJET

vjerovnik/fiducijar

↓
UVJETNI VLASNIK

↓
REZOLUTIVNI UVJET

↓
UVJET
ispunjenje/prestanak tražbine

ISPUNIO SE UVJET !!!

ispunjenje/prestanak tražbine

dužnik/fiducijant

BEZUVJETNI VLASNIK
ex tunc

- kao da je neprekidno bio bezuvjetni vlasnik
- raspolaganja potonjeg vl. u korist trećih postaju bezuvjetna
- raspolaganja prethodnog vlasnika u korist trećih gube učinke
brisanje prethodnog i potonjeg vlasništva iz zk/registra

ISPUNIO SE UVJET !!!

čl. 125. Zakona o izmjenama i dopunama OZ/2005

- na sporazume o osiguranju
- na postupke upisa

} primjena odredbi OZ koje su bile na snazi u vrijeme sklapanja sporazuma

- stranke mogu zahtijevati uspostavu zk stanja kako je bilo prije stupanja na snagu izmjena i dopuna OZ/2003 → brisanje prethodnog/potonjeg vlasništva + upis zabilježbe
- obustava postupka za prijedloge koji nisu riješeni do stupanja na snagu izmjena i dopuna OZ/2005

dospjeće tražbine – dužnik nije platio

dužnik/fiducijant

↓

UVJETNI VLASNIK
vlasništvo mu se vraća ako se tražbina ispuni

↓

SUSPENZIVNI UVJET

vjerovnik/fiducijar

↓

UVJETNI VLASNIK
vlasnik sve dok se tražbina ne plati

↓

REZOLUTIVNI UVJET

vjerovnik se namiruje:
PO PRAVILIMA O NAMIRENJU ZALOŽNOG PRAVA
IZVANSUDSKI !!!!

sporazum o osiguranju prijenosom vlasništva/prava

- sporazum o prijenosu
- izjava protivnika osiguranja da pristaje na upis
- određenost predmeta osiguranja
- određenost/odredivost tražbine
 - dospjelost i visina tražbine
 - okvirni iznos buduće tražbine
 - pravni odnos(i) iz kojeg proizlazi tražbina
 - buduća tražbina: način određivanja visine i dospjelosti
 - nesovršena tražbina: novčana protuvrijednost

DISPOZITIVNO:

- izjava protivnika osiguranja da je suglasan da predlagatelj osiguranja može po dospeljeću neposredno na temelju isprava o sporazumu zahtijevati ovrhu radi predaje stvari u posjed (čl. 274f)
- ovlaštenje predlagatelja osiguranja da koristi stvar ili vrši pravo + način na koji će se koristiti stvar/izvršavati pravo (čl. 274e1)
- zabrana opterećenja ili otuđenja nekretnine (čl. 274i)
- posebno uređenja dužnosti i prava predlagatelja osiguranja u odnosu na prenesenu tražbinu (čl. 274j)

OSIGURANJE PRIJENOSOM VLASNIŠTVA/PRAVA

Ovršni zakon/1996 - čl. 273-278 (sudsko o.)
- čl. 277 (javnobilježničko o.)

Ovršni zakon/2003 – čl. 273-278a (sudsko o.)
- čl. 279 (javnobilježničko o.)

Ovršni zakon/2005 – čl. 273-278. (sudsko o.)
- čl. 279. (javnobilježničko o.)

Zakon o Upisniku.../2005

SUDSKI/JAVNOBILJEŽNIČKI PRIJENOS VLASNIŠTVA RADI OSIGURANJA (OZ, Zakon o Upisniku...)

vlasništvo dužnika

↓

PROTIVNIK OSIGURANJA

+

pravni temelj

↓

SPORAZUM O OSIGURANJU
-sudski zapisnik
-javnobilježnički akt
-solemnizirana privatna isprava

+

način stjecanja

↓

NEKRETNINE – upis u zemljišnu knjigu uknjižba u korist vjerovnika/predlagatelja osiguranja + zabilježba da je prijenos obavljen radi osiguranja

POKRETNINE – upis u Upisnik upis prijenosa u korist vjerovnika/predlagatelja osiguranja + naznaka da je prijenos obavljen red osiguranja

OSIGURANJE PRIJENOSOM VLASNIŠTVA/PRAVA

Ovršni zakon/1996:
bezuovjetni prijenos: uknjižba u korist vjerovnika + zabilježba

Ovršni zakon/2003
uvjetni prijenos: prethodno vlasništvo → predlagatelj o.
potonje vlasništvo → protivnik o.

ništavost uglavka da je predlagatelj osiguranja po dospeljeću ovlašten zahtijevati nekretninu u neposredan posjed !!!!

Ovršni zakon/2005
bezuovjetni prijenos: uknjižba u korist vjerovnika + zabilježba

OSIGURANJE PRIJENOSOM VLASNIŠTVA/PRAVA

nekretnine → upis u zemljišnu knjigu (uknjižba + zabilježba)

nekretnine koje nisu upisane u zemljišnu knjigu → polaganje isprave u sud + oglas u NN

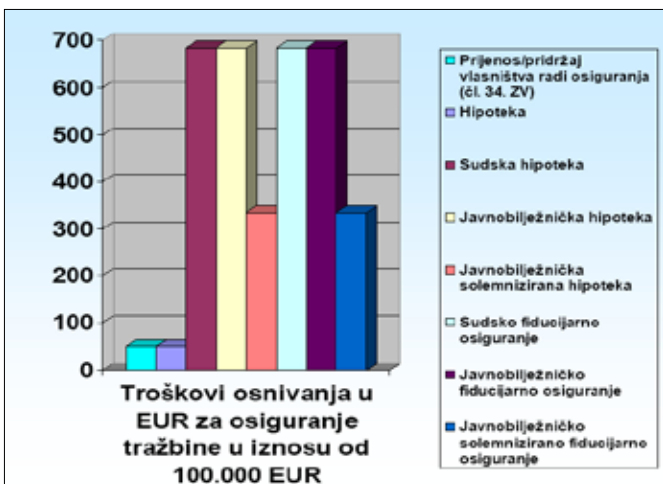
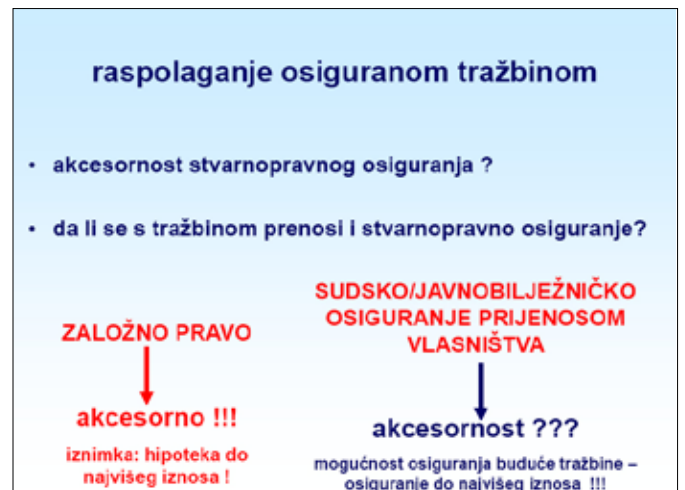
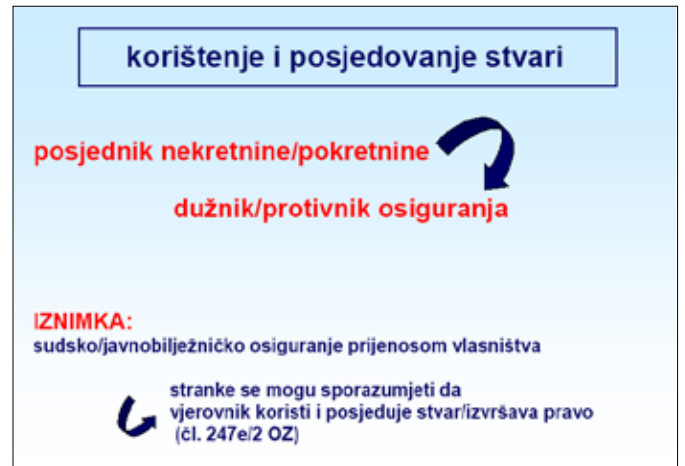
pokretne prava dionice udjeli i poslovni udjeli

}

upis u Upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina + zabilježba

ILI

upis u javni upisnik u koji se upisuje pokretnina/pravo

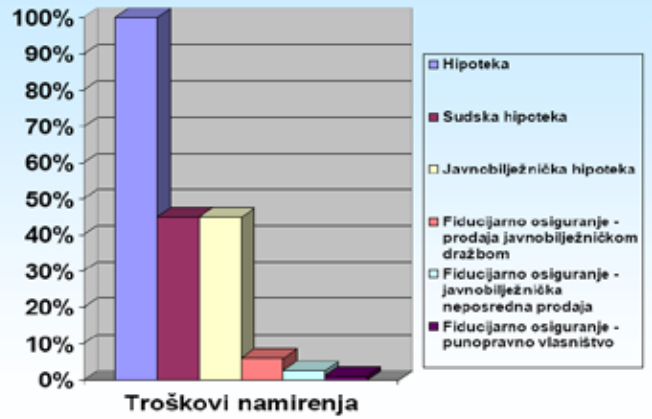
NAMIRENJE ZALOŽNOG VJEROVNICA

u ovršnom postupku

- sudska prodaja
- namirenje iz vrijednosti stvari/prava
- založni vjerovnik ima prednost pred ostalim dužnikovim vjerovnicima
- založni vjerovnik ima prednost pred založnim vjerovnicima koji su kasnije stekli založno pravo na istoj stvari
- prednost pred namirenjem založnog vjerovnika imaju tzv. privilegirane tražbine (troškovi ovrhe, porezi i dr)

u stečajnom postupku

- različni vjerovnik - pravo odvojenog namirenja

NAMIRENJE PRETHODNOG VLASNIKA (čl. 34. ZV)

izvan stečaja

- namirenje po odredbama za namirenje založnog vjerovnika

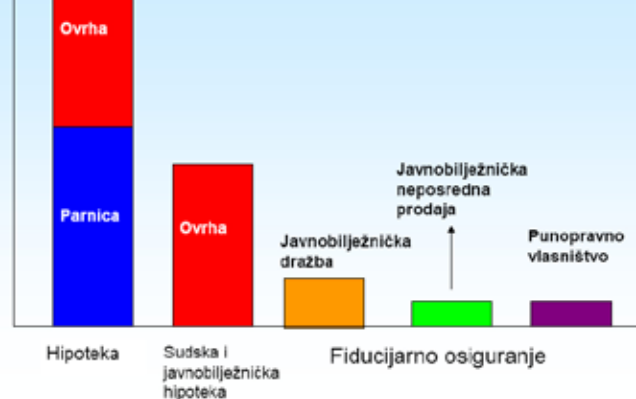

IZVANSUDSKIM PUTEM

u stečajnom postupku

- različni vjerovnik - pravo odvojenog namirenja

TRAJANJE NAMIRENJA

NAMIRENJE FIDUCIJARNOG VLASNIKA

izvan stečaja

- unovčenje – prodaja putem javnobilježničke dražbe
- unovčenje preko javnog bilježnika
- stjecanje punopravnog vlasništva stvari/prava

u stečajnom postupku

- različni vjerovnik - pravo odvojenog namirenja

OSIGURANJE PRIENOSOM VLASNIŠTVA/PRAVA

Ovršni zakon/1996

- prodaja putem javnog bilježnika (3 m)
- prelazak u punopravno vlasništvo predlagatelja osiguranja (osim ako predlagatelj osiguranja ne želi zadržati stvar)

RAZLIKA IZMEDU CIJENE I TRAJBINE **NE VRAĆA SE** PROTIVNIKU OSIGURANJA

Ovršni zakon/2003

- prodaja putem javnog bilježnika (3 m)
- prodaja putem javne dražbe/iz slobodne ruke (predlagatelj osiguranja)

RAZLIKA IZMEDU CIJENE I TRAJBINE **VRAĆA SE** PROTIVNIKU OSIGURANJA

Ovršni zakon/2005

- unovčenje putem javnog bilježnika (čl. 274 g) – odgovarajuća primjena odredbi o unovčenja predmeta ovrhe u ovršnom postupku
- unovčenje putem javnog bilježnika (čl. 277)
- prelazak u punopravno vlasništvo predlagatelja osiguranja

RAZLIKA IZMEDU CIJENE I TRAJBINE **NE VRAĆA SE** PROTIVNIKU OSIGURANJA

ZALOŽNO PRAVO

- stranci izjednačeni s domaćim osobama u pogledu stjecanja
- mogućnost osnivanja više založnih prava na istoj stvari radi osiguranja različitih tražbina
- mogućnost raspolaganja prvenstvenim redom (nekretnine)
- stvar ostaje u posjedu dužnika
- vjerovnik nema pravo na posjed
- namirenje uvijek u ovršnom postupku
- namirenje sudskom prodajom nekretnine
- izvansudska prodaja pokretnine/prava
- troškovi osnivanja i namirenja, te trajanje namirenja ovise o vrsti založnog prava

SUDSKI/JAVNOBILJEŽNIČKI PRIENOS VLASNIŠTVA RADI OSIGURANJA

- stranac iz EU stječe fiducijarno vlasništvo pod istim pretpostavkama kao i domaći državljani/pravne osobe
- stranac stječe fiducijarno vlasništvo uz posebne pretpostavke za stjecanje vlasništva nekretnina u korist stranih osoba
- ograničene mogućnosti daljnjeg zalaganja nekretnine na kojoj je osnovano fiducijarno vlasništvo (čl. 274.i. OZ)
- stvari ostaje u posjedu dužnika + stranke mogu drukčije ugovoriti
- namirenje preko javnog bilježnika prodajom ili prelaskom u punopravno vlasništvo
- troškovi namirenja i trajanje namirenja ovise o načinu namirenja

XIV. redovna skupština Hrvatske javnobilježničke komore

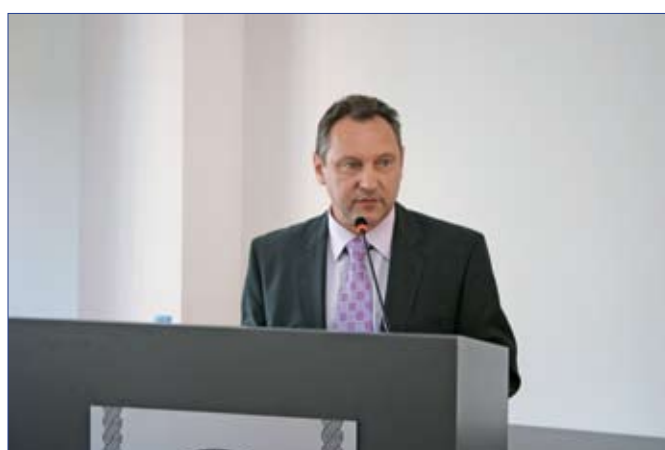

Više od 200 javnih bilježnika sudjelovalo je na XIV. redovnoj skupštini HJK, 9. svibnja 2009., u prostorijama "Nove Komore", u Zagrebu, Radnička cesta 34/II, uz pozdravne riječi gđe. Dijane Kovačević-Remenarić, ravnateljice Uprave iz Ministarstva pravosuđa.

Službeni dio Skupštine otvorio je predsjednik Komore gosp. Ivan Maleković, koji je podnio izvješće o radu, te su zatim usvojena izvješća Nadzornog odbora, povjerenstava Komore, i donesen je Proračun za 2009. godinu.

Ivan Maleković, predsjednik HJK

Stjepan Volarić, rizničar HJK i član Upravnog odbora HJK

Pero Džankić, predsjednik Nadzornog odbora

Gordana Hanžek, tajnik HJK

Ljerko Torbašinović, predsjednik Povjerenstva za stalno stručno usavršavanje

Mirodar Kovač, predsjednik Etičkog povjerenstva

Biserka Čmrlec-Kišić, član Povjerenstva za međunarodnu suradnju

XIV. redovna skupština HJK (s lijeva na desno): Gordana Hanžek, Đorđe Maravić, Ljerko Torbašinović, Jagoda Vajdić Sevšek i Ivan Kristić

Dijana Kovačević-Remenarić (u sredini), desno Biuk Željena, Ante Ilić i Božo Matovina

Rankica Benc, predsjednica Hrvatske javnobilježničke akademije

Anđelko Stanić, član Povjerenstva za međunarodnu suradnju

Seminar u Bruxellesu u organizaciji Europske komisije

17-18. rujna 2009.

TAIEX seminar održan je u Bruxellesu u organizaciji Europske komisije-Direkcije za proširenje i Njemačkog udruženja notara, a na temu: doprinos javnih bilježnika području slobode sigurnosti i pravde, kojem su kao predavači nazočili i hrvatski javni bilježnici gđa. Rankica Benc i gđa. Jagoda Vajdić Sevšek iz Varaždina, te sudac Damir Kontrec sa Županijskog suda u Varaždinu, kao i članovi Hrvatske javnobilježničke komore gđa Lucija Popov, javni bilježnik iz Zagreba, gđa. Marija Kustić, javni bilježnik iz Bjelovara, gosp. Duško Sudar, javni bilježnik iz Zagreba i gosp. Anđelko Stanić, javni bilježnik iz Dubrovnika.

TAIEX (Technical Assistance Information Exchange Instrument) je Sredstvo tehničke podrške za razmjenu informacija u okviru Europske komisije.

Godišnja skupština udruge javnobilježničkih prisjednika, savjetnika i vježbenika

Skupština Udruge javnobilježničkih prisjednika, javnobilježničkih savjetnika i javnobilježničkih vježbenika održana je 16. svibnja 2009. godine u hotelu "Vespera" u Malom Lošinj. Skupštini su nazočili gđa. Gordana Jakobović, javni bilježnik iz Zagreba, predstavnik predsjednika HJK i Upravnog odbora HJK, te gosp. Božo Marković, javni bilježnik iz Malog Lošinja. Usvojena su izvješća predstavnika Udruge u tijelima Komore. Održane su tradicionalne sportske igre.

SAVJETOVANJE U OSIJEKU

Savjetovanje u Osijeku, 25. travnja 2009., o temi: Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, održano je u organizaciji Zajedničkog javnobilježničkog zbora Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske i Brodsko-posavske županije. Predavači su bili: mr.sc. Jadranko Jug, sudac Vrhovnog suda RH, gđa. Jožica Matko-Ruždjak, javni bilježnik iz Zagreba i član Hrvatske javnobilježničke akademije i gosp. Ljerko Torbašinović, javni bilježnik iz Čazme i predsjednik Povjerenstva za stalno stručno usavršavanje HJK.

POPIS JAVNIH BILJEŽNIKA

HRVATSKA JAVNOBILJEŽNIČKA KOMORA

ZAGREB, Račkoga broj 10

Tel.: 01/4556-566, faks 01/4551-544

E-mail: hjk@hjk.hr<http://www.hjk.hr>**POPIS JAVNIH BILJEŽNIKA****10000 ZAGREB (01)****Andrašić Damir**, Prilaz Ivana Visina 5

tel. 655 59 05, fax. 655 58 28

e-mail: damir.andrasic@zg.htnet.hr

Dražen Markuš, jb prisjednik

Ankon Jasminka, Nehajska 22

tel. 3017 693, fax. 3017693

e-mail: jasminka.ankon@zg.htnet.hr

Snježana Torić, jb prisjednik

Željka Rebić, jb savjetnik

Baković Marija, M. Matošeca 3

tel. 37 31 376, fax. 3735925

e-mail: jb-m.bakovic@zg.t-com.hr

Davor Dukat, jb prisjednik

Marijana Čosić, jb savjetnik

Viktorija Baković, jb vježbenik

Barbarić Sanja, Ivana Šibla 13

tel. 663 61 70, fax. 663 62 70

e-mail: barbaric.sanja@zg.t-com.hr**Brozović Škrinjarić Štefica**, Remetinečki gaj 2f

tel/fax 6141385

e-mail: javni.biljeznik.brozovic@zg.t-com.hr**Burec Mladen**, Trg Stjepana Konzula 1,

tel. 239 55 44, fax. 234 45 35

e-mail: mladen.burec@zg.htnet.hr

Božo Miletić, jb prisjednik

Iva Poleto, jb vježbenik

Čaklović Ljubica, Ilica 213

tel. 370 30 35, fax. 370 33 97

e-mail: notar.caklovic@zg.t-com.hr

Sanda Pandža, jb prisjednik

Radovan Fijember, jb savjetnik

Čavajda Zorka, Radnička cesta 48

tel. 48 31 670, fax. 6040445

e-mail: notar-cavajda@zg.htnet.hr

Tatjana Kralj, jb prisjednik

Doroteja Filipović, jb savjetnik

Mija Žužul, jb vježbenik

Nikolina Vereš, jb vježbenik

Čerić Velimir, Ul. hrvat. proljeća 65

tel. 298 98 22, fax. 2923089

e-mail: biljeznik.ceric@zg.htnet.hr

Maja Čala, jb prisjednik

Dabelić Marina, Vukovarska 284, tel. 230 30 58e-mail: biljeznik-dabelic@email.t-com.hr

Gordana Relić-Gutenberger, jb prisjednik

Jelena Mesar, jb savjetnik

Despot Zorka, Ul. grada Vukovara 254/I

tel. 618 07 10, fax. 618 09 56

e-mail: notar.zdespot@gmail.com**Dolinar Nenad**, Varšavska 4/II

tel. 48 30 095, fax. 48 30 096

e-mail: nenad.dolinar@zg.htnet.hr

Martina Šugar, jb prisjednik

Draškić Lada, Frana Petrića 1

tel. 4813201, fax. 4813402

e-mail: javni.biljeznik.lada.draskic@zg.t-com.hr

Aleksandra Serdar, jb prisjednik

Dujmović Iva, Jurišićeva 21, tel/fax. 481 45 19e-mail: javni-biljeznik-iva-dujmovi@zg.htnet.hr

Renata Marković, jb prisjednik

Jadranka Kuić Humek, jb savjetnik

Džankić Pero, Korčulanska 3E/II,

tel. 618 03 50, fax. 618 03 61

e-mail: javni.biljeznik.dzankic.pero@zg.t-com.hr

Martina Džankić, jb prisjednik

Frid Zdenko, Poljička 27, tel. 615 43 22 ,fax. 615 43 23
e-mail: zdenko.frid@zg.htnet.hr
Darja Bošnjak, jb prisjednik
Ana Škarić, jb prisjednik

Gajski Alemka, Mandrovićeva 17
tel. 231 13 32, fax. 234 57 17
e-mail: alemka.gajski1@zg.htnet.hr
Boža Svedrec, jb prisjednik
Dubravka Rakitničan, jb prisjednik
Melita Čondrić, jb prisjednik
Duje Ordulj, jb savjetnik
Nadija Jević, jb vježbenik

Galić Radojka, Čikoševa 5
tel. 230 3624, fax. 230 3662,
e-mail: galicr@zg.t-com.hr
Mirjana Mrčela, jb prisjednik
Dora Kancelir, jb vježbenik

Galović Stanislava, Miroslava Milića 4
tel. 388 17 57, fax. 388 17 80
e-mail: notar.galovic@hi.t-com.hr
Gorana Blaić, jb savjetnik

Glibota Milan, Trnjanska cesta 23, tel/fax. 615 19 60
e-mail: notar-glibota@zg.htnet.hr
Snježana Pavlović Rajčević, jb prisjednik
Vedrana Jerosimić, jb prisjednik

Grladinović Dubravka
Draškovića 13, tel/fax. 461 23 16,
e-mail: biljeznik-grladinovic@email.t-com.hr
Tina Jokić, jb prisjednik
Mirna Ivković, jb vježbenik

Hanžeković Živković Iva i Škaričić-Sinčić Lada
Gajeva 2/IV, tel. 487 60 71, fax. 481 29 67
e-mail: biljeznici-hanzekovic-sincic@zg.htnet.hr
Sabrina Kafedžić, jb prisjednik
Anita Škurjanec, jb prisjednik
Margita Kozina Ištuk, jb savjetnik
Ivana Tkalčić, jb vježbenik
Kristina Mikulić, jb vježbenik

Herceg-Miličević Ljiljana, Đorđićeva 13
tel. 492 12 20, fax. 492 12 21
e-mail: ljiljana.herceg-milicevic@zg.htnet.hr
Ivana Herceg, jb prisjednik

Hrvoje Pajtak, jb savjetnik
Daniel Deković, jb vježbenik

Horvat-Pernar Željka, Savska cesta 9
tel/fax. 482 95 70
e-mail: notar-pernar@zg.htnet.hr
Ernita Obuljen, jb prisjednik
Ivana Kozar, jb savjetnik

Hukelj Anica, Mrazovića 6/I
tel. 481 99 55, fax. 481 99 51
e-mail: notar-hukelj@zg.htnet.hr
Kristian Hukelj, jb prisjednik
Nikolina Nežić, jb prisjednik
Marija Soko, jb savjetnik
Marina Mesić, jb vježbenik

Ilić Ante, Tomašićeva 7
tel. 462 08 15, fax. 463 64 93,
e-mail: j.b.a.ilic@inet.hr
Ivana Ilić, jb prisjednik
Blaženka Plećaš, jb prisjednik
Mirjana Mikulčić, jb savjetnik
Ivana Đivan, jb vježbenik

Jakić Branko, Zelinska 3, tel/fax. 611 46 44
e-mail: branko.jakic@inet.hr
Lidija Lešić Duralija, jb prisjednik
Marko Elijaš, jb savjetnik

Jakobović Gordana, Ilica 176, tel/fax. 377 73 17
e-mail: notar-jakobovic@zg.htnet.hr
Ljerka Gec, jb prisjednik
Sinja Maja Oštrek, jb savjetnik

Jelavić Zoran, Hrvatskog proljeća 40, tel/fax. 291 36 08
e-mail: zoran.jelavic@zg.htnet.hr
Tamara Kaiser, jb savjetnik

Ježek Mladen, Šoštarićeva 8/III, tel./fax. 492 96 41
e-mail: mladen.jezek2@zg.t-com.hr
Danaja Debicki, jb prisjednik

Jukić Nevenka, Unska 2a, tel. 617 09 33, 617 09 34
e-mail: nevenka.jukic@zg.t-com.hr

Jurić Marijan, Savska cesta 56, tel.
617 71 34, fax. 617 71 37
e-mail: marijan.juric2@zg.htnet.hr
Marija Bartolić, jb prisjednik

Juroš Alen, Dankovečka 8, tel. 298 94 94,
e-mail: notarjuros@zg.t-com.hr

Kelečić Vesna, Zagrebačka avenija 104 c/III
tel. 387 80 88, fax.387 81 07,
e-mail: biljeznik.kelecic@post.t-com.hr
Tina Petrić, jb savjetnik

mr.sc.Knego-Rogina Jadranka, Argentinska 4
tel/fax. 345 19 46, e-mail: j.b.knego@gmail.com
Josip Rogina, jb prisjednik
Vika Despot, jb prisjednik
Marija Pezer, jb savjetnik

Kutija-Kušpilić Renata, Maksimirska 3
tel. 239 59 84, fax. 239 59 85
e-mail: renata-kutija-kuspilic@zg.htnet.hr
Nikolina Milešević, jb prisjednik
Marija Vehtersbah Stojan, jb vježbenik

Lisonek Ilinka, Trg hrvatskih velikana 4
tel. 481 04 93, fax.487 15 48
e-mail: ilinka.lisonek@zg.htnet.hr
Sanja Kodrnja, jb prisjednik
Suada Jašarević, jb prisjednik
Sandra Nikolov, jb prisjednik
Zrinka Akalović, jb vježbenik

Lovrić Biserka, Grižanska 6
tel. 295 52 10, fax. 295 52 12
e-mail: biserka.lovric@zg.htnet.hr
Franka Kralj, jb savjetnik
Božica Jagoić Tukša, jb vježbenik

Marčinko Vladimir, Palmotićeveva 43a
tel. 483 96 27, faks 492 11 20
e-mail: vladimir.marcinko@zg.t-com.hr
Tanja Kapitan, jb prisjednik
Tena Genc, jb savjetnik
Iva Kršić, jb vježbenik

Maroslavac Željka, Av. Dubrovnik 12
tel. 655 13 73, fax. 654 81 51
e-mail: zmaroslav@inet.hr
Gordana Manojlović, jb prisjednik
Irena Marić, jb prisjednik

Martinović Igor, Petrinjska 14,
tel. 492 02 51, fax. 492 03 99

e-mail: igor.martinovic6@zg.t-com.hr
Mirela Kovačević, jb vježbenik

Matijević Tomislav, Ilica 191a, tel. 370 01 99,
e-mail:tomislav.matijevic3@zg.t-com.hr

Matko Ruždjak Jožica, Kneza Višeslava 2,
tel. 461 17 60, fax. 462 28 33
e-mail: jozica.matko-ruzdjak@zg.t-com.hr
Sanja Vladušić, jb prisjednik
Nataša Marijanović, jb prisjednik
Vida Baranović, jb vježbenik

Matoš Mladen, Ilica 297
tel. 377 92 06, 377 65 60, fax. 374 56 78
e-mail: mladen.matos1@zg.htnet.hr
Daniela Božić, jb prisjednik
Željka Belić, jb prisjednik

Modrušan Kornelija, Draškovićeveva 8, tel. 481 43 53
e-mail: kornelija.modrusan@zg.htnet.hr

Parlov Ivan, Ozaljska 21, tel. 309 73 33, fax. 309 83 33
e-mail: notar-parlov@zg.htnet.hr
Mate Juroš, jb prisjednik
Ivana Jerković, jb vježbenik

Pejović-Fumić Lidija, Ilica 75/I, tel/fax. 484 67 95
e-mail: lpejovic@inet.hr

Picukarić Željka, Boškovićeveva 12, tel. 481 00 95,
e-mail: zeljka.picukaric@zg.t-com.hr

Popov Lucija, Iblerov trg 2/II, tel/fax. 455 27 02,
e-mail: notar-popov@zg.htnet.hr
Tea Pavičić Gracin, jb prisjednik
Vanja Popov, jb savjetnik
Maša Morić, jb vježbenik

Pučar Vesna, Miramarska 24,
tel. 615 51 91, 615 51 94, fax. 615 51 90
e-mail: v.pucar@notar-pucar.hr
Suzana Audić-Vuletić, jb prisjednik
Ozren Ivković, jb prisjednik
Ivana Cvetković, jb savjetnik
Martina Matijašec, jb vježbenik

Ranogajec Branko, Heinzelova 40, tel. 450 08 88
e-mail: notar-ranogajec@zg.htnet.hr
Domagoj Ranogajec, jb savjetnik

Ribarić Obrenija, Nikole Tesle 16, tel/fax.485 50 84
e-mail: jb-ribaric@zg.htnet.hr
Marija Antolin, jb prisjednik
Suzana Jakšeković, jb prisjednik
Ivana Macanić, jb savjetnik

mr.sc. Rotim Jozo, Trg J. F. Kennedyja 6b
tel. 238 36 40, fax.238 36 41,
e-mail: biljeznik-rotim@biljeznik-rotim.hr
Boro Bubnjić, jb prisjednik
Ivan Rotim, jb vježbenik

Sabol Terezija-Zinka, Turinina 5
tel.480 20 80, fax. 660 39 92,
e-mail: notar.sabol@gmail.com
Marina Babić, jb prisjednik

Serda Pavlović Suzana, Maksimirska 38
tel. 231 01 30,
e-mail: suzana.serda-pavlovic1@zg.t-com.hr

Sudar Duško, Frankopanska 2A, tel/fax. 484 78 69
e-mail: notar-sudar@zg.htnet.hr
Katarina Dilber, jb prisjednik
Tihana Sudar, jb savjetnik
Suzana Ilić Musić, jb vježbenik
Igor Sudar, jb vježbenik

mr.sc. Svedrović-Kilibarda Ljubinka, Ilica 139a
tel.377 93 00, fax. 377 95 00
e-mail: biljeznik-lj.svedrovic@zg.htnet.hr
Iva Glamočak, jb savjetnik

Šarčević Vladimir, Tratinska 79/I,
tel. 302 26 12, fax. 309 43 32
e-mail: biljeznik-sarcevic@zg.t-com.hr
Ivana Vrcić, jb prisjednik

Šaškorić Stjepan, Petrinjska 4, tel/fax. 481 05 35,
e-mail: stjepan.saskor@zg.htnet.hr
Vesna Lelas, jb prisjednik
Katarina Sokić, jb prisjednik

Škrinjar Senija, Vlaška 103, tel/fax. 466 50 78
e-mail: senija.skrinjar@zg.htnet.hr
Marijana Dekanić, jb prisjednik

Štefčić Jasna, Zajčeva 1, tel./fax. 242 28 66
e-mail: jasna.stefcic@zg.t-com.hr

Tadić Nikola, Prilaz Đ. Deželića 23
tel. 482 64 41, fax. 482 65 12
e-mail: jb-nikola.tadic@zg.htnet.hr
Zrnka Fičko, jb prisjednik
Sonja Galeković, jb savjetnik
Bela Bajić, jb vježbenik

Trkman Pajić Mirjana, Škrleževa 39, tel/fax. 230 23 35,
e-mail: notar.trkmanpajic@yahoo.com
Jana Pajić, jb savjetnik

Valić Katica, Trg N. Š. Zrinskog 17
tel. 487 30 60, fax.487 30 51
e-mail: jb-katica.valic@zg.htnet.hr
Nada Jukić, jb prisjednik
Tomislav Knez, jb prisjednik
Kristijan Krznarić, jb vježbenik

Vodopija Čengić Ljiljana, Rudeška cesta 173,
tel. 388 85 16, fax. 388 85 17
e-mail:vodopija.cengic.ljiljana.javni.biljeznik@zg.t-com.hr

Zajec Vlasta, Trg kralja Tomislava 4
tel. 485 27 07, fax. 485 27 08
e-mail: vlastazajec@inet.hr
Sanja Lovrić, jb prisjednik
Zvezdana Popović, jb prisjednik

Zorić Jasna, Dugoselska 12, tel/fax. 231 13 31
e-mail: jb-j.zoric@zg.htnet.hr
Anamarija Baljkas Hrgić, jb prisjednik
Nikolina Gažić jb prisjednik
Ivana Mlinarević, jb savjetnik

Žitko Janko, Poljička 12, tel. 611 73 03, fax. 617 64 71
e-mail: javnibin@inet.hr
Elvira Belošević, jb prisjednik

Žitko Jasna, Milana Amruša 7/II
tel. 481 01 65, fax. 481 31 66,
e-mail: notar.jasna.zitko@zg.t-com.hr

31300 BELI MANASTIR (031)

Milas David, Kralja Tomislava 39 ,
tel. 742 242, fax. 742 240
e-mail: notar-milas@os.t-com.hr
Krešimir Milas, jb savjetnik
Mario Milas, jb vježbenik

23210 BIOGRAD NA MORU (023)

Kvartuč Dušan, Obala P. Krešimira IV bb
tel/fax. 383 021
e-mail: javni-biljeznik-dusan-kvartuc@zd.htnet.hr

43000 BJELOVAR (043)

Čulo Poljak Marija, Trg E. Kvaternika 2, tel. 220 696,
e-mail: j.b.m.culo.poljak@bj.t-com.hr

Kustić Marija, A. Starčevića 5b, tel/fax. 242 145
e-mail: jb.marija.kustic@bj.htnet.hr
Sandra Naumovska, jb prisjednik
Natalija Batinac, jb prisjednik

Marković Slavka, Ul. A. K. Miošića 28a
tel. 241 553, fax. 221 252
e-mail: biljeznik-markovic@bj.htnet.hr
Mario Franjić, jb prisjednik

Osmanović Nevenka, P. Preradovića 8/I
tel. 241 250, fax. 241 251
e-mail: nevenka.osmanovic@bj.htnet.hr
Martina Druga, jb prisjednik
Ivana Mrsin, jb vježbenik

20271 BLATO (020)

Vojvodić Markita, Ulica 31, tel/fax. 851 917
e-mail: javni.biljeznik@du.htnet.hr

52460 BUJE (052)

Nazarević Snježana, Trg J. Broza Tita 1
tel. 721 743, fax. 721 744
e-mail: snjezana.nazarevic@pu.htnet.hr
Dijana Akrap, jb prisjednik

52419 BUZET (052)

mr.Kravar Ante, Trg fontana 2
tel. 663 344, fax. 694 317
e-mail: javni.biljeznik.ante.kravar@pu.t-com.hr
Marta Mustur, jb vježbenik

51250 CRIKVENICA (051)

Boras Koko, Ul. kralja Zvonimira 29, tel/fax. 241 952
e-mail: javni.biljeznik.koko.boras@ri.t-com.hr

40000 ČAKOVEC (040)

Crnčec Jasenka, I. G. Kovačića 6, tel/fax. 311 507
e-mail: jb-jasenka.crncec@ck.htnet.hr
Latinka Ivošević, jb prisjednik
Tatjana Pavlic Blažon, jb savjetnik

Jalšovec Sanda, Matice hrvatske 6, tel. 310 688,
e-mail: jb.jalšovec.sanda@ck.t-com.hr

Kvakan Ivan, R. Boškovića 21, tel/fax. 390 733
e-mail: kvakan.ivan.javni.biljeznik@ck.htnet.hr
Jelena Bogdan Kvakan, jb savjetnik
Petar Kvakan, jb vježbenik

Marodi Ivan, Matice hrvatske 14, tel/fax. 390 477
e-mail: ivan.marodi@ck.htnet.hr
Katarina Logožar, jb savjetnik
Monika Mlinarić, jb vježbenik

Zvonarek Mirjana, Otokara Keršovanija 1, tel. 380 750,
e-mail: zvonarek.javni.biljeznik@cj.t-com.hr

51219 ČAVLE (051)

Vesna Šeškar, Čavle 78, tel.545 326
e-mail: notar.seskar@ri.t-com.hr
Željka Tuškan Bregovac, jb savjetnik
Jelena Papić, jb vježbenik

43240 ČAZMA (043)

Torbašinić Ljerko, Trg čazm. kaptola 9,
tel. 772 342, fax. 227 040
e-mail: ljerko.torbasinovic@bj.htnet.hr

43500 DARUVAR (043)

Čop Mladen, Trg kralja Tomislava 1, tel/fax. 333 512
e-mail: notar.cop@bj.htnet.hr

51300 DELNICE (051)

Mihelčić Nikola, Amerikanska 3, tel/fax. 811 812
e-mail: javni-biljeznik-nikola-mihelcic@ri.htnet.hr

49240 DONJA STUBICA (049)

Cividini Marija, Trg M. Gupca 11, tel/fax. 286 268
e-mail: jbm-cividini@kr.htnet.hr
Maja Cividini, jb vježbenik

31540 DONJI MIHOLJAC (031)

Đurđević Dinko, Trg A. Starčevića 11, tel/fax. 632 527
e-mail: javni-biljeznik-d-djurdjevic@os.htnet.hr
Zrnka Stamoska, jb prisjednik

20000 DUBROVNIK (020)

Bronzan Luce, v.d. javni bilježnik, Vukovarska 24,
tel.411 292
e-mail: luce.bronzan@gmail.com
Iva Carić, jb savjetnik

Mozara Nikša, Vukovarska 17, tel. 638 570

e-mail: jb.ured@biljeznik-mozara.hr

Jelena Škrabo, jb savjetnik

Radović Ivo, Dr. A. Starčevića 20/I, tel. 492 050,

e-mail: biljeznik.ivoradovic@optinet.hr

Marina Banušić, jb vježbenik

Stanić Anđelko, Ante Starčevića 72, tel. 357 777

e-mail: andjelko.stanic@du.htnet.hr

Nada Pirjać, jb prisjednik

Pero Miljas, jb prisjednik

Viden Nikša, Vukovarska 22, tel. 412 644

e-mail: niksa.vidjen@du.t-com.hr

Anto Lozančić, jb prisjednik

47250 DUGA RESA (047)

Antić Ivanka, Trg Sv. Josipa br. 6, tel. 844 262

e-mail: javni-biljeznik-antic@ri.htnet.hr

Ines Antić, jb savjetnik

Marina Tkalčević, jb vježbenik

10370 DUGO SELO (01)

Copić Krešimir, Dragutina Domjanića 1, tel. 275 44 79

e-mail: kresimircopic@yahoo.com

Natalija Pavlović, jb prisjednik

Perić Slavica, J. Zorića 8, tel. 277 56 20, fax. 277 56 21

e-mail: notar-slavica.peric@zg.htnet.hr

Andreja Posavec, jb savjetnik

31400 ĐAKOVO (031)

Brač Nikola, Ulica pape Ivana Pavla II 8

tel/faks: 031 810 605

e-mail:javni.biljeznik.brac@os.t-com.hr

Crnov David, Ul. pape Ivana Pavla II 6

tel/fax. 815 136,

e-mail: crnov.david.javni.biljeznik@os.t-com.hr

Ratinčević Pavao, Stjepana Radića 4, tel/fax. 822 186

e-mail: jb-pavao.ratincevic@os.htnet.hr

48350 ĐURĐEVAC (048)

Matulec Darko, Kralja Tomislava 2, tel/fax. 813 891

e-mail: notar.darko.matulec@hi.t-com.hr

Šimčić Ankica, Trg Sv.Jurja 1, tel/fax. 811 811

e-mail: simcic.ankica.javni.biljeznik@kc.t-com.hr

43280 GAREŠNICA (043)

Škalički Branka, Ul. hrv. branitelja 1, tel/fax. 532 476

e-mail: b352kali@globalnet.hr

Marko Bilandžija, jb prisjednik

44400 GLINA (044)

Bukovac Marina, S. i A. Radića 12, tel/fax. 882 625

e-mail: marina.bukovac.javni.biljeznik@sk.htnet.hr

53000 GOSPIĆ (053)

Fajdić Mile, Kaniška 9, tel. 573 337

e-mail:mile.fajdic@gs.t-com.hr

Zdunić Boris, Popa Frana Biničkog 10, tel/fax. 574 862

e-mail: javni-biljeznik-zdunic@gs.htnet.hr

Marija Butković, jb vježbenik

Vesna Basta, jb vježbenik

43200 GRUBIŠNO POLJE (043)

Luketić Ivo, A.G.Matoša 3, tel/fax. 485 025

e-mail: ivo.luketic@bj.htnet.hr

44430 HRVATSKA KOSTAJNICA (044)

Pličanić Gordana, Nine Marakovića 69,

tel/fax. 044/851-229

e-mail: javni.biljeznik.plicanic@sk.t-com.hr

32236 ILOK (032)

Šimunić Tomislav, Vukovarska 66, tel. 590 300

e-mail: tomislav.simunic@vk.htnet.hr

21260 IMOTSKI (021)

Ujević Petar, Ante Starčevića 17, tel/fax. 722 300,

e-mail: javni.biljeznik.petar.ujevic@st.htnet.hr

42240 IVANEC (042)

Šagi-Belcar Nada, Ak. Ladislava Šabana 5

tel. 782 104, e-mail: nada.sagi-belcar@vz.htnet.hr

Danijela Marković, jb prisjednik

10310 IVANIĆ GRAD (01)

Mišković Marijan, Moslavačka 12, tel. 288 86 88

e-mail: marijan.miskovic@vk.htnet.hr

10450 JASTREBARSKO (01)

Volarić Stjepan, Braće Kazić 7, tel. 628 39 69

e-mail: notar-stjepan.volaric@zg.htnet.hr

Ivana Širanović, jb prisjednik

47000 KARLOVAC (047)

Augustinović Marina, V. Nazora 6, tel. 615 466
 e-mail: jb-marina.augustinovic@ka.htnet.hr
 Ivana Lipošćak, jb prisjednik

Bubaš-Magličić Nina, I. G. Kovačića 2, tel. 616 111

e-mail: nina.bubas-maglicic@ka.htnet.hr
 Ivana Vuksan, jb vježbenik
 Sandra Rekaš, jb vježbenik

Kaić Željko, Matije Gupca 1/II, tel. 615 202

javni.biljeznik.kaic.zeljko@ka.htnet.hr

Plavetić Snježana, Domobranska 6, tel/fax. 600 605,

e-mail:jb.plavetic@ka.t-com.hr

Tranfić Željka, Trg J.Broza 2, tel. 416 801,

e-mail:jb-zeljka.tranfic@hi.t-com.hr
 Tihana Stepić, jb vježbenik

Žaja Blanka, Gundulićeva 8, tel. 615 920

e-mail: notar.blanka.zaja@ka.htnet.hr
 Morana Kasun, jb savjetnik

51215 KASTAV (051)

Mavrinac Radosna, Trg Matka Laginje 1, tel. 691 070

e-mail: notar.mavrinac@ri.htnet.hr
 Martina Lučić, jb prisjednik
 Emina Dedić, jb vježbenik

21216 KAŠTEL STARI (021)

Donika-Stanojević Joško, Obala kralja Tomislava 26

tel. 232 333, e-mail: javni-biljeznik-donika@st.htnet.hr
 Tatjana Perić, jb prisjednik
 Rozika Dajak, jb savjetnik

49290 KLANJEC (049)

Čizmek Mirko, Trg mira 11, tel. 550 331

e-mail: mirko.cizmek@kr.htnet.hr

22400 KNIN (022)

Čujec Josip, Tvrtkova 3, tel. 662 673

e-mail: josip.cujec@si.htnet.hr

48000 KOPRIVNICA (048)

Bakrač Nikola, Opatička 5, tel. 622 755

e-mail:notar-bakrac@kc.htnet.hr
 Maja Vidović, jb savjetnik

Ostović Marina, A. Nemčića 4a, tel. 623 820

e-mail: marina.ostovic@kc.htnet.hr
 Ema Nađ, jb prisjednik

Papac Ljubica, A. Nemčića 1/I, tel. 626 817

e-mail: ljubica.papac@kc.htnet.hr

Pavlović Ronald, Križevačka 5, tel/fax.622 440

e-mail:notar-pavlovic@kc.t-com.hr

20260 KORČULA (020)

Kaliman Ivna, Kovački prolaz 25, tel. 715 758

e-mail: ivna-kaliman-javni-biljeznik@du.t-com.hr

51221 KOSTRENA (051)

Flego Davorka, Kostrenskih boraca 13, tel. 289 007,

e-mail: davorka.flego.javni.biljeznik@ri.t-com.hr

49000 KRAPINA (049)

Bjelčić Damir, Ljudevita Gaja 8, tel. 373 064

e-mail: damir.bjelcic@kr.htnet.hr
 Martina Cerovečki, jb savjetnik

Bišćanin Pešut Zdravka, Kardinala Stepinca 6

tel. 301 116, e-mail: notar.pesut@inet.hr

48260 KRIŽEVCI (048)

Jelić-Veršić Nataša, Baltićeva 4, tel. 682 890

e-mail: jb-natasa-jelic.versic@kc.htnet.hr
 Ana Benko, jb prisjednik

Tušek Višnja, I. Z. Dijankovečkog 9, tel. 681 700,

e-mail: notar-tusek@kc.htnet.hr
 Željka Skalički, jb prisjednik

51500 KRK (051)

Katunar Zrinski Miljenka, Trg bana J. Jelačića 5,

tel/fax. 520 536
 e-mail: katunar.zrinski@hi.t-com.hr

Muhvić Maja, Svetog Bernardina bb, tel. 221 674

e-mail: maja.muhvic@ri.htnet.hr
 Neven Kućar, jb prisjednik
 Jadranka Barić Jakominić, jb savjetnik

44320 KUTINA (044)

Malačić Mira, Hrvat.branitelj 11

tel. 681 500, fax. 676 500
 e-mail: jb-mira.malacic@sk.htnet.hr
 Tina Krmpotić, jb savjetnik

Medić Mato, Trg kralja Tomislava 7, tel. 683 525
e-mail: javni.biljeznik.medic.mato@sk.htnet.hr

Mokry-Uroić Dubravka, Kneza Trpimira 2a, tel. 630 288,
e-mail: dubravka.mokry-uroic@sk.t-com.hr

52220 LABIN (052)

Udovičić Rita, Zelenice 18/I, tel. 85 20 13
e-mail: notar-udovicic@pu.htnet.hr
Nensi Fonović, jb vježbenik

Terković Branko, Rudarska 7
tel. 851 141, fax. 851 142
e-mail: javni.biljeznik.branko.terkovic@hi.t-com.hr
Čekada Lara, jb savjetnik

51415 LOVRAN (051)

Radmila Mandić, Šetaliste M. Tita 35, tel. 293 426,
e-mail: notar.lovrان@ri.t-com.hr
Munirka Kurpejović, jb vježbenik

42240 LUDBREG (042)

Radašić Kruno, Miroslava Krleža 27, tel. 810 125
e-mail: kruno.radasic.j.b@vz.htnet.hr

51550 MALI LOŠINJ (051)

Marković Božo, Braće Vidulić 2-6
tel. 233 047, fax. 520 401
e-mail: bozo.markovic@ri.htnet.hr

21300 MAKARSKA (021)

Barbić Ante, Ul. 4. svibnja 533 br. 1, tel. 615 500
e-mail: notar-a.barbic@hi.htnet.hr
Anamarija Arapović Vranješ, jb prisjednik
Nevenka Šimac, jb savjetnik

Pejković Ante, Ul. Stjepana Radića 7, tel. 615 257
e-mail: notar.pejkovic@inet.hr
Anja Pejković, jb savjetnik

20350 METKOVIĆ (020)

Vedran Plećaš, Trg kralja Tomislava 3/I, tel. 681 177
e-mail: miho.plecas@du.hinet.hr
Darijo Protrka, jb vježbenik
Damir Gnjidić, jb vježbenik
Kornelija Krešić, jb vježbenik

Nikolić Vlado, A. Starčevića 9, tel. 681 154
e-mail: biljeznik-nikolic@du.htnet.hr
Joško Pandža, jb prisjednik

40315 MURSKO SREDIŠĆE (040)

Ruža Hoblaj, Trg braće Radića 8a, tel. 543 300
e-mail: notar.hoblaj@ck.htnet.hr
Hana Hoblaj, jb vježbenik

31500 NAŠICE (031)

Godžirov Boris, Pejačevićev trg 11, tel. 615 100
e-mail: boris.godzirov@os.htnet.hr

Mandić Ljerka, Braće Radića 6
tel. 612 093, fax. 612 093
j.b.ljerka.mandic@hit-com.hr

35400 NOVA GRADIŠKA (035)

Jelinčić Stanka, Karla Dieneša 3, tel/fax. 363 388
e-mail: javni-biljeznik-s.jelinic@sb.htnet.hr

Zima Dražen, Trg kralja Tomislava 5, tel/fax. 361 961
e-mail: notar.drazen.zima@sb.htnet.hr
Dražen Orešković, jb prisjednik

52466 NOVIGRAD (052)

Aleksandra Micelli, Trg Pozzetto 19
tel. 757 043, fax. 726 232
e-mail: aleksandra.micelli@zg.htnet.hr
Lejla Ritoša Horvat, jb prisjednik

42220 NOVI MAROF (042)

Vidović-Džidić Nada, Zagrebačka 2, tel/fax 612 244
e-mail: nada.vidovic-dzidic1@vz.htnet.hr
Valentina Žugec, jb prisjednik

51259 NOVI VINODOLSKI (051)

Tus Jelena, Korzo Vinodolskog zakona br. 50A,
Tel/fax. 245 503, e-mail: jelena.tus@ri.htnet.hr

44330 NOVSKA (044)

Ante Đerek, Trg L. I. Oriovcanina 18/1, tel/fax. 601 515
e-mail: javni.biljeznik.ante.djerek@sk.htnet.hr

47300 OGULIN (047)

Brčić Mirjana, Ul. Ivane Brlić-Mažuranić 2
tel/fax. 525 444, e-mail: biljeznik-m.brcic@ka.htnet.hr
Neda Brkljačić, jb vježbenik

21310 OMIŠ (021)

Vuković Radoslav, Četvrt Ž. Dražojevića bb,
tel/fax. 861 753, e-mail: jb-radoslav.vukovic@st.htnet.hr

51513 OMIŠALJ (051)

Budimir Zvonimir, Prikešte 15, tel/fax. 841 754
e-mail: notar-z.budimir@ri.htnet.hr

51419 OPATIJA (051)

Kuzle Krešimir, Maršala Tita 75/I
tel. 272 939 , fax. 711 280
e-mail: javni-biljeznik-kuzle@ri.htnet.hr
Hrvojka Kuzle, jb prisjednik
Marta Jakotić, jb vježbenik

Šuran Nataša, Maršala Tita 80

tel. 272 955 , fax. 271 738
e-mail: jb-natasa.suran@ri.htnet.hr

33515 ORAHOVICA (033)

Novačić Antun, Trg pl. Mihalovića 2, tel/fax. 674 336
e-mail: jb-antun-novacic@vt.htnet.hr
Mario Novačić, jb vježbenik

49243 OROSLAVJE (049)

Tadić Petar, Ul. Milana Prpića 65, tel/fax. 284 362
e-mail: petar.tadic1@kr.htnet.hr

31000 OSIJEK (031)

Arambašić Biserka, Kapucinska 17/I
tel. 214 660 fax. 214 661
e-mail: notar.arambasic@os.htnet.hr
Vjenceslav Arambašić, jb prisjednik

Borić Mirjana, Jakova Gotovca 13

tel. 202 200, fax. 202 204
e-mail: notar-mirjana.boric@os.htnet.hr
Ivana Kovačević, jb prisjednik
Aleksandra Kolev, jb prisjednik
Alen Senjić, jb vježbenik

Dumančić Dragica, Vrt J. Truhelke 3, tel/fax. 201 277

e-mail: jbdumancic@yahoo.com
Marijan Dumančić, jb prisjednik

Kokić Anamarija, Trg slobode 3/I, tel. 204 027,

e-mail: amkjavni.biljeznik@os.t-com.hr

Kovačev Tatjana, Europske avenije 4, tel/fax. 206 605

e-mail: tatjana.kovacev@os.htnet.hr
Beneš Dora, jb savjetnik

Pavelić-Musa Zdenka, Županijska 13, tel/fax. 200 808

e-mail: pavelic-musa.javni.biljeznik@os.htnet.hr
Ljiljana Vodopija, jb prisjednik

Perić Lidija, Kapucinska 25/I, tel/fax. 201 110

e-mail: lidija.peric@inet.hr
Mijo Perić, jb prisjednik
Jasminka Pavlov, jb prisjednik
Antonija Dilber, jb savjetnik

Popović Mandica, Trg A. Starčevića 10, tel. 650 211,

e-mail: javni.biljeznik.mandica.popovic@os.htnet.hr
Anamarija Biočić, jb vježbenik

Rok Verica, Kapucinska broj 23/I

tel/fax. 700 707, 205 211
e-mail: javni.biljeznik-rok.verica@os.htnet.hr
Lana Albert, jb savjetnik

Šimašek Zlatko, Vijenac Paje Kolarića 2

tel./fax. 215 650
e-mail: simasek.zlatko.javni.biljeznik@os.t-com.hr
Martina Kubaša, jb vježbenik

Šustić Hrvatin, Hrvatske Republike 31b, tel. 213 213m

e-mail: sustic.hrvatin@os.t-com.hr

23290 PAG (023)

Škunca Elizabeta, Podmir bb, tel. 612 281, fax.616 905
e-mail: elizabezta.skunca@zd.htnet.hr

34550 PAKRAC (034)

Grgurić-Rukavina Dubravka, Trg bana Jelačića 6
tel/fax.412 905
e-mail: dubravka.grguric-rukavina@po.htnet.hr

52000 PAZIN (052)

Blečić Marija, Jože Šurana 6, tel/fax. 621 544,
e-mail: jb-marija.blecic@pu.htnet.hr
Marijan Paulišić, jb prisjednik
Nada Bartolić, jb vježbenik

Jeromela Mauša Nataša, Dinka Trinajstića 2

tel/fax. 621 111, e-mail: biljeznik.natasa@hi.t-com.hr

44250 PETRINJA (044)

Antoš-Kovačićek Višnja, Dr. Franje Tuđmana 7,
tel/fax. 814 587,
e-mail: jb-visnja.antos-kovacicek@sk.htnet.hr

33405 PITOMAČA (033)

Andal-Mlinarić Brigita, Trg kralja Tomislava bb
tel/fax. 801 561, e-mail: jburedbam@email.t-com.hr

10451 PISAROVINA (01)

Barbarić Petar, Trg Stjepana Radića 4/I
tel/fax. 629 18 69
e-mail: barbaric.petarjavni.biljeznik@zg.t-com.hr

20340 PLOČE (020)

Žderić Ante, Neretvanskih gusara br.12
tel/fax. 670 323, e-mail: ante.zderic@du.htnet.hr
Tomislav Žderić, jb prisjednik

44317 POPOVAČA (044)

Greblo Vladimir, Trg grofa Erdedy 28
tel. 679 668, fax. 670 771
e-mail: vladimir.greblo@sk.htnet.hr

52440 POREČ (052)

Ferenc Tanja, Trg slobode 2, tel. 452 905, fax. 428 210
e-mail: jb-tanja.ferenc@pu.htnet.hr
Marjana Kirin, prisjednik

Pahović Đordano, Trg slobode 2a, tel/fax. 442 163
e-mail: notar-pahovic@pu.htnet.hr
Tijana Belac, jb savjetnik
Sabina Parenčan, jb vježbenik

Hrvatinić Marija, 8.marta 1, tel.433258
e-mail: marija.hrvatini@pu.t-com.hr
Tina Kalac, jb vježbenik

34000 POŽEGA (034)

Bagarić Niko, Ul. Sv. Florijana 6, tel/fax. 272 551
e-mail: niko.bagaric@po.htnet.hr
Marijana Perić, jb prisjednik

Brekalo Ante, Dragutina Lermana 6
tel. 272 332, fax.313 152
e-mail: jb-brekalo-ante@po.htnet.hr
Zdenka Husar, jb prisjednik
Domagoj Brekalo, jb vježbenik

mr.sc.Včelik Mario, Primorska 2, tel/fax.251 640,
e-mail: biljeznik-vcelik@po.t-com.hr
Ksenija Hudeček, jb savjetnik

40323 PRELOG (040)

Balaban Marijan, Trg Sv.Florijana 20 tel/fax. 646 200
e-mail: mbalaban@net.hr

Blažeka Ljiljana, Glavna 26, tel/fax. 645 062
e-mail: ljiljana.blazeka@inet.hr
Andreas Varga, jb savjetnik

49218 PREGRADA (049)

Pavelić Irma, Kostelgradska 9, tel/fax. 377 884
e-mail: irpaveli@inet.hr
Gordana Večerić, jb prisjednik

52100 PULA (052)

Crljenica Alida, Ćirilometodske družbe 1
tel/fax. 215 625, e-mail: notar-crljenica@pu.htnet.hr
Sandra Bilić, jb prisjednik
Ivana Lišnić, jb vježbenik
Maja Crljenica, jb vježbenik

Marina Paić-Čerin, Olge Ban 8
tel. 215 311, fax. 380 804
e-mail: marina.paic-cerin@notar-cerin.hr
Duško Bambić, jb prisjednik
Vedrana Mirković, jb vježbenik
Jelena Raguž, jb vježbenik
Marko Vitasović, jb vježbenik

Kopić Nansi, Anticova 9/I, tel/fax. 217 808
e-mail: notar.nansi@pu.htnet.hr
Elena Vukotić, jb savjetnik
Tamara Vazgeč, jb vježbenik
Vedran Franković, jb vježbenik

Krajcar Denis, Flanatička 10, tel/fax. 215 315
e-mail: notar.krajcar@pu.htnet.hr
Mladen Meničanin, jb prisjednik
Željko Valenta, jb prisjednik

Kukučka Ivan, Jurja Žakna 4b, tel.544 755, fax. 213 097
e-mail: notarpula@pu.t-com.hr
Danijela Diković Komadina, jb prisjednik

Obrovac Skira Sonja, M. Laginje 2, tel. 211 260,
e-mail:sonja.obrovac.skira@pu.t-com.hr

Perković Divna, Mletačka 2, tel.217 505, fax.522 316
e-mail: notar.d.perkovic@pu.htnet.hr
Valentina Sinčić, jb savjetnik
Iva Pauro, jb vježbenik

Pliško Mirna, Smareglina ul. br.7
tel. 210 511, fax. 522 377
e-mail: jb-mirna.plisko@hi.htnet.hr
Ivan Regvat, jb prisjednik
Vesna Perković, jb vježbenik

51280 RAB (051)

Radić Ermina, Mali Palit bb, tel/fax. 725 498
e-mail: javnibin@inet.hr
Draženka Pičuljan, jb prisjednik

51000 RIJEKA (051)

Banić Miroslav, Korzo 4/II, tel/fax. 338 114
e-mail: miroslavbanic@inet.hr
Petar Banić, jb savjetnik

Borčić Jadranka i Sokolić-Ožbolt Olga

Užarska 28-30/II tel/fax. 212 513
e-mail: notari-borcic-sokolic@ri.t-com.hr
Marija Butković, jb savjetnik
Danijela Miloš, jb vježbenik

Ćuzela Vesna, Korzo 18, tel 339 686, fax. 322 969

e-mail: notar.cuzela@globalnet.hr
Milena Čehajić, jb prisjednik
Sunčica Žužić Kovačić, jb prisjednik
Zvonka Beg Kvaternik, jb savjetnik

Grozdanić-Dekleva Marija, Korzo 35/I, tel/fax. 336 727

e-mail: notar.grozdanic-dekleva@ri.htnet.hr
Loris Baričević, jb prisjednik
Veronika Fućak Zvonarić, jb prisjednik
Tihana Radojković, jb savjetnik

Legović Gordana, Rudolfa Strohala 3, tel. 322 922,

e-mail: notar.legovic@ri.t-com.hr
Ivana Saftić, jb savjetnik

Lovrović Lečić Vera, Fiorello la Guardia 25,

tel/fax. 212 665, e-mail: jbvll@ri.htnet.hr
Nada Jovanić, jb prisjednik
Katarina Datković, jb savjetnik

Marinković Žaklina, Zagrebačka 18, tel. 331 323,

e-mail: notar.zaklinamarinkovic@hotmail.com

Panjковиć Velibor, Ante Starčevića 4

tel. 317 370, fax. 317 076
e-mail: velibor.panjkovic@ri.htnet.hr
Snježana Horvat Paliska, jb prisjednik

Branka Šarić, jb prisjednik
Amira Predovan, jb prisjednik
Danijela Duran Šunić, jb savjetnik
Blanka Kosjek, jb vježbenik
Mirna Zec, jb vježbenik
Tamara Mihalović, jb vježbenik

Paravić Darko, Gnambova 2/II, tel/fax. 330 532

e-mail: jb-paravic@ri.t-com.hr
Robert Beletić, jb prisjednik
Miodrag Ivković, jb prisjednik
Andrej Pavešić, jb savjetnik
Mario Brajdić, jb vježbenik

Pejnović Stevan, Ribarska 2/2, tel. 214 783,

e-mail: notar.pejnovic@ri.t-com.hr

Sablić Dorčić Marina, Ciottina 5, tel. 494 169,

e-mail: biljeznik.sablic-dorcic@optinet.hr
Vesna Matković, jb prisjednik
Ana Sabljak, jb vježbenik

Smojver-Bašić Anđelka, Školjić 2, tel/fax. 335 890

e-mail: jb-andjelka-smojver-basic@ri.htnet.hr
Željko Bašić, jb prisjednik

Švegović Vesna, Titov trg 10, tel/fax. 335 753

e-mail: javni-biljeznik-vesna-svegovic@ri.htnet.hr

Vrsalović Zoran, Jadranski trg br.1

tel. 322 211, fax. 322 393,
e-mail: javni.biljeznik.zoran.vrsalovic@ri.t-com.hr
Ana Huserik Zujić, jb prisjednik
Andrea Batelić, jb savjetnik

52210 ROVINJ (052)

Dušić Davor, Ul. Carera 20, tel/fax. 818 051

e-mail: notar-dusic@pu.htnet.hr
Morana Erak Dušić, jb prisjednik

Zujić Rino, N.Quarantotto bb, tel. 830 008, fax. 840 196

e-mail: rino.zujic@pu.htnet.hr
Tatjana Burić, jb prisjednik

10430 SAMOBOR

Frković Gordana i Jožinec Ljubica

Trg K. Tomislava 13/I tel/fax. 336 62 10
e-mail: javni.biljeznici.samobor@zg.htnet.hr
Dubravka Leljak Hršak, jb prisjednik

Palinić-Čulin Sandra, Gajeva 35
tel. 332 65 86, fax. 332 65 87
e-mail: notar-palinic@zg.t-com.hr

Remenarić Slavko, Trg kralja Tomislava 10,
tel. 338 72 43, fax. 338 72 45
e-mail: remenaric.slavko.javni.biljeznik@zg.t-com.hr
Ana Glavaš Vlašić, jb savjetnik

53270 SENJ (053)

Vrban Zvonimir, Pavlinski trg 17, tel/fax. 881 759
e-mail: notar-vrban@gs.htnet.hr
Eda Biondić, jb savjetnik

10360 SESVETE (01)

Čergar Milka, Ninska 1, tel. 200 05 82, fax. 200 02 91
e-mail: milka.cergar@zg.htnet.hr
Marija Čergar, jb vježbenik

Vuger Ignac, Karlovačka c. 2. tel/fax. 200 88 28
e-mail: ignac.vuger@zg.htnet.hr
Joško Pervan, jb prisjednik
Snježana Marinić, jb vježbenik

Batušić-Šlogar Zinka, Vladimira Rudjaka 9,
tel. 205 82 88, fax. 205 82 99
e-mail: j.b. zinka.batusic.slogar@email.t-com.hr
Ana Gerić, jb prisjednik
Mia Šlogar, jb vježbenik

Ledić Sanja, Ninska 3
tel. 200 55 50, 200 55 52, fax. 200 55 17
e-mail: jav.biljeznik.ledic@zg.t-com.hr
Javorka Zaplatic, jb prisjednik

21230 SINJ (021)

Bradarić Josip, Ul. Luka 17a, tel/fax. 824 504
e-mail: josip.bradaric@inet.hr

Delonga Vladimir, Trg dr Franje Tuđmana 7
tel/fax. 825 900
e-mail: vladimir.delonga@st.htnet.hr
Ana Romac, jb prisjednik

44000 SISAK (044)

Briševac Imprić Gordana, Trg Lj. Posavskog 3
tel. 522 909,
e-mail: gordana.brisevac.impric.javni.biljeznik@sk.t-com.hr
Danko Podoreški, jb savjetnik

Čubelić Šimac Sanja, S. i A. Radića 34
tel/fax. 044 - 521 228
e-mail: j.b.cubelic.simac.sanja@sk.t-com.hr
Domagoj Ocvarek, jb prisjednik

Marković Ivan, S. i A. Radića 1, tel/fax. 523 694
e-mail: ivan.markovic@sk.htnet.hr
Maja Tomazinić Grahovac, jb prisjednik

Kraljičković Ivica, S. i A. Radića 25, tel/fax. 523 363
e-mail: ivica.kraljickovic@sk.htnet.hr
Dragutin Habulin, jb prisjednik

Stojanović Natalija, S i A. Radića 6/6
tel. 522 708, fax. 522 723
e-mail: natalija.stojanovic@sk.t-com.hr

35000 SLAVONSKI BROD (035)

Bračun Miroslav, Ul.P. Krešimira IV br.3
tel. 449 467, fax. 449 468
e-mail: mioslav.bracun@sb.htnet.hr
Mira Relić, jb prisjednik
Zvonimir Bračun, jb prisjednik

Čečatka Robert-Anton, Trg pobjede 19
tel. 449 498, fax. 404 140
e-mail: robert-anton.cecotka@st.t-com.hr
Tamara Rajić, jb vježbenik

Kemec Nada, Trg pobjede 22, tel/fax. 410 299,
e-mail: nada.kemec@sb.t-com.hr
Blanka Marjanac, jb prisjednik

Lukačević Mario, Matije Gupca 30
tel. 445 805, fax 445 833
e-mail: lukacevic.mario@sb.t-com.hr

Medunić Ruža, Trg pobjede 10, tel. 440 616
e-mail: javni biljeznik.ruza.medunic@sb.htnet.hr
Katarina Oreč, jb savjetnik

33520 SLATINA (033)

Krpacić Mato, Trg Sv. Josipa 9, tel/fax. 550 665
e-mail: biljeznik-krpacic@vt.htnet.hr

21210 SOLIN (021)

Ivančić Marija, Kralja Zvonimira bb, tel/fax. 210 548
e-mail: jb.marija.ivancic@st.htnet.hr
Snježana Ludvajić, jb prisjednik
Maja Talaja, jb prisjednik

Jurišić Boško, Kralja Zvonimira 85, tel/fax. 213 286
e-mail: javni.biljeznik.bosko.jurisc@st.htnet.hr
Yvonne Zlatar Šunjić, jb prisjednik

21000 SPLIT (021)

Bilan Vedrana, Kneza Lj. Posavskog 17/
tel/fax.321 505
e-mail: jb.v.bilan@st.htnet.hr
Vesna Ogorevc, jb prisjednik
Vesna Radovan, jb savjetnik

Bradarić Ivan, Obala Hrv. nar. preporoda 9
tel/fax. 345 859
e-mail: notar-ivan-bradadic@st.htnet.hr
Pero Berić, jb prisjednik
Ivana Bradarić, jb prisjednik
Hrvoje Elez, jb vježbenik

Karabotić-Milovac Teo, Kavanjinova 4
tel.339 888, fax.339 890
e-mail: teo.karabotic-milovac@st.htnet.hr
Marko Pavičić, jb prisjednik
Igor Buzdovačić, jb vježbenik

Kekez Nevenka, Hrvatske mornarice 1B
tel/fax. 485 255
e-mail: biljeznik.kekez@st.t-com.hr
Dunja Brajčić, jb prisjednik
Irena Šimunović, jb savjetnik

Kovačević Borica, Ivana Gundulića 44/II,
tel/fax. 362 497
e-mail: jb-borica.kovacevic@st.htnet.hr

Makelja-Šuljić Jagoda, Šimićeva 2, tel/fax. 371 442
e-mail: biljeznik-makelja-suljic@st.htnet.hr
Dražen Makelja, jb prisjednik
Jagoda Vuković, jb savjetnik
Ivana Ljubičić, jb vježbenik

Matačić Jasna, Poljana kneza Trpimira 6
tel/fax. 482 509
e-mail: jasna.matacic@st.t-com.hr
Damir Mikolčević, jb vježbenik

Milić-Štrkalj Zrinka, Domov. rata 27b,
tel. 485 776, fax.322 455
e-mail: javni.biljeznik.milic-strkalj@st.t-com.hr
Goranka Mališa, jb prisjednik
Ana Vukojević, jb savjetnik

Pavlović Dalibor, Klaićeva poljana 3
tel. 772 948, fax. 772 943
e-mail:dalibor.pavlovic@st.t-com.hr
Anita Gudelj, jb savjetnik

Popovac Mirjana, Mažuranićevo šet. 13
tel/fax. 317 401
e-mail: javni-biljeznik-m.popovac@st.htnet.hr
Ana Zaninović Popovac, jb vježbenik
Tanja Mihanović, jb savjetnik

Mr.sc. Puljiz Zoja, Mažuranićevo šetalište 14
tel/fax. 347 000,
e-mail: jb.zoja.puljiz@hi.t-com.hr
Snježana Felzer-Puljiz, jb prisjednik
Josipa Paić, jb vježbenik

Rubić Mira, Domovinskog rata 11, tel/fax. 348 043
e-mail: jb-mira.rubic@st.htnet.hr

Šarić Ilija, Hrvatske bratske zajednice 3a
tel. 480 341, 480 358
e-mail: saric.ilija.javni.biljeznik@st.t-com.hr
Matijana Paradžik, jb prisjednik

Šuško Ante, Matoševa 12, tel. 386 205
e-mail: jb.susko@hi.t-com.hr
Ivana Barišić, jb savjetnik

Zlokić Slobodan, Velebitska 26, tel/fax. 534 528
e-mail: jb-slobodan-zlokic@st.htnet.hr
Ante Zlokić, jb prisjednik
Kornelija Valjan, jb savjetnik

21300 SUPETAR (021)

Kuzmanić Ervin, Ratac 2, tel/fax. 630 555
e-mail: ervin.kuzmanic@st.htnet.hr
Dinko Martinović, jb prisjednik
Ivana Miletić, jb vježbenik
Mladen Kuzmanić, jb vježbenik

21460 STARI GRAD (021)

Plenković Jadranka, Sv. Rok bb, tel/fax. 765 547
e-mail: jadranka.plenkovic@st.htnet.hr

10380 SVETI IVAN ZELINA (01)

Rački Branka, Trg Ante Starčevića 14/II
tel/fax. 206 09 37
e-mail: branka.racki@zg.htnet.hr

Ivana Gorica, jb vježbenik
Ivan Rački, jb vježbenik

22000 ŠIBENIK (022)

Malenica Ljiljanka, Fra Stjepana Zlatovića 18
tel. 331 812, fax. 331 819
e-mail: javni.biljeznik.ljiljanka.malenica@si.htnet.hr
Vesna Maretić, jb savjetnik

Nakić Nevenka, A. Starčevića 5, tel.212 265
e-mail: nevenka.nakic@hi.t-com.hr
Neven Nakić, jb savjetnik

Lučev Igor, S. Radića 79a, tel/fax. 330 025
e-mail: notar-lucev@si.htnet.hr
Vinko Bukić, jb prisjednik

Vuletin Vojislav, Vladimira Nazora 15
tel. 212 096 , fax.213 190
e-mail: javni.biljeznik.vuletin@st.htnet.hr
Marko Vuletin, jb savjetnik

21220 TROGIR(021)

Biuk Željena, Matije Gupca 1/II, tel/fax. 885 397
e-mail: zeljana.biuk@st.htnet.hr
Velebita Erkapčić, jb prisjednik
Duje Tomić, jb vježbenik

Žanko Petar, Matije Gupca 1/I, tel/fax. 885 330
e-mail: notar.petar.zanko@st.t-com.hr
Danira Margeta-Nuber, jb prisjednik
Ana Pavković, jb savjetnik

52470 UMAG (052)

Krajina Željko, Trgovačka 1, tel. 743 464, fax. 743 463
e-mail: mak.krajina@pu.htnet.hr
Fabiana Kliman, jb prisjednik
Anita Lovrić, jb savjetnik
Borislav Škarda, jb vježbenik

31550 VALPOVO (031)

Gagro Ružica, Trg kralja Tomislava 10, tel. 663 555
e-mail: notar.r.gagro@os.htnet.hr
Maja Gagro, jb vježbenik

Grgić Jelena, Vij.107.brigade HV 3
tel. 650 100, fax. 650 190,
e-mail: jelena.grgic-notar@email.t-com.hr

42000 VARAŽDIN (042)

Benc Rankica, Vrazova 8c
tel. 211 400, 212 558, fax 211 400
e-mail: rankica.benc@vz.t-com.hr
Lidija Metlikovec, jb prisjednik
Andreja Pavleković, jb savjetnik
Tamara Horvat, jb vježbenik

Čmrlec-Kišić Biserka, Mihanovićeveva 2
tel. 211 662, fax. 211 699
e-mail: biserka.cmrlec-kisic@vz.htnet.hr

Duić Melanija, Franjevački trg 17, tel/fax. 212 214,
e-mail: melanija.duic@vz.htnet.hr
Andreja Levatić, jb prisjednik
Željka Poljak, jb savjetnik

Mađarić Koraljka, Kapucinski trg 2/I, tel/fax.201 323
e-mil:madjaric.koraljka.javni.biljeznik@vz.t-com.hr
Janica Plantak, jb savjetnik

Rauš-Klier Zvezdana, Anina 2
tel. 212 812, fax. 200 672
e-mail: zvezdana-raus.klier@vz.htnet.hr
Željka Brlek-Margetić, jb prisjednik
Barbara Viličić, jb vježbenik

Štimac Bojana, Braće Radića br. 6, tel/fax. 212 833
e-mail: jb.bojana.stimac@vz.htnet.hr
Lana Mihinjač, jb prisjednik
Iva Zadrović, jb savjetnik
Martina Ivek, jb vježbenik
Ana Ploh, jb vježbenik

Trstenjak Stjepan, Trg slobode 1
tel. 300 550, fax. 300 552
strstenjak@inet.hr
Ana Brezovec, jb vježbenik

Vajdić-Sevšek Jagoda, Pavlinska 5, tel/fax. 320 015
e-mail: jagoda.sevsek-vajdic@vz.htnet.hr
Jasenska Pjevac, jb prisjednik
Sunčica Gložinić, jb prisjednik

10410 VELIKA GORICA (01)

Jurlina Marko, Slavka Kolara 1, tel.fax. 622 10 97
e.mail:notar-marko.jurlina@zg.t-com.hr
Iva Brazda, jb prisjednik

Maleković Ivan, Trg kralja Tomislava 7
tel. 622 21 23, fax. 622 52 66
e-mail: notar-malekovic@zg.htnet.hr
Bernarda Meštrović, jb prisjednik
Ivana Švegar, jb savjetnik
Ivana Kanceljak, jb vježbenik
Gordana Mikulčić, jb vježbenik

Mirčetić Nives, N. Šopa 41
tel. 622 52 77, fax. 623 25 83
e-mail: nives.mircetic@zg.htnet.hr
Martina Begović, jb prisjednik

Spevec Ranka, Trg kralja Tomislava 39
tel. 621 38 69, fax. 625 11 06
e-mail: jb.ranka.spevec@zg.htnet.hr
Jasminka Vrba, jb prisjednik
Andrea Kučkovečki, jb vježbenik

32100 VINKOVCI (032)

Kovač Mirodar, Trg bana J. Šokčevića 1
tel/fax 334 235
e-mail: kovac-mirodar-javni-biljeznik@vk.htnet.hr
Nikola Perković, jb vježbenik

Mendeš Marijan, v.d. javni bilježnik Duga ulica broj 10/I,
tel/fax. 334 221
e-mail: jb-miric-zelimir@vk.htnet.hr

Vajcl Alen, Duga ulica 8, tel. 338 285, fax. 338 286,
e-mail:javni.biljeznik.alen.vajcl@gmail.com

Vulić Nikola, Vladimira Nazora 13, tel/fax. 338 050
e-mail: nikola.vulic@vu.t-com.hr

33400 VIROVITICA (033)

Aščić Jozo, A.Mihanovića 15, tel/fax. 725 090
e-mail: jozo.ascic@os.htnet.hr
Tea Ivić, jb prisjednik

Filipović-Kovačić Dubravka, Andrije Kačića Miošića 2
tel/fax. 726 850
filipovic-kovacic.dubravka.javni.biljez@vt.t-com.hr

21480 VIS (021)

Mladineo-Gazija Margarita, Šetalište Stare Isse 2,
tel/fax. 718 088, e-mail: j.b.m.mladineo@hi.htnet.hr

52463 VIŠNJAN (052)

Poropat Anka, Trg slobode 1, tel/fax. 427 852
e-mail: jb-poropat.anka@pu.htnet.hr

22211 VODICE (022)

Gojanović Aljoša, Obala Juričev Ive Cote 27
tel. 441 644, fax. 440 944
e-mail: aljosa.gojanovic@si.t-com.hr
Mira Berišić, jb vježbenik

10340 VRBOVEC (01)

Koretić Dubravka, Ul. poginulih branitelja bb,
tel/fax. 279 28 92
e-mail: javni.biljeznik.dubravka.koretic@si.t-com.hr

21276 VRGORAC (021)

Kristić Ivan, Tina Ujevića 13, tel. 675 160 , 098 448795
e-mail: ivan.kristic@st.htnet.hr

32000 VUKOVAR (032)

Arambašić Boro, I. G. Kovačića 2/I
tel. 441 988, fax. 441 989
e-mail: jb-boro.arambasic@vk.htnet.hr
Brigita Korovljević, jb savjetnik

Kovačić Jelica, Trg Kralja Tomislava 1, tel/fax. 421 278
e-mail: kovacic.jelica.javni.biljeznik@vu.t-com.hr
Sanja Tokić, jb savjetnik

49210 ZABOK (049)

Martinić Javorka, Matije Gupca 47/I, tel/fax.221 152,
e-mail:javni.biljeznik.martinic@kr.t-com.hr

Podgajski Vlasto, Matije Gupca 70
tel. 221 168, fax.501 197
e-mail: vlasto.podgajski@kr.t-com.hr
Jadranka Kramar, jb prisjednik

23000 ZADAR (023)

Emil Brkić, Ul.Domovin.rata 3, tel.231383
e-mail: emil.brkic@zd.t-com.hr
Ivana Gadža Beganović, jb savjetnik

Grigillo-Ramljak Darija, Dalmat.sabora 5
tel/fax. 213 000
e-mail: darija.grigillo-ramljak@zd.htnet.hr
Josipa Zubčić, jb savjetnik
Ana Ramov, jb vježbenik

Hrabra Suzana, Don Ive Prodana 4
tel. 312166, e-mail: suzana.hrabra@zd.t-com.hr

Kolega-Zubčić Alkica, Stjepana Radića 42b
tel/fax. 300 900
e-mail: notar-zubcic@zd.htnet.hr
Martina Dražina, jb prisjednik
Dragana Lečković, jb savjetnik

Marčina Vera, 112.brigade br.3, tel/fax. 314 665
e-mail: notar.marcina@zadar.net
Jelena Skoblar, jb prisjednik
Goran Marčina, jb savjetnik

Milovac Nadica, Zlatarska 3, tel. 301 300, fax. 301 301,
e-mail: notar-milovac@zd.htnet.hr
Anamarija Kovačić, jb savjetnik

Mišković mr. sc. Davor, Ul. Mihovila Klaića 7
tel/fax. 311 111,
e-mail: notar-davor-miskovic@zd.htnet.hr
Ljiljana Belić, jb prisjednik

Mišković Pavica, Braće Vranjanin 9, tel/fax 319 167
e-mail: pavica.miskovic@zd.htnet.hr
Ana Mikulić, jb vježbenik

10290 ZAPREŠIĆ (01)

Adžija Ivan, Baltazara A. Krčelića 15,
tel. 331 08 75, fax. 331 08 76
e-mail: ivan.adzija@zg.htnet.hr
Lidija Kolombo, jb prisjednik
Mirta Adžija, jb savjetnik

Poljak Estera, Tržna 12, tel. 331 45 94, fax 331 45 93
e-mail:javni.biljeznik.esterapoljak@os.htnet.hr
Konstantin Dika, jb prisjednik

49250 ZLATAR (049)

Bartolek Zvonimir, Trg Slobode 2, tel/fax. 466 808
e-mail: javni.biljeznik.bartolek.zvonimir@kr.t-com.hr

Pozaić Đurđica, Zagrebačka 15a, tel/fax. 467 077
e-mail: djurdjica.pozaic@kr.htnet.hr

32270 ŽUPANJA (032)

Kaluder Mladen, Veliki Kraj 59, tel/fax. 830 130
e-mail: kaludjer.mladen.javni.biljeznik@vk.t-com.hr

Marošević Kata, Veliki Kraj 54, tel/fax. 832 793
e-mail: marosevic-kata-jb@vk.htnet.hr
Hrvoje Marošević, jb vježbenik